

МАКС ДЪО ВЪОЗИ КЪМ ЕДИНСТВЕНАТА

Превод от френски: [Неизвестен], 1994

chitanka.info

I.

Изабел живееше в дома на леля си, Раquel Фуке, от малка. Нерадостно детство на едно момиче, което трябваше винаги да слуша натякванията на богатата леля за бедността на собствените си родители, което безпрекословно трябваше да се подчинява на нейните амбиции. Изабел имаше чуден глас, а лелята мечтаеше тя да стане втората мадам Фуке, прочутата някога певица Изабел Фуке, която пяла пред Карл X и пред чийто глас птиците замлъкваха. Всичко, което лелята не беше успяла да постигне на младини (защото тя беше искала да стане оперна певица, но богатата женитба сложи край на кариерата ѝ) беше вложено в гласа на малката Изабел. И понеже възрастната дама беше богата, понеже беше едновременно и глупава, и властна, Изабел трябваше да пее денонощно, да търпи тиранията и обвиненията, да е вечно благодарна за уж стореното добро.

Само че девойката трудно търпеше. Беше достатъчно умна, за да разбира с какви усилия ще направи кариера при такъв настойник като леля си и достатъчно скромна, за да поиска да научи и нещо друго, с което би могла да изкарва хляба си. Не успя и в това начинание. Лелята я увери, че не може да прави нищо друго, освен да пее, че е достатъчно глупава и ограничена за друга професия. Сцената, която се разрази, беше отвратителна — госпожа Фуке не се свенеше да сипе обидни квалификации за бащата на Изабел, заминал да печели пари и умрял беден, за майката и за самата девойка, която била неблагодарна и щяла да умре от глад, ако не е нейната благодетелка.

Това преля чашата. Девойката знаеше, че няма да има кариера, знаеше, че леля ѝ живее с нейните страдания, че изпитва извратено удоволствие да я гледа потънала в сълзи, да пречупва характера ѝ. Беше изключително неопитна, но не и липсваше решителност. Поредният скандал я накара да посегне към малкото куфарче, да подреди в него единствената си рокля, оскъдното бельо и малкото снимки, останали от родителите. Писмото до лелята беше написано с коректна вежливост — възпитаничката обещаваха да се върне след

като успее в живота, след като докаже възможностите си и да възмезди „благодетелката“. Кратко и ясно писмо, което сложи едно ново начало в живота на малката Изабел.

Сама съзнаваше, че става смешна, но трябваше да бяга като от средновековен манастир. Спусна се с въже в задния двор и единствено кучето ѝ каза сбогом... Така напусна своя затвор, така пое пътя към неизвестното.

Но Париж е негостоприемен към бедните млади момичета. Десетина дни Изабел не се предаваше, упорито търсеше работа и никой не желаше да ѝ обърне внимание. Единствено Лиз Рол, която сама беше преживяла нещо подобно, протегна ръка. Малката ѝ съседка по стая беше толкова безпомощна и трогателно наивна, че разчувства коравата нормандка. Самата тя знаеше какво иска и на какво са подложени неопитните девойки в Париж, докъде могат да стигнат, в чии ръце да попаднат. Беше дала клетва на своите майка и сестра, че ще остане вярна на призванието си, че няма да се поблазни от лекия живот, и свято спазваше тази клетва. Искаше да стане актриса, играеше второстепенни роли в един малък театър и беше доволна. Точно тя реши да изпревари злата съдба и да помогне на Изабел, при условие че приятелката ѝ не се поддаде на съблазните. С професия на хористка трудно се изкарва прехраната, а зад кулисите има толкова изкусители. Все пак Лиз вярваше и се надяваше този случай да е различен. Девойката беше сериозна, възпитана твърде строго, силно религиозна. И много, много талантлива...

Ужасните дни свършваха. Изабел хвърчеше подир мечтите си. Рано или късно щеше да докаже на всички колко е надарена, рано или късно щеше да се издължи на леля си. Този господин Равано — директор на три трупи едновременно: театрална, оперна и оперетна — не можеше да не оцени таланта ѝ, желанието да успее. Всеки се ражда със своята съдба. Изабел знаеше, че ще достигне до славата на своята прочута прабаба Фуке, което не попречи на опитната Лиз да иска повторение на обещанията за целомъдрен живот, нито да предупреди за кой ли път, че до славата не се стига лесно, че важното е да си намери място като хористка и още много, много да се учи.

Всичко зависеше от господин Равано. Отначало гласът на Изабел трепереше от страх и напрежение, но много скоро тя забрави къде се намира и малката директорска стаичка се изпълни със звучния ѝ

сопран. Чудесно изпълнение, което развълнува господин Равано. Беше попаднал на нещо изключително, малката провинциалистка сама не съзнаваше какво богатство притежава, а той, разбира се, никога нямаше да го каже веднага. Тя имаше още доста да учи, преди да я лансират.

— Добре, госпожице — погледна я сериозно, — ангажирам ви. Ще пеете в хора...

— О-о, благодаря...

— Не бързайте, моя малка — прекъсна я директорът. — Приемам ви като хористка... време достатъчно, за да свикнете със сцената и публиката. Но вие можете да постигнете много повече, ако сте упорита, ако работите много за успеха си. Аз лично ще следя как се развивате.

— Боже мой! — развълнува се Изабел. — Нямайте представа колко съм щастлива! Никога няма да мога да ви изразя признателността си!

— На колко години е това дете, Рол? — обърна се директорът към нормандката. — Вижда ми се съвсем неопитно.

— Само на двадесет години, господине.

— Ох, младост, младост! Ти си се ангажирала с нея, Рол, ти ще я пазиш! Ти си сериозна девойка, внимавай да не се пропилее този безценен талант в гуляи, безсънни нощи и всички глупости, които вие, момичетата от провинцията, вършите. Разчитам на теб. Това девойче трябва да щади гласа си и да учи, още да учи. А при този глас сигурно след няколко седмици ще получи и роля...

— Тя не е такава, господине — отговори Лиз Рол. — Вярвам, че няма да се подхлъзне.

— Тогава ще напредне — промърмори директорът, докато пишеше нещо на едно листче. — Ето, госпожице — обърна се към Изабел — пращам ви при Бонвуазен от Музикалния театър. Представете се утре, той ще се оправи с вас. Вие трябва да се подчинявате, нищо друго не се иска от една хористка с хубав глас. Аз също ще му говоря.

— Артистка! Певица! — не млъкваше Изабел, когато напусна театъра, когато бяха вече на улицата. — Директорът каза, че мога да стана истинска артистка! О-о, госпожице Лиз, толкова сте добра, толкова съм признателна, че ме заведохте при този господин!

— Аз също съм доволна, мила моя — усмихна се нормандката. — Тази сутрин бяхте така обезкуражена... Виждате ли как се нареждат нещата!

— Да, да! — радваше се девойката. — Един път и аз да имам щастие! Също като в приказките! Приета съм в театър, а допреди няколко часа изобщо не мислех за подобно нещо...

Лиз Рол усмихнато поклати глава пред този ентузиазъм. Тя самата знаеше доста неприятни страни от артистичния живот, но не искаше да плаши предварително малката си приятелка. Животът щеше да я научи.

II.

Минаха дни, толкова различни от преживените, че Изабел често си мислеше дали не сънува. Най-напред репетициите: трябваше да се пее с лице към празната зала, към столовете, покрити с безлична сива покривка. После — караха я да пее отделни арии, да участва в сцени, които нямаха нищо общо с подготвяната постановка. Тя разбираше, че пробват възможностите ѝ, но не виждаше защо трябваше да се учи всичко в последния момент. И този влудяващ режисьор, този крещящ постановчик, които се обръщаха към хористките по име и ги третираха като животни или полуидиоти! Но и двамата можеха да примират от възторг, ако нещо излезе както трябва от първи път и затова останалото се прощаваше. Интересни бяха и колежките ѝ. Бяха ги натикали в твърде тясна гримьорна и тези жени без фалшиво целомъдрие и без никакво стеснение се преобличаха и гримираха пред толкова много хора. Защото гримьорната на хористките привличаше като магнит почитателите на по-леките забавления.

Всичко това беше част от занаята и почти никой не се замисляше. Нямаше време, живееше се много напрегнато. Винаги между две представления — ново и старо, винаги между два звънеца. В този промеждутък от време всяко момиче трябваше да се облича, да се гримира, да покаже вкус и умение да избира най-подходящото за себе си. Нежните ръце посягаха към многобройните бурканчета с кремове, червило, белило, туш, сенки, бои. Ръцете работеха с бясна скорост, почти механично. В тясното пространство се чуваха смехове, размятаха се фусты, елечета, чорапи, парчета плат — реквизит, който трябваше да е ефектен на сцената и никак не изглеждаше елегантен в гримьорната. Случваше се да се постигнат отчайващи резултати, които развеселяваха всички. Но нямаше време! Звънецът подканваше артистките и те като ято птици, вече блестящи, приказни или ефирни, бързаха по тесните стълби, фигурантките и хористките трябваше да са първи на сцената.

За Изабел това представляваше един магически, фантастичен час и тя не размишляваше за новия си живот, не забелязваше убогостта на нищожното си съществуване — скромен номер в човешкото стадо, който се върти около звездите, помага за техния възход. Тя мечтаеше за своя роля и пееше заедно с другарките си, влагайки цялата си душа, без да щади гласа си. Този живот, където действителността се изместваше от нещо нереално, фантастично, я очароваше. Всичко беше само мечти и надежди, не виждаше другото, не го познаваше, не подозираше тъмната страна на всекидневието на една хористка. Кратките мигове — те винаги й се струваха кратки, — когато беше на сцената с лице към публиката, бяха най-важното. Заради тях си струваше да забрави, да не обръща внимание на дребните неприятности. Пееше заедно с другите, а едно непознато същество в нея тръпнеше от желание да го забележат, да чуят нежния глас, да го аплодират възторжено, да...

Това нямаше как да стане на сцената, но беше нещо съвсем обичайно зад кулисите, в тясната гримьорна. Това представляваше черното облаче в щастливото опиянение на Изабел. Там, зад кулисите, винаги имаше хора, особено дръзки почитатели на „музиката“, които я държаха винаги нащрек. Изабел не можеше да понася нехайните мъжки докосвания, когато бързаше към гримьорната, ненавиждаше двусмислените закачки и смеховете на момичетата. Не разбираше как те могат да се отнасят съвсем безгрижно към това, да не избягват протегнатите мъжки ръце, да не се възмуцават. Тя трябваше да се отбранява понякога с юмруци и така почитателите ставаха още поупорити и нахални. Complimentите я караха да се черви, да кипи от гняв, опитите да я прегърнат я подгонваха да тича към гримьорната. И желанието да удари някого ставаше все по-силно.

Ужасно положение, от което нямаше излизане. Изабел тичаше към тясната стая и винаги се намираше кой да я издебне. Тогава си позволяваше по някоя плесница и в отговор получаваше още по-дръзки предложения, ироничен смях. Непристъпността й възбуждаше мъжките щения, стигаше се до неприятни пазарлъци и само вратата я спасяваше от голямото унижение. Никой не разбираше тази естествена моминска гордост, никой не се интересуваше от мечтите й. Леконравното общество си искаше своето и нейната провинциална наивност забавляваше всички. И най-много — колежките й...

Постепенно Изабел се научи да отблъсква най-големите досадници с леко презрение. Животът зад кулисите ѝ показа, че това е най-силният начин да се опази. Не възмущението и страхът, а високомерието, безразличието, презрението. Но имаше един постоянен посетител, който я плашеше и когото тя не смееше да пренебрегва така. Млад, хубав и богат мъж, много самоуверен и непонятен, който се държеше особено — едновременно почитателно и дръзко цинично и това объркваше Изабел. Той отдавна беше открил новата, свежа хористка с големи невинни очи, които гледаха някъде далеч и не забелязваха грозната действителност. Поведението ѝ го учудваше и забавляваше. Отделяше я, постави я на специално място сред всички тези момичета, готови да отговорят на щенията му, да задоволят ненаситния апетит. Малката не се гордееше с факта, че е привлякла внимание, бягаше като изплашена кошута и не желаше да се предаде, да коленичи пред мъжката сила, пред голямото богатство. Той смени тактиката — ухажваше я полушеговито, полугалантно, отказа се от дръзките предложения, изчакваше, степенуваше проявите на внимание. А това беше много по-опасно за невинната девойка и в същото време доста забавно за опитния съблазнител. Най-напред той си позволи само да я поздрави с една бегла усмивка. После рискува да похвали дискретно гласа ѝ, после... свежестта и красотата ѝ. Веднъж хвърли в краката ѝ цвете, което демонстративно допря до устните си, друг път изпрати целувка по въздуха... Изабел нямаше как да противодейства на това деликатно ухажване, повтаряше си, че не трябва да се страхува от него и все пак се боеше, защото вниманието я вълнуваше по странен начин.

— Това е Анри Тален — обясниха ѝ другите момичета. — Син е на известия богаташ, който има фабрика за автомобили. Не може да не си виждала рекламите, които изписва със светещи букви по фасадите на къщите. О-о, той гребе парите и златото с лопата! Щастлива е тази, която съумее да привлече погледа му.

Изабел погледна изненадано колежката си, която се беше заела да я просвети, срещна и светналите от любопитство очи на другите и прехапа устни.

— Вие щяхте ли да приемете да привлечете по този начин погледа му? — попита смутено тя и още повече се развълнува, когато чу буйния смях на останалите.

— Боже мой, разбира се! — извика момичето. — За съжаление не мога да се надявам на подобен успех. Аз не съм хубава, а Анри Тален обича само красивите момичета.

— Той ухажва много от тях — заяви някак замислено девойката.

— „Ухажва“! Ха-ха-ха! — заля се в звънък смях хористката. — Той закача много от нас и е твърде внимателен, докато не изгуби интерес. Умните съумяваха да извлекат много неща за себе си от това, х-м-м, „ухажване“... Анри Тален е известен с непостоянството си. Няма нито една, която може да се похвали, че е задържала за по-дълго време вниманието му, че го е запазила за себе си.

Лицето на Изабел почервеня от възмущение, очите гневно светнаха.

— И въпреки това — възкликна ядовито, — всички вие сте готови да се впуснете в приключение с този... този...

— „Този“? По дяволите, той плаща царски, само това е важно!

— Плаща толкова, колкото трае поредният каприз.

— И какво, нали е щедър?

— А след това?

— „След това?“ — извика друго момиче. — Изабел, вие откъде идвате, от друг свят ли? Раздялата винаги е придружена с хубав и скъп подарък. Това е достатъчно и много вълнуващо... О-о, никак не е стиснат хубавият Тален, той знае какво иска от живота!

— Този господин, този ваш Тален ме отвращава! — възмути се Изабел. — Пари, това е всичко, което може да даде на една жена! А че тя се погубва, не го интересува.

— Има ли значение кой ще е? — обади се трета. — Все някога ще се случи, по-добре да е Тален. Той поне не държи сметка на парите.

— Парите — повтори тъжно девойката. — Вероятно той има повече, отколкото може да изхарчи, и затова ги пилее така. Но нима една съвременна жена може да бъде доволна от това положение?

— Бедно малко момиченце!

— Съвременните жени не са богати...

— Анри Тален е пълен с пари и много по-добър от другите...

— О, да! — не се предаде Изабел. — Страшно неприятен е този ваш господин Тален.

Никой не ѝ отговори. Никой не я разбра. Колежките ѝ считаха, че е прекалено надменна, смешно самонадеяна. Всички знаеха — една

хористка не може да живее с мизерното си възнаграждение. Всички приемат тази работа с надеждата да срещнат рядката птица, която да ги измъкне от блатото. Само тази горделивка не схващаше и не признаваше неписаните закони на задкулиския живот. Носеше простата си вълнена рокличка, памучните си чорапки и се възмущаваше от Анри Тален. Глупачка! Анри Тален имаше всичко, за което мечтае една жена — младост, мъжка хубост, богатство... Малката Изабел просто не беше пораснала. И все пак всичко, което научаваше за младия милионер, я нараняваше. Дискретното му внимание започна да ѝ става неприятно. Чувстваше се някак отвратена и беззащитна.

Тя сподели опасенията си с Лиз Рол. Въздържа се с мъка от по-силни думи в коментара си за поведението на „добрия“ господин Анри Тален. Но във възмущението ѝ, в чисто теоретичните изявления за богатия изкусител и бедните момичета имаше нещо, което разтревожи опитната нормандка.

— Радвам се, че разсъждавате по този начин — похвали я тя. — Във всеки театър се среща по един такъв господин. Те са най-опасни.

Девойката беше готова да заплаче, ръцете ѝ трепереха, не ядеше нищо. Лиз Рол не искаше да приеме, че зад това възмущение се крие нещо друго. Наивното, чисто дете вероятно си беше въобразило нещо друго. Разумът и сърцето невинаги вървят ръка за ръка и когато се стигне до откритието на този факт, съвсем естествено е да се изпитва мъка. Изабел страдаше, но не знаеше истинската причина за страданието си. По-добре щеше да е да не знае, да си остане в щастливото неведение на малките деца. Безполезно беше да се подчертава едно зло, което малката не забелязваше. Лиз Рол възненавидя хубавия Анри Тален и мислено се зарече да бди над приятелката си, да я пази, доколкото може.

А Анри Тален стана по-настойчив. Безжичният театрален телеграф сякаш му предаде, че е разконспириран, и той си позволи да предложи на Изабел изпращане до дома ѝ с кола. Бедната, тя изобщо не очакваше предложението! Погледна го с искрена изненада и после лицето ѝ започна да побелява. Започна да разбира какво се крие зад нахалното предложение.

— Не виждам оркестъра от цигулки, който да ознаменува с тържествен марш успеха ви — заяви студено.

Сама се учуди на израза си, но животът зад кулисите я беше научил поне на това — да облича в нищо незначеща фраза истинската същност на мисълта си.

— Вие се заблуждавате и влагате друго значение в предложението ми — отговори невъзмутимо Тален. — Навън е студено, вали дъжд, куче не се показва на улицата. Само мисълта за тънките ви обувки и лекото манто ме накара да се осмеля, задължи ме да ви предложа...

— „Задължи“ ви! — прекъсна го подигравателно тя. — Не се съмнявам, че след това тази любов към ближния, към дълга, ще ви подтикне да ми предложите и други дрехи, меки и топли, чиято липса току-що констатирахте.

Нещо в тона ѝ подведе Анри Тален. Той не схвана, че Изабел просто е възприела начина на изразяване на колежките си като единствено средство за защита. Беше прекалено самоуверен и реши, че е спечелил поредната победа.

— Да — заяви цинично, — манто, малка къща, всичко, каквото пожелаете! Вие ми харесвате и аз съм готов да ви измъкна от жалката действителност, сред която живеете. Не искам друго, искам да ви доставя удоволствие...

Изабел с мъка сдържаше сълзите си. В предложението му нямаше нищо ново за нея, беше чувала вече подобни, но точно то ѝ причини страдание. Не разбираше защо стана така. Един саркастичен смях щеше да реши всичко, но не можеше да се разсмее, не можеше да прикрие срама и огорчението си.

— Какво нахалство! — възкликна тихо. — Предлагате на едно почтено момиче това, което се обещава на куртизанка!

— Не се сърдете, малка хубавице — опита да се оправдае той, дори протегна ръка да я погали по лицето и получи силен удар.

— Нахалник! — извика презрително тя. — Търсете на друго място приключения!

Анри Тален не свърза презрението, излъчвано от черните очи, със себе си. Девойката беше станала още по-хубава в своето възмущение и той остана.

— Госпожице Изабел — започна меко, подчертавайки това „госпожице“ пред името, — кълна ви се, че в предложението ми нямаше нищо обидно за вас! Вие много ми харесвате, мисля постоянно

за вас и ако вие позволите, ще ви направя най-щастлива сред жените тук...

Госпожицата беше преодоляла смущението си и избухна в смях. Саркастичен смях, който трябваше да го обиди, да нарани самолюбието му.

— Очаквах точно това! Вашият обичаен припев! О-о, тук ви познават много добре и успяха да ми кажат куплетите на вашата песен, вече я знам!

— Защо сте толкова лоша?

— Защото вие не желаете да разберете колко обидна е вашата настойчивост.

— Нима? Сигурна ли сте?

— Естествено! Напразно си губите времето с мен. Тук има други, които с наслада ще изслушат думите ви, господин Тален, заемете се с тях.

— Не — тръсна глава той, — вие чудесно знаете, че харесвам само вас.

Тази мъжка самоувереност още повече подразни Изабел и тя избухна:

— За толкова наивна ли ме смятате? Нима си въобразявате, че вярвам на думите ви? Какво да направя, за да ви накарам да ме оставите на спокойствие? Не желая да се навъртате около мен, не разбирате ли?

Анри Тален не свалеше възхитените си очи от хубавата девойка, която още повече възбуждаше желанието му с искреното си възмущение, с презрението си.

— Защо се дърпате така? — попита дръзко. — Все някой ден ще се... разберем.

Изабел скочи. Лицето ѝ пламтеше. Мъничка, изящна, крехка, тя беше готова да се нахвърли върху този едър грубиян, със зъби и нокти да брани достойнството си на жена. Овладея се с усилие и някак измъчено подхвърли:

— Вие сте отвратителен! Надут, самонадеян глупак, това сте вие!

Не намираше достатъчно силни думи, с които да обиди мъжа срещу нея. А и той беше съвсем нечувствителен, открито се забавляваше, чакаше да посрещне с прегръдка всяко нейно нападение.

Анри Тален показваше с цялото си същество колко му харесват тези игри.

— Разберете най-после, вие ме отвращавате — отстъпи назад Изабел.

Трябваше ѝ съвсем малко време, за да изчезне по стълбичката, да се скрие в спасителната гримьорна и там да изплаче натрупаната в душата ѝ болка. Колежките и я гледаха без вълнение, без съучастие. Не знаеха защо плаче, но всяка си имаше своите моменти на отчаяние и разбираше, че плачът носи облекчение. Все пак една от тях — по-възрастна и по-милостива — я попита:

— Какво има, дете, какво се случи? Режисьорът ли те наруга, глоби ли те? Трябва да свикнеш.

Изабел поклати глава, продължи да плаче.

— Но какво е станало? — не я остави жената. — Изгониха ли те?

— Не, не! — изплака девойката. — Толкова е отвратително да се отнасят така с нас! Всичките тези мъже...

— Боже мой, затова ли плачеш? — учуди се хористката. — Бедно малко котенце, нима трябваше да дойдеш тук, за да откриеш истината?

— Но защо те не разбират? Защо не оставят един човек на спокойствие, щом той не желае да се отнасят така с него?

— Ха, мъжете са като петлите — пеят сутрин и вечер, без да знаят защо. Погледни как се смеят другите и се успокой — посъветва майчински жената. — Ако лееш всеки път сълзи, щом някой мъж те закачи, нищо няма да остане от хубавите ти очи. Трябва да им се смееш в лицето, моя малка! Това заслужават и това най-много ги засяга. Този, който те е обидил, сигурно се надува като паун сега, нали те е разплакал!

Смехът на останалите момичета беше живото доказателство за правотата на по-възрастната им другарка. Изабел избърса сълзите си. Мисълта, че Анри Тален може да е доволен, да се хвали с нейните сълзи, бързо ги пресуши.

Урокът беше добре усвоен. Само че този, който я беше накарал да плаче, изведнъж изчезна. Нямаше го цяла седмица и Изабел въздъхна облекчено. Испитваше и слабо съжаление. Нямаше нищо лошо в това — и тя искаше да се покаже силна, да направи някого за смях. Да си отмъсти...

После той се върна и девойката чувстваше погледа му, който я преследваше постоянно. Това я смущаваше, но Изабел повече не плачеше. Напротив, беше решена да му изиграе хубава шега, ако пак си позволи да я спре, да ѝ направи предложения. Само че Тален се държеше настрана. Той сякаш отгатваше душевната ѝ нагласа, а може би се сърдеше на думите ѝ. Кой знае? Лошото беше, че неговият настойчив мъжки поглед започваше да я притеснява все повече и повече. Тя се правеше, че не го забелязва, но това ѝ костваше много душевни усилия. Само доброто възпитание я възпираше да не се изправи пред него, да не го обвини за новата тактика. Възпитанието и страхът. Защото започваше да чувства и безсилието си.

Така се нижеха представление след представление. Анри Тален демонстративно и мълчаливо следеше всяко нейно движение, тя търпеше и се стараше да го избягва. До една вечер, когато той решително почука на гримьорната им.

— Госпожици — започна весело той, — тази вечер ще празнуваме примирие. Мисля, че малко сладкиши и бонбони ще го направят по-приятно...

Всички запляскаха с ръце, одобриха горещо идеята, заобиколиха го, протегнаха ръце към кутиите с шоколадови бонбони. Радваха се на мига, не се интересуваха от примирието, не ги засягаше прозрачният намек за някаква вражда, нито към кого е отправен той. А виновницата с нищо не показва, че забелязва жеста и вълнението на колежките си. Тя подреди своите неща, сложи шапката си, беше готова да излиза. Анри Тален се изправи пред нея, протегна кутията с бонбони.

— Госпожице — започна със същия тон, с който се беше обърнал и към другите, — позволете да ви предложи малко сладост след тежкото представление.

— Благодаря, не обичам сладко — отказа тя.

От всички страни се чуха протестиращи гласове.

— Изабел! Бонбоните са чудесни!

— О-о, Изабел! Трябва да вкусиш!

— Не държа да ги опитам — отказа студено тя и се насочи към вратата.

— Да сключим мир, госпожице Изабел — каза ѝ тихо младият мъж. — Не можете да откажете един бонбон, който се дава с такава цел.

— Извинявам се — отговори учтиво девойката, — но не мога да взема от вашите бонбони.

Лицето на Анри Тален изрази обида, искрено учудване.

— Дори и това не желаете да вземете! — констатира той с принудена усмивка.

— Не обичам шоколад — обясни спокойно Изабел. — А ако ми се прииска да хапна нещо сладко, ще си купя сама.

— Сигурно се страхувате, че ще ви почерпя с отровни бонбони — скри огорчението с подигравка той.

Девойката не сведе очи, погледна го внимателно и с още по-обидна откровеност даде да се разбере, че и тази възможност не се изключва. Анри Тален се ядоса, остави кутиите и отвори вратата пред Изабел.

— Моля, госпожице — поклони се с достойнство.

Девойката изплашено погледна колежките си. Нито една не изяви желание да тръгне с нея, нито една не ѝ кимна съчувствено. Всички бяха заети с неочаквания подарък. „Една бедна девойка трябва да умее да се справя сама“ — помисли си тя и смело прекрачи прага.

Всъщност, мълчаливото ухажване на Анри Тален повече я оскърбяваше, отколкото плашеше. Беше решила, че той е смел само на думи и кой знае защо това я натъжаваше. Не се разбираше, не се стараеше да разбере нито себе си, нито другите. Не усети и внимателния поглед на портиера, който с разбиране поклати глава. Какво ли не беше видял добрият човечец през дългогодишната си служба! Е, поредната жертва бягаше от изкусителя, но докога? Колко жени бяха бягали по същия начин! Колко жени се бяха примирявали! Един ден те преставаха да бягат и не се връщаха повече в музикалния театър. Просто увеличаваха числото на нещастниците, които продаваха любовта си, а на тяхно място идваше друга.

Този път нещата бяха малко по-различни. Изабел бързаше към метрото, Тален я следваше на почетно разстояние. Девойката мислеше с досада, че положението е смешно и неприятно. Една бедна хористка не можеше да си позволи лукса да повика такси и да избяга, но защо този човек, който се представяше за добре възпитан, не желаше да я остави? След войната мъжете бяха станали още по-нападателни и никой не можеше да отгатне как ще постъпят. Добре че булевардът беше оживен, добре че светнаха светлините на метрото! Изабел се

спусна в подземната станция, без да се осмели да се обърне, за да види дали преследвачът е още след нея. Тя се сви на мястото си във второкласния вагон и впи очи в пространството навън. Нищо не виждаше, освен отражението на Анри Тален в прозорците, и отчаяно търсеше изход. Той беше в другия вагон и изглеждаше вдълбочен във вестника си, не даваше вид, че обръща внимание на изплашената девойка. Но самият факт, че се намираше във второкласен вагон, този, който така се различаваше с елегантното си облекло от останалите пътници, който се возеше в собствена кола, беше вече нещо много обезпокоително. Тален не губеше следата, не се отказваше, както и с нищо не нарушаваше приличието. Не можеше да помоли за помощ — щяха да я сметнат за луда. Тя се приготви да слезе на своята спирка, той също сгъна спокойно вестника си, застана на вратата.

Метрото избълва малкото късни пътници. Изабел се загърна в тънкото си манто, наведе глава, за да се предпази от брулеция вятър, и забърза по булевард „Клиши“. Анри Тален неуморно я следваше. Девойката въздъхна и спря. Трябваше да навлезе в тъмната и тясна уличка, не искаше този човек да я сподиря до жилището ѝ. Не искаше портиерката или някой от наемателите да я видят, че се прибира с придружител зад гърба си в този късен час, срамуваше се. Освен това не желаше той да научи адреса ѝ, да я безпокои и в дома ѝ. Гневът ѝ вдъхна смелост и вместо да избяга, тя се запъти решително към преследвача си.

— Господин Тален — започна студено, — мога ли да ви помоля да не вървите повече след мен?

— Но, госпожице — възмути се леко изненаданият младеж, — аз не правя нищо лошо!

— Следите ме вече повече от час...

— Улицата е за всички — овладя се Анри Тален. — Много ми е неприятно, че моят път съвпада с вашия.

Циничната любезност обърка Изабел.

— Да предположим, че пътят ви случайно съвпада с моя.

— О-о, тази случайност безкрайно ми харесва! — прекъсна я нежно той.

— Аз казах: „да предположим“ — напомни огорчено девойката.

— Добре, ще приема това, което вие желаете.

— Не искам нищо друго, освен да забавите малко крачка...

— Но защо? Не разбирам!

— Защото живея на тази улица, защото съм почтена девойка и не желая да се прибера с мъжка сянка зад гърба си.

— Наистина ли живеете на тази улица? — попита недоверчиво Анри Тален. — На кой номер?

— О-о! Това не бива да ви интересува. Вие следвайте собствения си път.

— За съжаление не мога, госпожице — поклони се той. — Налага се да се интересувам от неща, които вие не оценявате.

— Това вече е прекалено! — възмути се Изабел. — Вие проявявате тази дързост...

— Но тя е много по-малка, отколкото ви се струва! — прекъсна я той. — Следвам ви, но не се осмелявам да ви кажа и дума. Вие се решихте да заговорите с мен и аз съм щастлив от оказаното доверие.

Девойката се разтрепери от възмущение, от безсилен гняв.

— Как можете да постъпвате така? Как не ви е срам да се позовавате на думите ми? Аз съм едно нещастно сираче, което никога не подкрепя, сама трябва да браня честта си... Защо се намесвате така брутално в живота ми?

— Моля, госпожице — обади се нежно Анри Тален, усетил сълзите, доловил огорчението, — не нападам нито честта ви, нито живота ви. Следвайте пътя си и ме оставете да вървя по своя, дори ако той съвпада с вашия.

— Но защо ме преследвате? — попита с детска наивност тя. — Нима аз се интересувам от вашия живот?

— Не, за нещастие, не!

Изабел изпита желание да плесне нахалника. Да го плесне през устата, да го накара да спре да говори по този начин.

— О, престанете, моля ви! — извика гневно. — Вие сте отвратителен и нямате сърце! Който и друг да беше на ваше място, щеше да ме съжали, да изпълни молбата ми! Вие се надувате като паун, разпъвате пера от пари и смятате, че всичко ви е позволено... Толкова сте лош! Лош... лош!

Тя не съзнаваше, че тропя с краче, че изплаква последната фраза. Разбираше, че говори зли, обидни думи и за да не продължи по този недостоен начин, предпочете да избяга. Обърна се внезапно, затича се към своя вход с чувството, че и той бяга след нея, че ще я настигне и

ще си отмъсти за онова, което беше наговорила. Реши се да погледне назад едва когато беше на безопасно място. Всичко беше пусто. Тален го нямаше. Тя въздъхна дълбоко. Беше изненадана и засрамена. Видя силуета му в далечината и си помисли с тъга, че е засегнала с атаката си един човек, че го е обидила, оскърбила. Не тържествуваше, не се чувстваше победителка. Стоеше като закована на вратата и не откъсваше очи от мъжа. Не се помъчи да разгадае поведението си, думите, бягството, съжалението, което изпитваше. Вече нищо не я учудваше, нищо не разбираше. Стоеше и наблюдаваше, докато мъжката сянка се размърда. Чак тогава намери сили в себе си да мръдне от мястото си. Обзе я паника. Анри Тален се приближаваше до къщата ѝ, до скривалището, откъдето го беше наблюдавала и можеше да я открие. Тичаше по стълбите и плачеше, проклинаше собствената си слабост.

— Изабел! — спря я викът на Лиз, която се показва на своята врата, привлечена от шума. — Какво има? Закъсняхте, връщате се, потънала в сълзи... Неприятности ли имахте? Защо е тази криза?

— Не, не! — обади се с треперещ гласец девойката. — Просто поговорих малко с Анри Тален.

— Боже мой, Изабел!

— Не ме упреквай, Лиз — разплака се отново сирачето. — Този човек е непоносим...

— Какво е направил пак?

— Вървеше след мен. Беше крайно неприятно да се прибера в този час, сподирена от преследвач. Затова се спрях и го помолих да ме остави.

— Бедно дете — прошепна нежно Лиз, — нали всичко е минало, престани да плачеш. Този Тален наистина е отвратителен! Какъв бяс го е прихванал?

— О-о, той е убеден, че всички жени се продават!

— Оставете го да си мисли каквото иска — посъветва нормандката. — Само така ще прекрати да ви безпокои. Хайде, скъпа, разкажете ми всичко!

Трезвият глас, полуинтимният-полуофициален тон на обръщението, възприето между тях, от което Лиз не се отказа, успокои Изабел, върна я към настоящето. Случката изглеждаше съвсем незначителна, когато я преразказа, и тя направи опит да се извини.

— Сгреших, постъпих глупаво с решението да му говоря — въздъхна тя, — но, Лиз, уверявам ви, в момента бях искрено убедена в правотата си! Неговото присъствие ме накара да загубя самообладание. Вие не можете да си представите колко неприятно е да те преследват по този начин. Слава богу, не вкусих нито един от противните му бонбони! Господинът си въобразява, че всичко му е позволено, щом има пари!

— Знаете ли, Бела — усмихна се приятелката ѝ, — предпочитам да бяхте опустошили бонбоните му, вместо да се разстройвате и плачете така.

Лиз Рол беше сериозно обезпокоена от тези приливи на отчаяние. Без всякаква причина Изабел изпаднаше в необяснима тъга или в неудържима радост. Признаците наистина бяха тревожни и най-лошото беше това, че се свързваха с Анри Тален. Тя се беше опитала да поговори с него, да му обясни положението на приятелката ги, и, разбира се, не постигна нищо друго, освен неговия присмех.

— Не се мислех за толкова опасен — беше ѝ казал той. — Ако ви слуша човек, ще ме обявят за обществено зло.

— За мен е достатъчно да зная, че вашето преследване притеснява приятелката ми, за да не искам да съществувате — не остана длъжна Лиз.

— Тя ли ви изпрати? — попита дръзко Тален. — Толкова ли съм страшен, че изпраща посланик?

Лиз кимна пред тази мъжка самоувереност, пред егоистичната сигурност на силния, богатия.

— Вие се заблуждавате, господин Тален — отговори грубо. — Наистина не сте толкова страшен. При всяка друга девойка, по-опитна и по-ловка, нямаше да правите такова впечатление. Но приятелката ми е силна и слаба едновременно. Силна с чистотата си, с недоверието към всичко, което не познава, и слаба с неопитността си. Оставете я да порасне — усмихна се. — Вижте, винаги съм мислела, че природата е знаела какво прави, създавайки мъжа такъв, какъвто е. Със своята физическа сила, егоизъм, самоувереност и нахалство той щеше да е страшен противник. Само че природата е помислила и за друго, за слабата, беззащитна и сантиментална жена. Създаде любовта и здраво е впримчила мъжа. Какво чудовище ще е мъжът, ако не съществуваше любовта!

— Много поучително заключение, но какво общо имам с него?

— Само това, че Изабел няма защо толкова да се страхува от вас. Вие искате да я победите, не да отблъснете или отчуждите тази, която обичате...

— А-а, каква хитрост! — прекъсна я подигравателно Тален. — Вие забравяте само това, че никога не съм бил влюбен. Изабел наистина ми харесва, госпожице Лиз, но само толкова, чувствата ми не отиват по-далеч.

— Толкова по-добре — възкликна Лиз, неприятно изненадана от цинизма на младия мъж. — Значи с леко сърце можете да се откажете от една жена, която не се поддава на вашия чар.

— О, не! Това е съвсем друго нещо! Вашата приятелка ме предизвиква, значи трябва да задоволя каприза, който ме тласка към нея. Малката е много мила, ще бъде очарователна приятелка, защо да се отказвам доброволно?

Младата жена с мъка потисна гневното избухване. Но тя беше актриса и бързо се овладя, започна да се смее.

— Вие сте по-болен, отколкото си мислех, господин Анри Тален! — извика тържествуващо. — Разбирам, че отказът на приятелката ми е раздразнил вашата суетност. Постигнатите успехи сред жените ви правят нахален и цинично самоуверен, но забравяте разликата между самолюбието и любовта. Помислете си за тази думичка, за тази разлика, за да не страдате по-късно, мой хубави и любезни господине!

— Вървете по дяволите с вашите граматически сравнения! — избухна Тален. — Не ме интересувате нито вие, нито вашата приятелка! Само желанията ми са от значение, само тях следвам!

Лиз Рол се зарадва на този гняв и реши, че е засегнала горделивеца, че той ще се откаже от преследването. За съжаление спокойствието беше лъжливо и кратко. Една седмица след нощното приключение на Изабел и нейния разговор с Тален портиерката изненада девойката с разкошен букет.

— Донесе го едно момче — усмихна се хитро жената. — По картичката ще разберете от кого са цветята. Но аз ще ви кажа, че сигурно е много богат, защото цветята са от луксозен магазин.

Изабел внимателно разгледа букета. Да, цветята бяха скъпи и артистично подредени. Да, господинът, който ги изпращаше, беше богат. Визитната картичка носеше името на Анри Тален. Той беше

приел предизвикателството и нямаше намерение да се откаже. Щеше да продължи да я преследва, въпреки студенината ѝ, въпреки думите на Лиз Рол.

— Вземете го, госпожо — подаде тя букета на портиерката. — Нека благоухае във вашата стая. При мен няма място за такива разкошни цветя, нито пък имам време да им се радвам. През деня съм на работа, нощем спя, не ми трябват.

Жената беше възхитена. Няколко дни по-късно се получи втори букет, трети, четвърти... Жилището на портиерката заприлича на цветарски магазин. Най-последно, горда с поведението на наемателката си, тя върна момчето. Нямаше място за повече цветя.

— Не разбирам вашия клиент — каза пренебрежително. — Не сте ли му казали къде отиват неговите цветя?

— Това е един много достоен и щедър млад господин — въздъхна момчето.

Жената съчувствено се усмихна. Бакшишите значеха много за един прислужник в цветарски магазин, но тя нямаше намерение да участва в заговора на непознатия господин. За нея спокойствието на наемателите беше най-важното. Затова с вид на обидена императрица хлопна прозорчето под носа на разносвача. Портиерките в Париж не се лъжеха с цветя...

III.

Хористките възбудено обсъждаха нещо. Разговорът не занимаваше Изабел, докато една от тях не я попита директно:

— Ей, малка Фуке, нали ще дойдеш с нас? Шампанското ще се лее, а „Пчелата на Самос“ е прелестно заведение!

— За първи път чувам това име — усмихна се смутено девойката. — Къде се намира то?

— О-о, заведението е много елегантно! Има джаз, негърски оркестър, сервират такива превъзходни сосове, че човек дълго ги сънува след това. Щом свърши представлението, всички отиваме.

— Съжалявам, но аз няма да мога да дойда — прекалено късно е.

— Изабел! Изабел, защо се делите така? Никой няма да ви държи сметка. Та вие сте съвсем сама в Париж!

— Извинете, но моята съквартирантка ще се безпокои...

— А-а, Лиз Рол, нали така! Тя, изглежда, заема важно място в живота ви.

Тонът беше подигравателен, но Изабел не започна да спори.

— Тя заема цялото място — заяви простичко. — Бях толкова самотна в този голям град, а тя ме дари с приятелството си, помогна ми да намеря работа.

— Е, добре, но това не пречи да се забавлявате — извика друга от хористките. — Можете да й телефонирате, да й кажете да ви намери в „Пчелата“ или да й поискате разрешение.

— Възможно е — съгласи се Изабел, — но Лиз предпочита да се прибирам по-рано. Според нея едно почтено момиче трябва да си е у дома преди полунощ.

— Ох, Фуке, Фуке — чу се друг ироничен възглас, — значи мнението на вашата портиерка е най-важното, така ли?

Изабел се изчерви силно, но преглътна и тази обида.

— Приемете това като една от моите слабости — промърмори миролюбиво.

— Затова ли отказвате скъпите цветя? — продължи неумолимият глас.

Очите на момичетата се насочиха към страшно смутената им колежка. Цветята означаваха Анри Тален и тя изведнъж разбра, че всички ѝ се смеят. Глупаво беше да опазваш доброто си име, като предоставяш подарените цветя на портиерката. Глупаво беше да отхвърляш така упорито вниманието на един богат младеж. Така смятаха всички, дори я подозираха в някаква добре замислена игра.

— Знам, че непрекъснато ви учудвам — усмихна се тя, — но не понасям силния аромат на цветята, освен това, не съм получавала никога истинско любовно писмо. Само глупости, пълни със заимствани фрази от евтин булеварден роман. Никой не е изпитал истинско чувство към мен... А цветята, те просто не ми харесват.

Някои от по-младите хористки наведоха очи. Нито една от тях не се решаваше да признае подобно нещо, но то си беше чистата истина. Само предизвикателният глас не беше доволен.

— Това са празни приказки — заяви притежателката му, — декларации, които нищо не означават. Всички виждат, че Анри Тален се върти около вас, а всяка поотделно знае, че той не пести нито цветята, нито любовните писма.

— Е, добре — засмя се Изабел, — за момента този хубав господин ухажва моята портиерка. Аз живея на шестия етаж, стъпалата за изкачване са твърде много и всички вие знаете, че личността, за която говорите, не е прекрачила нито едно стъпало. С цветя или без, с нежни писма или без тях, аз съм си сама на моя етаж.

— О-о, той ще дойде!

— Може — отговори замислено тя. — Вrabчетата лесно хвърчат от покрива...

Последвалото мълчание ѝ подсказа какво беше скроил господин Тален. Сериозните лица на другарките ѝ бяха най-сигурното доказателство. Никое от тези лекомислени момичета не ѝ мислеше злото, но нейната въздържаност им беше непонятна. Нито едно от тях не би се поколебало и миг пред ухажването на един Анри Тален. Както не се бяха поколебали да участват и в заговора с неочакваната покана за малко празненство. Безгрижието на тези нощни пеперуди беше дълбоко вкоренено в самите тях и те не разбираха гордостта на колежката си.

Изабел не се зае да им обяснява или да се оправдава. Просто отказа, извини се, че няма вечерен тоалет. И трябваше да чуе много възмутени гласове. Младият милионер (защото точно той организираше празненството) беше обещал на всяка от тях по една нова рокля и петстотин франка като награда за доставеното удоволствие. С единственото условие — всички да са там, без изключение. Девойката изгледа едно по едно момичетата. Зле платени и лошо облечени, те имаха за какво да ѝ се сърдят. Тя проваляше празненството, тя ги лишаваше от една лесно спечелена дреха, тя се делеше от тях.

— Не може така, Изабел — каза съчувствалата ѝ преди по-възрастна колежка. — Нищо няма да ви стане, всеки има право да получи своя дял от забавлението. Нали можем да разчитаме на вашата добра воля?

— Да — съгласи се тихо тя. — Аз наистина нямам основание да ви лишавам от щедрия подарък.

Думите ѝ бяха посрещнати с бурни аплодисменти. Изабел започваше да става своя в малкия безгрижен колектив, защото започваше да проявява разбиране и това беше голяма победа.

Девойката държеше на обещанието си, колкото и неприятно да беше за нея това посещение в локала. Беше се уговорила с Лиз да се чакат в полунощ и да се приберат двете заедно. Но не се чувстваше добре сред рояка безгрижни и весели момичета, облечени в прости, подчертано бедни, тоалети. Всяка една от тях се беше постарала да прикрие мизерията си и в това имаше нещо дълбоко уничително. Още по-уничително беше държанието им, пискливите смехове, шумните приказки, желанието да се покажат привикнали към блестящата обстановка.

Анри Тален никак не се стесняваше от жалкото си обкръжение. За светското общество той си беше особняк и женкар и никой не се учудваше от неговата компания, от последната му прищявка. А самият той беше забравил напълно условностите на благочестивото общество. Бе щастлив да е близо до тази недостъпна девойка, до съществото, станало най-желано сред много жени в живота му. Точно затова беше организиран скъпото празненство, затова бе поставил уловката. Така си осигуряваше Изабел за няколко часа. Щеше да ѝ се люби, да говори с нея, да ѝ кавалерства.

Изабел изглеждаше смутена и нещастна. Седеше свита в края на масата и вниманието ѝ беше насочено повече към влизащите или излизащите посетители, към келнерите. Не участваше в разговора, не се смееше заедно с другарките си. Беше ги последвала безропотно в колата, в заведението, но така и не се бе присъединила истински към веселата компания. С черната си вълнена рокля и малка дантелена якичка тя приличаше на невинно момиченце, загубено в един напълно чужд и непознат свят.

Анри Тален за миг я съжали. Но не се отказа от замисленото, от намерението да победи тази горда девойка. Беше се постарал да не я притеснява и плаши. Не седна до нея, но не я изпусна нито миг от погледа си. Гледаше само нея — хубавия профил, деликатната глава, фините ръце. Тя беше тъжна и неразговорлива. Не мина много време и той също замлъкна. Даваше си сметка, че е постъпил подло с едно непорочно дете, което толкова се различаваше от останалите жени. В цялата зала нямаше нито една жена, с изключение на Изабел, която да не можеше да се купи и отведе, която да не е поласкана от вниманието му. Единствена Изабел не се продаваше. Стоеше кротко като примерно дете на стола си, не се притесняваше от смешната си черна рокличка, от избелелите памучни ръкавици, от износените обувки. Тя не беше стока за купуване. Не бе докоснала храната, не беше отпила глътка от питието в чашата. Седеше и работваше с горчивото си присъствие дрехите на колежките си. Бе в заведението, защото ѝ наложиха това, но не участваше във веселбата. Анри Тален се гневеше, но в нищо не можеше да я упрекне. Тя показваше, коректност към неговите условия, към желанието на колежките си за развлечения. Показваше това и не криеше, че всичко ѝ е безразлично. Впрочем не съвсем. Изабел беше млада и естественото любопитство я караше да разглежда с разширени от учудване очи залата. Само не и масата, сепарето, където се забавляваше тяхната компания. Вечерта се проваляше напълно. Анри Тален нищо не беше разбрал, не бе намерил подходящото средство, с което да я покори.

Празненството вървеше към своя край и момичетата подсетиха с много шум и смях за обещанието на Тален. Той пресилено се засмя заедно с тях и извади чековата си книжка, започна да пише имената, сумите, да подава чека на всяка девойка поотделно. В тази игра имаше нещо пошло и унижително за самия него и той го осъзна, когато дойде

редът на Изабел. Не знаеше как да постъпи. Съществуваше ли нещо, което би доставило радост на тази горделивка? Колебаеше се. Знаеше, че не е редно да я отдели от другите, знаеше, че ще я обиди, и въпреки това се показва особено щедър. Освен чека написа и кратка бележка: „За госпожици, Лиз Рол и Изабел Фуке — избор на костюм и манто по техен вкус.“ Имаше предварителна уговорка с известна модистка, която щеше да изпълни поръчките, можеше да я предупреди да не се скъпи за двете момичета.

Изабел с нищо не показва обида. Тя прочете бележката, взе чека и сгъна хартийките с такова безразличие, че Анри Тален се обърка. За момент му се прииска да седне до нея, да я накара да прочете бележката, да прибере чека. Тя остави листчетата с небрежен жест до чашата и дори не му кимна в знак на благодарност, не прояви тази елементарна учтивост. Анри Тален побесня. Буйната радост на другите момичета го раздразни още повече. На нейния фон равнодушието на сирачето силно го засягаше. Не можеше да понася повече нейното затворено лице, очите, които нито веднъж не го погледнаха, пълното безучастие. Той стана, изправи се пред нея.

— Ще ми направите ли честта за този танц? — попита с дрезгав, нетърпящ възражение глас.

Изабел вдигна очи към неговото бледо, напрегнато лице и спокойно отказа:

— Съжалявам, господине, аз не мога да танцувам.

— Ще ви науча.

— Нима не се страхувате, че ще станете смешен? — попита подигравателно тя.

— С вас не — отговори нервно той, хвана ръката ѝ, опита да я вдигне от мястото. — Хайде, Изабел, не се дърпайте!

— Нямам желание да давам безплатно представление в това богато заведение — отказа студено двойката. — Вие можете да се забавлявате, вие, който не проявявате страх и срам пред нищо! Само че аз не желая това да става за моя сметка, не ми е приятно да се присмиват на роклята ми, на провинциализма ми.

— Аз се страхувам само от вас — настоя глураво и грубо Анри Тален. — Вие изтъквате какви ли не причини, за да откажете един танц с мен...

Ръцете му бяха вече на раменете ѝ и тя замислено гледаше следите от пръстите по китките си.

— Какво трябва да направя, за да получа малко внимание, Изабел? — попита нетърпеливо той. — Вие упорито отблъсквате всичко, а аз искам само да ви доставя малко радост, малко удоволствие.

— Да ми доставите радост, удоволствие! — изсмя се тя. — Наистина, господине, намирам начина ви да ме зарадвате за малко странен. Вие просто не ме познавате.

— Кажете ми какво да направя! Искайте всичко, ще го получите! Каквато и цена да поставите на вашите добродетели, ще я заплатя, обещавам!

— Цена! — повтори саркастично Изабел. — Вие се проявявате като добър търговец, говорите само за пари.

— О-о, не се присмивайте на желанието ми да ви бъда приятен! Заклевам се да изпълня всяко ваше желание, вие само ми кажете! Само изберете! Изабел — наведе се към нея, — не разбирате ли, че ви обичам, че съм готов на всичко, за да ви имам?

Девојката внезапно се отдръпна и вдигна пламтящите си от обида очи към лицето му.

— Говорите по странен начин за любовта — каза тихо. — Свеждате всичко до покупка и продажба. Нима имате толкова лошо мнение за жените?

— Аз ви слагам над всички жени, които съм познавал — отговори искрено Анри Тален. — За вас съм готов да направя всичко, абсолютно всичко!

Изабел смаяно го погледна. Подобно страстно изявление би объркало всички двадесетгодишни глави, дори и такива с много повече опит.

— Всичко?

— Всичко! — повтори тържествено младият мъж. — Всичко, което пожелаете!

Очите му гледаха със страстен копнеж и за миг девојката изпита трепетна наслада, надежда.

— Всичко — повтори, объркана от магията на страстното обещание, от мрачния огън в очите на мъжа. — Ако ви кажа цената, ще я платите ли наистина?

— Значи все пак има цена? — не сдържа ликуването си той.

Възликува и моментално съжали. Защото девойката до него изведнъж се вкамени, замръзна, а лицето ѝ изрази страшна мъка.

— Да — прошепна с усилие тя, — има цена, която едно почтено момиче може да приеме, има неща, които един истински влюбен би трябвало да знае. Но не и вие! Вие имате предвид съвсем друга цена и тя води до безчестие жената, която уж обичате. Аз нямам цена, господине!

Анри Тален отстъпи назад. Беше започнал да разбира и не можеше да скрие изумлението си, разочарованието.

— О, не, моя малка, само това не! — възкликна възмутено. — Вие отивате твърде далеч... Женитба, а? Хубава сметчица сте си направили, но няма да стане... Моите поздравления, добре е замислено! Ще се правите на недостъпна, докато ме оплетете и хоп, женитба. Не, малката, не са за мен тези работи, не ме задоволяват!

Лицето на Изабел гореше. Думите на милионера я изгаряха като нажежено желязо, но тя не сведе глава.

— Искала ли съм нещо подобно от вас? — попита гордо. — Казах ви едно мнение по въпроса и то си остава само мое. А вие, вие ме отегчавате с вашите предложения, досаждате ми. Отправете ги към тези, които имат желание да ви слушат. Аз искам само да ме оставите на спокойствие, нищо друго!

— Вие сте обидена — забеляза подигравателно господин Тален, — но ако бях приел условията ви, съвсем нямаше да е така.

— Възможно е — вдигна рамене девойката. — Възможно е, ако имах вашия манталитет, ако разсъждавах като вас. Съжалявам, но именно вие не схващате разликата.

Повече от всякога те бяха изправени един срещу друг. Повече от всякога и двамата си даваха сметка, че искат да постигнат някакво разбирателство и че това е невъзможно. За миг Анри Тален се поколеба, изплаши се да не я отблъсне завинаги. След това разочарованието и гневът победиха и той извика:

— Внимавайте, моя малка, не опъвайте прекалено много въжетото, защото ще се скъса! Искам да бъда великодушен и справедлив към вас, да проявя търпение, но мога и да се изморя... Тогава може би вие ще бъдете тази, която ще поиска, която ще...

— Спрете! — заповяда Изабел. — Млъкнете веднага, ако не искате да ви ударя пред всички! Кажете още една дума и ще ви ударя,

предупреждавам ви!

Погледите им се досегнаха. Анри Тален неволно отстъпи — толкова ненавист прочете в нейните зеници. За миг очите им се срещнаха, за миг отблясъците се пресякоха като остри шпаги. И те самите не знаеха какво точно изпитват, нито кое чувство ще надделее в сърцата им — любовта или омразата.

Изабел първа сведе поглед. Не искаше скандал, страхуваше се от своето предизвикателство. Яростният изблик просто беше изразил мъката ѝ и вече се чувстваше напълно опустошена. Тя прибра с треперещи ръце чантичката, ръкавиците си и, събрала сили за едно енергично „лека нощ“ към колежките си, започна да се промъква към изхода. Бележката и чекът на Анри Тален си останаха непокътнати до пълната чаша.

— Къде отивате? — настигна я младият мъж. — Не можете да си вървите сама в този късен час!

— Кой ще ми попречи? — попита надменно тя. — Вие ли?

Отблъсна го още по-решително и взе мантията си от гардероба, излезе на малкото площадче. Минаваше два след полунощ и тя страхливо огледа тъмните улички, заобикалящи площада. Не познаваше добре Париж и с тъжна изненада установи, че Лиз Рол не е дошла на уговорената среща. Смелостта ѝ се стопи, тъмните улици я ужасяваха.

— Една кола за госпожицата — чу се гласът на Тален.

— Искате ли някой това от вас? — попита несигурно тя.

— Не, но не мога да ви пусна да вървите по улиците в този късен час...

— Вас какво ви засяга?

— Сигурно ме засяга, щом се намесвам — обясни сдържано Тален. — Хайде да не се караме сега — приближи се към нея. — Вие сте далеч от дома си и много трудно ще се ориентирате сама. Не познавате квартала.

— Но къде сме? — попита изплашено девойката. — Не сме ли в „Пчелата на Самос“?

— Не — отговори засрамено той. — Това е „Раят на Мюзет“. Моля ви, не се мръщете така — мислех, че знаете!

Думите отскачаха между тях като куршуми. Изабел най-последно разбра цялата подлост на заговора, представи си как се тревожи Лиз и

настръхна, погледна го с горчива ненавист.

— Моля ви — повтори Тален, — другарките ви сигурно са искали да ви изненадат или са смятали, че така по-лесно ще ви убедят. Аз нямам нищо общо.

— Вие сте ги посъветвали, вие! — изсъска тя. — Вие сте скроили всичко!

Този път Анри Тален вдигна рамене. Подозренията ѝ бяха съвсем неоснователни, но нямаше как да ги обори. Изабел никога нямаше да повярва, че това е недоразумение, че той не е виновен за малката измяна на колегите ѝ. Таксито чакаше и той любезно я подкани да се качи. Само че тя се плашеше повече от колата, отколкото от тъмните улици и не желаше да търпи присъствието му. Загърна се в тъмното си манто и направи няколко крачки. Само няколко, защото младият мъж грубо я хвана за ръката.

— Стига детинщини! — спря я властно. — В подобен час мъжете вземат инициативата в свои ръце и вие нищо не можете да сторите. Ако държите да направим скандал, продължавайте да се дърпате! Ако искате да вървите пеша, аз ще ви придружа. Предупреждавам, че дълго ще вървим и ще трябва да понасяте присъствието ми.

— Не, вие сте ми неприятен!

— Вероятно, но ще трябва да се подчините на моята воля. Не мога да ви оставя сама в този час.

— Господи! Но аз не искам!

— Съжалявам, ще трябва да избирате. Или колата, или моята компания!

— Обещавате ли да не ме следвате, ако се кача в таксито?

— Обещavam! То ще ви закара в дома ви.

— И няма да ме придружите?

Анри Тален мълчаливо се поклони. Изабел се настани на задната седалка все още много объркана и смутена. Нямаше представа колко ще ѝ струва удоволствието да се прибере с такси и как ще го плати. После видя, че той говори с шофьора, че дава пари и примирено сви рамене. „Ще ги върна по някакъв начин — помисли тъжно. — Важното е да не се натрапва... Ами, ако е дал друг адрес?“

Тази догадка я ужаси и тя дълбоко въздъхна, когато видя, че в последния момент Анри Тален скочи в такси то, настанявайки се до

нея.

— Нали ми обещахте? — събра сили и извика. — Нали ми казахте, че ще ме оставите да се прибера сама? Спрете колата, ще сляза!

— Стига! — сръза я младият мъж. — Не мога да ви оставя сама, отговорен съм за вас! Този шофьор има лице на бандит...

— Трябваше да изберете друг.

— В този час човек взема това, което намери — отговори поспокойно той. — Ако ви бях предложил моя шофьор и моята кола, вие щяхте да си помислите какви ли не неща. Най-малкото щяхте да решите, че ви отвличам. Налага се да се задоволите с таксито.

— Наистина се налага — съгласи се уморено Изабел. — За щастие, вие нямате илюзии спрямо моето отношение към вас.

— Какви илюзии? Вие изопачавате всяка моя дума или дело, вие ме смятате недостоеен и неспособен за чиста постъпка, за добро намерение.

— Всеки е съден повече за своите дела, отколкото по обещанията — измърмори философски Изабел.

— Ще спрете ли да се подигравате? — избухна Тален. — Не е ли по-добре да замълчите? Ние сме сами в това такси и щом смятате, че не съм почтен, тогава трябва действително да се държа като такъв.

Изабел не отговори. Съжаляваше за обидните думи, трепереше с цялото си тяло и беше готова за скок при най-малкия опит за близост от негова страна. Анри Тален беше скръстил ръце и мрачно гледаше през прозореца. Страхът на девойката ужасно засягаше самолюбието му, оскърбяваше го.

— Вие ме карате да сторя неща, които никога не съм вършил — обвини я внезапно. — Сам не се понасям вече. Стоя до вас като глупак и всеки ще ми се смее, има право да ми се присмива.

Девойката благоразумно премълча. В главата ѝ се въртеше едина-единствена мисъл: веднъж да се прибере в квартирата си, при Лиз Рол, веднъж да се отърве от този непоносим човек. А той се наведе към нея, прошепна:

— Хайде, кажете ми, че съм смешен, не се стеснявайте! Кажете как вътрешно се забавлявате с моята глупост!

— О, не! — възкликна изплашено тя. — Не се смеея, не мога да ви се смеея, когато ставате добър... Без вас щях да се чувствам много

зле по непознатите улици и аз съм ви признателна, че се погрижихте за мен като по-голям брат.

— По-голям брат! — изсмя се злобно Анри Тален. — Добре го казахте! Аз съм един идиот и само вие сте виновна за това!

Изабел се притисна до вратата. Беше прекалено притеснена, за да разбира думите му. Взираше се в тъмнината и не познаваше улиците, по които минаваше таксито. Ужасяваше се от мисълта, че отново могат да я излъжат, че няма да има сили да се защитава. И примря от щастие, когато видя познатата врата. Изскочи бързо навън, натисна звънеца, не помисли да благодари, да се сбогува.

— Съгласен съм, че се държах като негодник — долетя до нея сърдитият глас на Тален, — но вие можете да ми благодарите поне за проявената глупост.

— Благодаря ви, господин Тален — повтори като малко, послушно момиченце Изабел. — Вие се държахте благородно и аз се извинявам, че се съмнявах във вас.

Младият мъж не можа да отговори. Трепетът на моминския глас го смути много повече от думите. А Изабел изчезна, преди да направи опит да я спре. Противоречиви мисли се блъскаха в главата му и той не можеше да се справи с тях. Наистина се беше държал лошо, наистина бе постъпил глупаво и все пак нещо в нейния поглед, в държанието ѝ го караше да се чувства щастлив, възмезден за това нелепо поведение, както той наричаше кавалерството си.

— Хайде, шефе, решавайте! — обади се шофьорът. — Да чакам ли или да си вървя сам? Все едно, изпуснахте птичето.

Безцеремонното предупреждение го отрезви. Той даде адреса си, решавайки да телефонира на своя шофьор.

И нито за миг не помисли за рояка хористки и фигурантки, които бяха негови гости и които беше изоставил.

IV.

Никой не упрекна Изабел. На следващия ден една от колегите ѝ мълчливо подаде чека и бележката на Анри Тален.

— Малка Фуке — обади се друга, — тези хартийки не се намират на улицата. Ако една от нас не беше я прибрала, вие нямаше да получите нищо. За щастие, ние сме честни, не се лъжем помежду си.

— Да, не се лъжем — повтори тъжно Изабел. — Благодаря за грижата и понеже хартийката носи моето име, аз ще реша съдбата ѝ.

— Слушай, ако не я искаш...

— О, не, вие получихте своята част! — засмя се тя. — Всяка от вас взе своя дял... Господинът е написал и името на приятелката ми, не мога да реша без нея.

Изабел нямаше намерение да се съветва с Лиз. Чакаше само Анри Тален, за да върне чека.

— Благодаря, господине — каза твърдо, — но тази хартийка няма да ми послужи. Благодаря за вниманието — заяви любезно, защото не таеше злоба и искаше да смекчи по някакъв начин отказа си, за да не го обиди.

— Защо да не ви послужи? — попита той смутено.

— Защото не искам друг да заплаща роклите, които нося — обясни объркано, спомняйки си кой беше купувал дрехите ѝ и какви унижения трябваше да понася. — Една моя роднина се грижеше за това — призна унило. — Тя е моя леля, но аз тържествено си обещах да не завися от никой друг, освен от себе си...

— Неблагоразумно обещание! — прекъсна я той. — Човек винаги зависи от някого. Било от директора по месторабота, било от друг в случай на болест или нещастие. Хартийката е от общия договор с вашите колежки, защо не я използвате като тях?

— Такъв подарък не ми подхожда — настръхна девойката. — Смятам, че една рокля не е нещо, което някоя почтена девойка може да получи в дар от мъж, млад мъж.

— Пак ставате прекалено мнителна! Извинете ме, но това не е личен подарък, а колективно споразумение. Никакви други условия не са поставяни!

— Значи да го приемем като премия от меценат?

— Вие се подигравате — сви рамене Анри Тален. — Впрочем, толкова ли е хубава черната ви рокличка, че не се решавате да се разделите с нея?

— За мен е хубава.

— Всички жени са луди по красивите тоалети, обичат да ги сменят...

— А аз обичам да нося всеки ден любимата си рокля — настоя Изабел.

Младият мъж огледа черната рокличка и направи пренебрежителна гримаса.

— Приличате на провинциална пансионерка — заяви съвсем искрено, — никак не ви подхожда тази рокля. Бих искал да ви видя в разкошен тоалет, който ще подчертае изящството ви, красотата ви.

— Ето нещо, което моята кесия не може да си позволи — засмя се девойката.

— Тогава защо не се възползвате от колективното споразумение? — атакува веднага Анри Тален. — Иначе дълго ще носите траурната си рокля.

Изабел избухна във весел, чистосърдечен смях. За секунда недоразуменията и ненавистта между тях се бяха стопили и тя се чувстваше свободна да се посмее над самата себе си.

— Но аз нямам друга, драги господине! — обясни със смях. — Не искам да я сменям, защото ми е много скъпа, повярвайте ми! Може да я критикувате, но на мен ми харесва.

Лицето на Анри Тален се опъна.

— Не проумявам как можете да отхвърляте предложението ми при положение, че имате само една рокля? — възкликна смутено, посочвайки чека си.

— Не — отказа тя. — Вие не разбирате каква гордост ме преизпълва, че мога сама да посрещам нуждите си. Една рокля, купена с парите на чужд човек, ще ме притеснява. Когато си купя друга... О-о, аз имам много планове в това отношение!

— Споделете ги с мен!

— И защо? Те са си само мои, не ви засягат!

— Ами-и може да съм вълшебник, да изпълня вашите желания мигновено!

— Проблемът е в това, че аз не желая вашето посредничество...

— Госпожице Изабел, вие ме карате да бъда жесток — въздъхна комично Анри Тален. — Ето в този момент желая вашите планове да не се изпълнят и вие да промените мнението си.

— Благодаря, господине — поклони се Изабел. — Знаете ли, вие започвате да ставате интересен!

— Уверявам ви, че вашите хубави теории ме нервират и дразнят. Запазете роклята си, но знайте, че я ненавиждам!

— Какво ви е направила тя?

— Изработена е от солиден материал. Личи си, че ще я носите още дълго.

— За щастие! Тя трябва да издържи дълго...

— А аз искам да я нарежа на парченца, толкова ми е неприятно да ви гледам облечена в това черно чудо!

Девойката избухна в смях. Тази непринуденост радваше Анри Тален и той направо не можеше да повярва на рядкото си щастие.

— Започвам да си мисля, че моята рокля засяга с нещо вашата суетност — подхвърли многозначително Изабел, която наистина се забавляваше от мисълта, че той се срамува да ухажва едно бедно момиче.

— Повече, отколкото предполагате — не прие закачката Тален. — Вашата скромна рокля хвърля мрачна сянка сред колежките ви, напомня, че вие сте друга. Това дразни всички.

Не допълни, че на него причинява и страдание. Черната рокличка на Изабел беше започнала натрапчиво да го преследва, беше се превърнала в кошмар на съвестта му. Беше стигнал до положение да избягва всяка хубава и богато облечена жена. Щом се спреше до някоя заможна красавица, пред очите му изникваше черната рокличка и той изпитваше желание да свали и стъпче с крака кожата, бижутата, скъпия тоалет на нищо неподозиращата дама. Тази жалка черна рокличка се превърна в най-големия му враг, който непрекъснато го държеше в напрежение, измъчваше, обвиняваше... Как можеше да се показва добър и щедър, когато любимото същество държеше на тази рокличка? И можеше ли човек като него да се радва на живота и

удоволствията при спомена за тази рокля? Как да се наслаждава на обществото на богато облечените жени и девойки от своята класа, щом винаги пред очите му беше гордата хлапачка с нейната черна вълнена рокля? Беше попаднал в собствената си клопка на неотразим владетел на женските сърца. Вече не вярваше на нито една жена, не беше сигурен към кого точно са насочени женските погледи и усмивки — лично към него или към банковата му сметка. Само една искаше той и само върху нея силата на парите не действаше. Една девойка, бедно сираче без приятели, без пари, без дрехи се осмеляваше да... Отвратителна история! Една жалка черна рокля да създава толкова проблеми, да отблъсква и в същото време неудържимо да привлича...

Това би искал да каже Анри Тален, това би разрешило неразрешимата дилема. Само че той нямаше кураж да сподели гласно мислите си. Винаги се беше гордял със своята неуязвимост и с ужас трябваше да установи, че става зависим. Презираше се за чувствата си към малката хористка и беше готов на всички лудости, за да си докаже, че тя нищо не означава за него. Но се самозалъгваше. Защото цялото му същество беше изпълнено с мечта по нея и с някаква неясна злоба. Тя го беше довела до това състояние, тя трябваше да плати. Искаше да я притежава най-вече, за да може да я изостави. Мечтаеше да ѝ каже: „Благодаря, хубавице, но аз съм този, който вече не те иска!“

Не, Анри Тален сам беше попаднал в клопката и колкото да му беше неприятно, трябваше да си го признае. „Хубавицата“ нямаше представа за мечтите му. Тя най-спокойно накъса на дребни парченца чека и весело съобщи:

— За първи път ми се случва да скъсам нещо, което има такава стойност! Никога не съм притежавала толкова голяма сума, но чувството, което изпитвам е прелестно... Хем си беден, хем си позволяваш лукса да унищожаш нещо, което е ценно за богатия. Все едно че хвърлям пари през прозореца! Жалко, че постъпката ми има значение само за вас. Този жест всъщност не беше лукс, а само слабост от моя страна.

Анри Тален направи нещо смайващо. Извади от портфейла си банкнота от хиляда франка и я подаде на Изабел.

— Ето, разкъсайте я, щом това ви доставя удоволствие — каза усмихнато.

— Наистина ли искате да направя това? — попита тя с пламнали очи. — О, не — взря се изплашено в банкнотата, — това, това са хиляда франка!

— Какво значение имат хиляда франка, щом не желаете да ги вземете за вас?

Девојката въртеше банкнотата в ръцете си. Лицето ѝ пламтеше от срам, не знаеше какво да прави. Не можеше да скъса току-така банкнотата, чувстваше, че не може и да я върне, ако не иска да признае неговото превъзходство. Тогава видя един от сценичните работници.

— Той е много беден и детето му е болно — прошепна като насън. — Да, много болно — повтори по-уверено. — То се нуждае от грижи и чист въздух. Мога ли да я дам?

Анри Тален изпита върховно удоволствие, докато поклащаше глава.

— Не — каза жестоко. — Банкнотата е за вас. Искам да я разкъсате, да изпитате чувството, което никога не сте изпитвали.

— Вие искате да...

— Да, чакам с нетърпение да я скъсате.

— Но вие давате парите на мен, нали? Тези хиляда франка са за мен? Повече ми харесва да ги подаря, отколкото да ги късам...

— Не — отказа пак Тален. — Условието да ги получите е само едно — да ви видя как ги късате.

— Ужасно! — възкликна Изабел и вдигна към него измъчените си очи. — Защо изкушавате едно бедно същество като мен? Вие сте истински демон! — извика и смачка на топка банкнотата, хвърли я в лицето му.

Анри Тален пребледня. Жестът го удари по-болно от силна плесница. Непринудеността изчезна. Те бяха отново само врагове. И той постъпи като неприятел — размаза с тока на обувката си нещастната банкнота, сякаш да заличи доказателството за нейната плесница. А тя следеше движенията му с ужасени очи, не го разбираше. Тален продължаваше да мачка и тъпче банкнотата, като не откъсваше поглед от нейния. Предизвикваше я да направи нещо, да помоли, да поиска пощада. Но сирачето беше прекалено смутено от бруталната постъпка. Нямаше сили дори да реагира. Затова и пренебрежителното подсвиркване, с което той се оттегли, не му донесе радост и задоволство.

Изабел едва сдържаше негодуващия вик. Все още не можеше да си обясни поведението му, не искаше да признае пред какво изкушение е била изправена. Презираше го. Да унищожи една сума, която може би щеше да спаси живота на болното момиченце, да наложи волята си! От каква тиня беше сътворена душата на този жесток човек?! Какво ставаше в нейната собствена душа, че го предизвика да постъпи така? Очите ѝ не можеха да се отделят от жалката хартийка, гледаше я като хипнотизирана. Хиляда франка! Тален се беше отдалечил, а тя продължаваше да гледа смачканото топче. Хилядата франка представляваха истинско богатство за бедния баща, живот за болното момиченце, убивано бавно от ужасната анемия. Не, тя нямаше право да остави тази банкнота! Можеше да понесе унижението и да я вдигне, щеше да понесе срама да признае греха си на Анри Тален. Болното момиченце беше по-важно от нейната гордост. Беше се навела да вземе топчето, когато видя просветващо огънче в тъмнината. Кръвта нахлу в главата ѝ. Значи това правеше той, дебнеше, чакаше да види как ще се държи? Какво искаше, да я погуби ли? Ако беше взела топчето, можеше да я обвини в кражба... Можеше ли да знае как ще реагира този отвратителен човек, докъде ще го доведе отмъстителната злоба? Не, нямаше да му достави подобно удоволствие, нямаше да позволи скандал, уволнение... За секунда се видя без работа, унижена, опетнена, умираща от глад, и потръпна, избяга. Тичаше към гримьорната и плачеше. Не видя Анри Тален, който излезе от прикритието си и я проследи. Не виждаше нищо, гонена от собствения си страх.

Анри Тален я мразеше в този момент. Някой му направи забележка за цигарата и той бавно я загаси. После се наведе и взе нещастното топче, скри го в джоба на жилетката си. Това беше спомен от Изабел, който не биваше да бъде тъпкан и подритван от други хора. Странен спомен, станал внезапно скъп, въпреки гнева и омразата. Две минути по-късно той стоеше до сценичния работник.

— Госпожица Фуке ми каза за вашето болно момиченце — смотолев и подаде още една хилядафранкова банкнота на смаяния човечец. — Позволете ми да ви помогна да изпратите детето на село, нека да подиша чист въздух. О-о, няма защо да ми благодарите! Нищо не ми дължите. Госпожица Фуке ми подсказа да направя това, на нея трябва да благодарите.

— Да, тя е много добра и разумна девойка — поклати глава човекът. — Ще ѝ благодаря с огромна радост.

Анри Тален побърза да се измъкне. Не държеше да знае как Изабел е посрещнала жеста му. С момиче като нея изненадите бяха нещо постоянно. По-добре беше да е далеч, да изчака встрани първата ѝ реакция, да не рискува... И все пак постъпката му донесе някаква ведрост, странна лекота. Изпълваше го нежно чувство, което не можеше да се обясни. Не нежност към Изабел, а към целия свят. Парите нямаха никакво значение. Благоразумието на Изабел вече не го дразнеше. Беше си позволил да бъде великодушен и това му достави по-голямо удоволствие, отколкото даването на щедър бакшиш. Парите наистина нямаха никакво значение за Анри Тален! Но девойката стопли душата му. Спомняше си нещастните ѝ очи, терзанието, което се излъчваше от тях, когато се навеждаше към банкнотата. Вървеше и се усмихваше, не усещаше как гали малкото топче, как шепне: „Моя малка Изабел! Моя скъпа Изабел!“ Нещо му подсказваше, че се е приближил до любимата, някаква светлина го гонеше към нея...

А любимата изпитваше отворителен срам. Изкушението, до което се беше докоснала, макар и с най-възвишени подбуди, я караше да се чувства нищожно слаба, незащитена от злото. „Добре, че не скъсах тази проклета банкнота — мислеше отчаяно тя, — добре, че не я вдигнах от пода, не дадох на бедния човек нещо, което не ми принадлежи! Бях готова да му издера очите! Боже мой, защо ме дразнеше така? И защо ли се поддадох, защо?“

Не, никак не беше доволна от себе си малката Изабел Фуке! И когато сценичният работник я спря да ѝ благодари, тя почервения и се изплаши така, сякаш я бяха хванали в нещо престъпно.

— Моля ви — изплака, — нищо не съм направила! Заслугата си е само на господин Тален. Аз само разказах за болната ви дъщеричка.

— Но той ми даде хиляда франка, госпожице! Хиляда франка, представяте ли си.

Тя не се изненада от това. Искаше ѝ се много да види дали не е същата банкнота, която Тален беше смачкал, но не посмя да попита. Нямахте и смисъл, защото човечецът продължи ентусиазирано:

— Една чисто нова банкнота, госпожице! Хиляда франка, погледнете, моля ви!

Изабел погледна. Човекът никога не разбра защо очите ѝ внезапно помрачняха, както и не чу гневните думи срещу богатите, произнесени в неудържима мислена тирада, точно когато един от тях се беше показал добър и благороден. „Това е жестоко, отвратително — стенеше душата ѝ, — невъобразимо! Оставил е топчето, защото е мръсно и смачкано... Той никога не е познал нужда... Богатите унищожават бедните с техните капризи, но аз никога няма да му простя това, което направи, няма да забравя как хвърли хиляда франка! Такава омерзителна постъпка!“

Бедната, наивна Изабел! Тя не си даваше сметка, че сама си търсеше причини да се сърди на Тален, защото не можеше да не мисли за него. Всичките ѝ решения бяха добри: да не го забелязва, да не говори с него, да забрави за съществуването му... Хубави решения, вземани в безсънните нощи и изоставяни, щом го види. Не само отговаряше на въпросите му, но се улавяше, че го наблюдава, че кокетничи и привлича вниманието на младия мъж.

Анри Тален започваше да печели точки. Все още не го знаеше, но печелеше. Помогна му и случаят. Друг сценичен работник прояви невнимание и удари Изабел с тежък декор. Причини наведнъж две нещастия — нарани бялата кожа с червени ивици и което беше най-лошо — скъса черната рокля. Човекът така и не забеляза злото, което беше причинил, а Изабел прехапа устни, за да не се разплаче.

Нещастиято се случи в много лошо време. Девојката и така страдаше от студа в малката си стаичка, и така се измъчваше от липсата на топла храна, очакваше с ужас деня, когато ще е принудена да запали поне за малко огън, да се сгрее. Понякога Лиз Рол я гощаваше с топла супа, а още по-често ѝ се караше за скъперничеството. Но Изабел имаше една цел, която неуморно преследваше — искаше да наеме апартамент, малко жилище с две стаи и кухня, с повече удобства, в което да живеят двете с Лиз. Мечтаеше за това апартаментче и пестеше всеки франк. Защото мечтата можеше да стане реалност, ако събере сумата за шестмесечна предплата. Така беше прието в Париж. Освен това трябваша мебели, съдове... Лиз Рол не беше в състояние да помогне, изпращаше пари на близките си в Нормандия. Естествено, тя щеше да се издължи, но Изабел беше тази, която трябваше да събере необходимата сума. Точно тази мечта я

караше да търпи подигравките на Тален, да се понася сама в опротивялата черна рокля.

И в един момент трябваше да види как рухват мечтите ѝ заради един скъсан ръкав. Очите ѝ се напълниха със сълзи, докато приглаждаше злополучния ръкав. Не усещаше болката, не забеляза Анри Тален, единствения свидетел на случката. Той се беше превърнал в нещо като театрален реквизит и никой не му обръщаше внимание, хората бяха свикнали с постоянното му присъствие зад сцената. Скъсването на прословутата рокля го зарадва в първия момент. Най-после с кошмара щеше да бъде свършено, най-после неговите предложения имаха шанс да бъдат изслушани и може би приети! Но сълзите в големите очи го смутиха, усмивката замръзна на устните му, не можеше да тържествува пред това нещастие.

— Сериозно ли е? — попита съчувствено.

— Истинска катастрофа — отговори доверчиво девойката. — Тази рокля трябваше да издържи още известно време. Ще опитам да я закърпя, един реприз може би ще оправи нещата.

— Ще се вижда — напомни внимателно Анри Тален. — Кажете ми — попита с тръпнещ от напрежение глас, — много трудно ли е за вас да си купите нова рокля?

Изабел вдигна към него огромните си очи. В тях нямаше гняв или подозрение, само някакво детско объркване.

— Позволете ми — осмели се той — да ви напомня за роклите, които вашите колежки взеха...

— Не — потъмняха веднага очите. — Вие знаете какво мисля по този въпрос.

— Това е само приятелски жест — настоя Тален. — Нищо не искам от вас!

— Не, не! Моля ви, не ме изкушавайте пак! Ако знаете колко ми е неприятно, че винаги поставяте между нас вашето богатство...

— Има мигове, в които мечтая да съм по-беден и от вас — призна неохотно младият мъж.

— Вие бълнувате ли? — изненада се тя, забрави собственото си нещастие. — Не виждам да сте принуден да печелите.

— Да-а, не съм свикнал и сега виждам, че е смешно...

И двамата се засмяха. Бяха изпълнени със снисхождение един към друг и се разбираха от половин дума. Чуден миг, в който

нежността и обичта извираха от очите им, говорещи много повече от думите.

— Няма смисъл да приказваме — сепна се изведнъж Изабел. — Отивам да оправя моя ръкав и моята кожа. Нещастията никога не идва само.

Девојката бързо се отдалечи. Тален я настигна с два скока.

— Вашата кожа! — извика възбудено. — Ранена ли сте, дайте да видя! Тези декори са пълни с прах и мръсотия, не бива да пренебрегвате опасността.

Ръцете му сами откриха нежното рамо, треперещите пръсти докоснаха скъпоценните капки кръв.

— Оставете ме да се погрижа за вас! — прошепна дрезгаво.

Бялата кожа, алената кръв го разтрепериха. В същото време той се страхуваше да не наруши с нещо доверието ѝ. Извади фина батистена кърпа, постави я върху раната.

— Няма смисъл — дръпна се Изабел, защото треперещите пръсти на Анри Тален изгаряха кожата ѝ. — Всичко ще мине от само себе си. Оставете ме да прикрия драскотината с повече пудра и да се обличам. Не искам и да ме глобят за закъснението.

Анри Тален мълчеше. Гледаше като хипнотизиран изваяното рамо и мълчеше. Не се владееше повече, не си даваше сметка какво прави, просто се наведе и попи капките кръв с устните си.

— О-о? — прошепна ужасено Изабел и не толкова заради неочаквания жест, колкото от сладостната тръпка, разтърсила тялото ѝ. — Пуснете ме, моля ви! Няма нищо, утре всичко ще е минало...

Шепнеше и гледаше сведената мъжка глава, краката ѝ омекваха, подкосяха се от странна слабост. Анри Тален се отдръпна. Лицето му беше страшно бледо, очите пламтяха.

— Аз пих от вашата кръв! — промълви унесено. — Любовното кръщение на дивите племена... Не се дърпайте, чувате ли, оставете ме да ви превържа.

Мъжът беше като пиян. Не можеше да се откъсне от бялото рамо, а Изабел не разбираше.

— Леля ми никога не ме е глезила така — засмя се лекичко тя, — не съм свикнала! Свършихте ли? — трепна пред пламтящия му поглед. — Моля ви, не заслужавам такива грижи!

— Защо не ми позволите да поправа и ръкава?

— Ръкава? — засмя се Изабел. — Да-а — проточи смутено, — нищо не може да се направи, ще личи кърпеното...

— Не мога ли да помогна? — прошепна той. — Моля ви, Изабел, дайте ми това право поне веднъж! Не сте го отказвали на вашата сродница, която е била лоша към вас, позволете ми само веднъж да ви помогна!

Девојката се отстрани с едно неуловимо движение. Близостта на Анри Тален опасно я вълнуваше, гледаше да е на почетно разстояние.

— Не — поклати глава, — знаете много добре, че не желая да приема нищо от вас.

— Днес обстоятелствата са съвсем други...

— Съвсем не — прекъсна го бързо тя. — Обикновена производствена злополука. Ще трябва да се оправя някак си. Все едно, че купувам дърва за отопление или поставям подметки на обувките си.

Бялото рамо изчезна под скъсания ръкав.

— Никога ли няма да приемете нещо от мен? — попита отчаяно Анри Тален. — Предлагам ви само другарска помощ, толкова ли е лошо това? Невъзможно ли е?

— Нима това ще ви направи щастлив? — опита да се пошегува Изабел, защото осъзна, че ѝ липсва смелост да го дразни и разочарова точно в тази минута.

— Нима се съмнявате?

— Е, добре — усмихна се непринудено девојката, — днес можете да ми подарите едно букетче теменужки. Ще го приема с удоволствие. Малко букетче, предупреждавам ви! Днес навършвам двадесет години и така ще има някой, който ме е поздравил за рождения ден.

— Двадесет години! — възкликна Анри Тален. — Боже мой, вие ставате на двадесет години! Желая ви щастие и весел празник, малка Изабел! Двадесет години! Вие ме смаяхте, Изабел! О, защо не ми позволите да отрупам с цветя тези двадесет години! Това няма да ви ангажира с нищо, кълна се! Господи, човек само веднъж става на двадесет години! Позволете ми да помисля за вас!

— Не — отговори твърдо тя. — Казах: малко букетче теменужки, нищо повече! Разбирате ли, то ще отговаря на моята самота, на бедната ми мансарда, на моята единствена черна рокля... Това съм аз и не

искам нищо друго, нищо, което да ме смущава, да създава ненужни мечти, очаквания, надежди...

— Но вашите двадесет години!

— Двадесет години са много за едно сираче, което никога не е празнувало своя рожден ден. Свикнала съм и съжалявам, че ви съобщих. Година като всяка друга.

Изабел говореше и се самосъжаляваше. В очите ѝ блестяха сълзи, устните трепереха, готови за детски плач. Скептикът Анри Тален, който отричаше и се подиграваше на всяко вълнение, изведнъж почувства някаква топка в гърлото си.

— Скъпа моя, единствена, любима! — прошепна обезумял напълно, протегна ръце към нея.

Бедната Изабел, какво можеше да отговори, да направи? Гласът на режисьора, който подканваше всички да заемат местата си, я избави, върна я към жестоката реалност. Малката Пепеляшка изведнъж забрави всичко пред страха да не ѝ се скарат, да не я глобят, и затича към гримьорната. Анри Тален отново се размина с щастието...

V.

Лиз Рол играеше в театър „Комеди Селект“. Анри Тален стигна там, когато свършваше първото действие.

— О-о, изненадахте ме! — посрещна го сърдечно Лиз. — Не ви виждаме често зад нашите кулиси. Музикалният театър ангажира всичките ви вечери. Е, „Лирик“ си е нещо друго!

— Стъпките на мъжа следват пътя на неговото сърце — усмихна се младият мъж и добави: — Вие знаете, че съм влюбен в една звезда, която не играе във вашата трупа.

— Настина ли сте влюбен? — попита артистката. — Мисля, че това не беше сериозно.

— И аз така мислех — въздъхна Тален, — но във всеки случай не съм стигнал границата, която вие бленувате. Днес обаче не влюбеният ви търси, а приятелят, искреният приятел на Изабел, който се надява заедно с вас да създаде малко радост на това дете на двадесет години.

— Ще ми обясните ли по-добре?

Анри Тален внезапно се смути. Лиз Рол беше нещо като легенда в театралните среди, впечатляваше всички с поведението си, със здравия разум и той чувстваше, че тя не е много склонна на компромиси, четеше това по израза на лицето и, в подигравателната усмивка.

— Ето, ще ви кажа... Случайно разбрах, че днес Изабел навършва двадесет години. Много ми се иска да ми помогнете да се отпразнува този рожден ден, който е от голямо значение за всяка девойка.

— Бедното дете! Съвсем забравих, че днес навършва двадесет години!

— Виждате ли? Точно затова искам да организираме нещата така, че тя да не си спомня с тъга за този рожден ден.

— Не е ли малко късно? — попита Лиз. — Минава десет...

— Не, не! — прекъсна я Тален. — Достатъчен е и половин час, само да се споразумеем с вас!

— Какво сте намислили?

— Една вечеря... само ние тримата, вие, тя и аз! Един скромен подарък, който ще... дадете вие...

Нормандката се намръщи.

— Не — поклати глава, — не съм съгласна! Вие преследвате това дете, не искам да ви помагам.

— Заклевам се, че няма да кажа нито една дума, няма да направя нито един жест, които да не ви харесат.

— Вашето поведение е без значение. Трогната съм от вниманието ви, но защо искате да й провалите вечерта? Не, не желая да ви помагам, да допринеса за вашето приближаване към нея! Няма да си простя! Това, според мен, ще е много лоша услуга.

— Боже мой, какви скрупнули, какви остарели схващания! — възкликна нетърпеливо Анри Тален. — Моля ви, госпожице Рол, забравете единствено за тази вечер вашата непримирирост! Часът напредва... Обещавам да бъда съвсем кротък!

Но Лиз Рол не се предаваше лесно, тя си имаше свои разбирания за любовта и твърдо ги отстояваше.

— Казах ви вече — заяви съвсем откровено, — постъпката ви е вълнуваща и вярвам, че сте напълно искрен. Само че не по-малко вярно е и другото. Не виждам защо и вие трябва да участвате в празника на малката ми приятелка. Нищо не ни свързва. Освен това, една девойка не може да се хвали с факта, че ви познава...

— Изабел ме знае по-добре, отколкото вие си мислите — прекъсна я той. — Тя не е толкова строга към мен.

— Съмнявам се. Във всеки случай това ново отношение е съвсем отскоро и няма да трае дълго.

— Тази вечер тя ми разреши да й подаря едно букетче теменужки.

— Чудесно! — засмя се Лиз. — Значи малката победа не ви задоволява, трябва ви нещо друго!

— Вие се подигравате, но аз настоявам да празнуваме довечера.

— Мисля, че организирате празник за себе си, господин Тален — стана сериозна артистката. — Осигурявате си няколко часа близост с нея. Бедни ми господине, предупредих ви, че играта ще стане опасна! Не е ли по-добре да я оставите, да се откажете, както ви бях помолила?

— Защо твърдите, че съм толкова лош? Уверявам ви, че се ръководя само от едно желание — да отпразнуваме нейните двадесет години! Наистина нямам никакви други помисли и ако искате да знаете, смятам за чудовищно вие, нейната приятелка, да отхвърляте моята молба.

— Така ли? Има толкова девойки, които днес навършват двадесет години, помислете и за тях.

— Не ги познавам — сви рамене младият мъж. — Вероятно всяка от тях има по някой близък, а Изабел е съвсем сама. Дори и вие бяхте забравили... Бедното дете!

— Благодарна съм ви, че дойдохте тук и ме подсетихте — усмихна се Лиз Рол, — но за другото няма смисъл да говорим. Тази вечер Изабел ще празнува рождения си ден. Ще имам време да организирам една малка почерпка. Не участвам в последното действие, така че ще се прибера преди нея и ще се подготвя.

— Слава Богу! Значи сте съгласна?

— Ще приготвя скромна вечеря. Стриди, цветя, това, което ще намеря в този късен час...

— Без мен?

— Без вас! Тя и аз, това е достатъчно.

Анри Тален прехапа устни и обърна глава, за да не види тя разочарованието, обидата, изписани по лицето му.

— О-о, господин Тален! — промълви тихо Лиз, отгатнала чувствата му. — Бъдете благоразумен, не искайте от мен да ви съдействам!

— Вие ме обиждате — отговори глухо той. — Отнасяте се с мен като с опасно животно, което човек не трябва да среща на пътя си. А аз си въобразявах, че малко или много съм порядъчен човек...

— Сигурно — съгласи се тя. — Аз просто смятам, че не вие сте човекът, който ще дари щастие на Изабел. Моята малка приятелка не е за вас. Вие сте разглезен, почти всички жени са готови да паднат в ръцете ви и вие не изпускате шанса. Вашето положение, парите, самочувствието, всичко ви помага да задоволите желанията си. Така поне е било досега. Но щом сте порядъчен, защо не проявите благородство към Изабел? Защо не я оставите да порасне, да срещне този, за когото тя ще е единствената любима, скъпата съпруга?

Младият мъж не отговори. Представяше си смътна картина: Изабел — щастлива, омъжена, обичана от някой друг, за когото тя е единствената любов... обожаваната жена, идеалът... Изпитваше непоносима ревност, очите му потъмняха.

— Трябва да ви оставя, господин Тален — обади се Лиз Рол. — Завесата ще се вдигне, а аз имам реплики в първите сцени.

Това беше една малка възможност да участва в празника на Изабел и младият мъж побърза да се възползва.

— Добре, вървете — заяви твърдо. — Ще направя вместо вас покупките и ще ги оставя на портиерката.

— Но... но как така? Аз не желая...

— Затова пък аз желая — не й даде да довърши той. — Съгласен съм да не се показвам, но не ми отнемайте радостта да подготвя аз вечерята.

— Няма да взема нищо. Ще го оставя на портиерката!

— Госпожице Лиз, не ставайте прекалено лоша! Приемам всичките ви условия, дори не искам да казвате на Изабел, че и аз участвам, само ме оставете да се погрижа за вечерята.

Лиз Рол почувства как се предава, отстъпва. Тя беше жена и актриса, много емоционална и нежна, въпреки външната суровост. В постоянството на Тален имаше нещо трогателно и тя се съгласи.

— Добре — въздъхна дълбоко, — подгответе вие менюто, но не се престаравайте, защото Изабел лесно ще отгатне намесата ви. Това наистина ще провали празника й. Помнете, че средствата ми са твърде ограничени, и се съобразявайте с тях.

Анри Тален беше готов да обещае всичко. Не беше постигнал кой знае какво в сравнение с лудостите, които му се искаше да направи в чест на Изабел, но все пак му позволиха да бъде съпричастен и той хвърчеше от радост. Това също беше лудост, но съвсем, съвсем друга. Тален не допускаше, че може да изпитва такива нежни чувства по време на приготовленията. При това неговото присъствие се изключваше. Подготвяше изненада за една жена, която нямаше никога да узнае неговата намеса. Жена, която обичаше и за която му бяха казали: „Не се намесвайте, само ще развалите празника й!“

Объркана история, в която той сам не знаеше мястото си. Нещо в него се беше променило, честолубието отстъпваше пред благоприличието и порядъчността и това беше най-голямата изненада.

Нима щяха да го убедят най-накрая, че поведението му е било неморално? Подиграваше се, осмиваше сам своята слабост и още поизненадващо — не изпитваше нито срам, нито смущение, че е променен. Бързаше да обиколи ресторантите на Монмартър, където все още можеше да намери добра храна. Въпреки късния час...

* * *

... Изабел гледаше смаяно празнично украсената маса. Бялата покривка, цветята, свещите, приказните неща, които бяха сервирани, всичко това я караше да трепери от възторг.

— О-о, Лиз, колко е хубаво тук тази вечер! — възкликна унесено тя, страхувайки се да повярва, че всичко е подготвено за нея. — Какво е това, ще празнуваме ли?

— Честит рожден ден, моя малка Изабел!

— О-о, вие сте се сетили! — промълви девойката и избърса бликналите сълзи. — Мислех, че не знаете... Вижте, получих теменужките от господин Тален, който също ме поздрави... Лиз, Боже мой, Лиз, каква изненада! Обичам ви! Позволете ми да ви целуна!

Нормандката прие тази благодарност с известно смущение. Трудно ѝ беше да се кичи с чужди пера, но играта искаше малки жертви, трябваше да търпи.

— Гладна ли сте?

— О-о, като вълк!

— Хайде тогава да започваме! Има стриди, пастет от черен дроб, студено пиле и торта... Тортата е изненадата.

— И шампанско! — засмя се девойката.

Лиз Рол се изчерви. За щастие Изабел нямаше представа за цената на скъпите вина и нормандката мислено благослови нейната наивност. Но Анри Тален щеше да си изпати, ако беше посмял да се мерне пред очите ѝ в този момент. Помисли за него, защото Изабел пак спомена за теменужките.

— Жалко, че богатството е похабило характера му — вметна предпазливо Лиз. — Би могъл да стане сериозен човек...

— Да, той е лекомислен и непостоянен — съгласи се някак замислено Изабел. — Въобразява си, че парите са достатъчни, за да си

позволи всичко.

— Мила моя — усмихна се Лиз, — той просто е един светски човек, почтен, колкото всеки друг от неговото...

— О, не, не е така, драга приятелко, почтеността на Анри Тален...

— ... Е точно такава, каквато тази на господин Дуро — довърши нормандката. — Дуро, който изостави Мари Ринард!

— Не ми се вярва да е толкова лош — не се съгласи Изабел. — От месеци се върти край мен и никога не е предложил нещо, от което после да се откаже. С него човек знае точно накъде отива. Той не говори за вечна любов, за вяност, за женитба... Поне е искрен! Предпочитам тази искреност пред клетвите на един Дуро! Така съм наясно какво мога да очаквам!

— Очевидно — поклати глава Лиз и настроението ѝ внезапно се развали.

Не желаше да спори, ентузиазмът, с който девойката защитаваше милионера, я разтревожи. Изглежда той беше прав, като се позоваваше на снизходителността на Изабел. И какво чудно имаше в това? Любовта зове любов! Как едно момиче на двадесет години, наивно и сантиментално, можеше да остане равнодушно към вниманието на такъв опитен съблазнител?

— Тален е опасен — заяви направо тя. — Твърде опасен за вас, Изабел! Умен е, успя да ви опознае и да се нагоди към вашите изисквания. Няма разлика между него и Дуро, повярвайте ми. Той няма да ви говори за любов, но ще ви обгражда с почтително внимание и уважение. В края на краищата резултатът е винаги един и същ. Всяка от нас се лъже. А той ще си плати за удоволствието, сигурно по-щедро от другите, но пак ще се стигне до: „Сбогом, госпожице! С любовта е свършено!“ Така е, моя малка, няма защо да се самозалъгваме. Но няма защо и да тъгуваме. Сега ще се порадваме на тортата — сюрприз, ще духнете двадесетте свещички! Ето, вижте, вашето парче е отбелязано с цветето, мило, нали?

— О-о, Лиз, каква лудост! — изпляска с ръце Изабел. — Вие сте прелестна, най-добрата ми приятелка, и аз съм очарована от ненадейното празненство! Никой досега не си е нравил труда да помисли за моя рожден ден... Вие го направихте така щедро, че просто съм смутена.

— Двадесет години значат много, мила! Нека всички останали да са много щастливи за вас!

Нормандката искрено обичаше Изабел, но поздравлението излезе някак пресилено. Не беше нейна изненадата, не заслужаваше благодарност и още по-лошо, чувстваше, че предава малката си приятелка. Но нямаше какво да прави, налагаше се да продължи да играе неприятната роля. Тя разряза тортата и двете едновременно погледнаха към вкусния сладкиш.

— Боже мой, Лиз! — извика девойката и извади от устата си изящно пръстенче. — Не, вие не сте разумни! Как можахте?

Лицето на артистката изразяваше същото изумление. Анри Тален я беше изиграл и само внезапният гняв я накара да се опомни.

— Съвсем прост пръстен, без никаква стойност — измънка тя. — Трябваше да имате някакъв спомен от тази вечер, нали?

Сирачето я погледна внимателно и се замисли. Пръстенчето изглеждаше скъпо. Сребърно кръгче с една чиста перла...

— Перлата е фалшива — заекна Лиз.

— Какво значение има, важна е изненадата! — възкликна девойката и отново опита да прегърне и целуне приятелката си. — Лиз, вие сте толкова добра, толкова предана, защо не ми позволявате да ви целуна? Не знаех, че на света съществува подобно благородство! Трогната съм и страшно благодарна за красивото бижу...

— А-а! — проточи нормандката. — По-добре да не се носи. Личи си, че не е скъп...

— За мен е скъпоценен! — извика сирачето. — Той толкова отива на пръста ми! Колежките ми ще решат, че най-после съм приела подарък от някой мъж и аз няма да им кажа...

Лиз не отговори. Зае се да приготвя кафето, обърна гръб на девойката. Нещо в държанието ѝ развълнува Изабел. „Лиз не може да си позволи такова меню — зароди се съмнение в главата ѝ. — Една месечна заплата няма да ѝ стигне. А пръстена? Прекалено красив е, за да бъде без стойност... Тя не може да си позволи подобен подарък... и изглеждаше смаяна не по-малко от мен... Не, не трябва да я подозирам, не е честно! Всичко се прави заради мен...“

Тя с нищо не издаде съмненията си. Вечерята свърши с много смях и закачки и Лиз можеше да си отдъхне. Не и Изабел. Девойката цяла нощ се въртя в леглото, беше неспокойна, развълнувана от едно

ново чувство, което я плашеше. Накрая заспа с мисълта, че ще се добере до истината, ще разгадае мистерията.

На следващата вечер се изхитри на два пъти да покаже ръката си на Тален. Перлата леко проблясваше, блеснаха и очите на младия мъж, но той нищо не каза. Тогава тя атакува направо.

— Знаете ли, господин Тален, снощи моята двадесетгодишнина беше тържествено отпразнувана?

— Така ли?

— Един много весел празник. Моята приятелка ме изненада. Беше поканила приятели и всичко беше прекрасно. Има и друго, аз съм вече годеница, вижте пръстена...

Той издаде някакъв нечленоразделен звук и пребледня.

— Не сте ли забелязали пръстена ми? — попита тя сериозно. — Много хубав пръстен, перлата е великолепна!

— К-кой? Кой ви го даде? — заекна Тален.

— О-о, открих го в тортата! — засмя се Изабел. — Вероятно някой от гостите го е сложил... Да, да, един господин, много дискретен, много тактичен! Много мило е да покаже намеренията си по този начин, нали?

Анри Тален на няколко пъти промени цвета на лицето си, очите му изпускаха искри и девойката с мъка довърши баснята си. Истината блесна, той беше готов да я разкрие, да избухне, да каже, че само на Лиз е разрешил да сподели неговата изненада, жеста му. Все пак силите му стигнаха да запази благоразумно мълчание, да сдържи обещанието, дадено на Лиз Рол. Лошото беше, че кашата, която сам забърка, се оказа прекалено горчива. Защото нито за миг не бе се усъмнил в думите на Изабел. А тя изпита злорадо удоволствие. „Не постъпих добре — помисли развеселено, — но нали не причинявам зло на никого? Нека и двамата да се поизмъчат малко, за да знаят и да не правят повече такива неща зад гърба ми...“

Имаше и нещо друго, за което Изабел не подозираше. Пръстенчето ѝ стана още по-скъпо, за нищо на света не би го отстъпила. Тя побърза да се успокои с мисълта, че се радва за откритието на истината, и изпита още по-голямо задоволство от думите на приятелката си.

— Изабел — посрещна я сърдито Лиз Рол, — какви неща сте наговорили на господин Тален? Представете си, този нахалник дойде

да ме намери в театъра, за да пита кои са били поканените на нашето малко празненство! Аз се опитах да го убедя, че сме били само двете, но той не ми повярва, обвини ме, че крия неща, които засягат вас.

— Защо ще ви обвинява? — попита с престорено равнодушие девойката. — Моят интимен живот няма нищо общо с него.

— Така е — съгласи се нормандката, която не виждаше нищо забавно в тази история. — Вие не му дължите обяснения, но аз бях много смутена, не знаех какви неща сте му наговорили.

Изабел весело се разсмя. Не можеше да крие повече радостта си и много духовито разказа как е протекъл разговорът с Анри Тален. Само не спомена нищо за съмненията, подтикнали я към тази постъпка. Лиз Рол реши, че случката е много забавна, и се смя като луда, въпреки леките угризения на съвестта.

— Ох, Изабел, как можяхте да скроите всичко това! — избърса очите си тя. — Тален ужасно ревнува, сигурен е, че съм ви запознала с някой сериозен млад човек, и ми заяви, че никога няма да прости моята намеса.

— Че какво общо има всичко това с него? — възмути се сирачето. — Той няма почтени намерения, не мисли за женитба, защо трябва да се сърди и да ви обвинява? Той не трябва да знае, че пръстенът е от вас, Лиз. Казах му, че съм го получила от друг господин.

— Наистина ли ви забавлява тази история, Изабел? — попита сериозно нормандката.

— Не зная... малко. Все едно, че самият Анри Тален е сложил пръстена в тортата.

Лиз Рол се изчерви, побърза да промени темата. Малката Изабел явно подозираше нещо, не биваше да задълбочава нещата с непоносимия Тален, трябваше много да внимава.

Съдбата обаче подготвяше и друг празник за Изабел Фуке. Театър „Лирик“, където всяка вечер сирачето пееше с жар сред другите хористки, имаше премиера. Представлението беше замислено като една блестяща гала вечер, като събитие в музикалния свят. „Лучия ди Ламермур“ заслужаваше това и за главните роли бяха поканени прочути изпълнители от Парижката опера.

Изабел живееше в един постоянен възторг. Хорът репетираше усилено цял месец и тя очакваше великия ден с нетърпение. С ариите

от тази опера беше израснала. Нейната учителка от Вернон я беше учила по тази опера, беше я карала да повтаря до безкрайност най-трудните пасажки, беше разкривала красотата на гласа ѝ. Освен това операта имаше и символично значение — прабабата, прочутата Изабел Фуке, беше пожънала блестящи успехи тъкмо в тази опера. Девојката сияеше, тръпнеше от щастливо предчувствие. „Лучия ди Ламермур“ щеше да ѝ донесе щастие. Щеше да следи изпълнението на прочутата певица, да прави сравнения, да се учи...

Нямаше изисквания, не си правеше илюзии, не претендираше, че притежава талант, не капризничеше, не се изтъкваше. Господин Равано изглежда я беше забравил напълно и тя не се осмеляваше да напомни за обещанието. Започна да вярва, че притежава съвсем обикновен глас, да не страда толкова от спомена за упреците на леля си. Затова се радваше на възможността да следи отблизо изпълнението на голямата певица. Къде можеше да се мери никому неизвестната Изабел Фуке, малката хористка от театър „Лирик“, с великата Силви Вакри? Голяма певица, по която лудееше целият Париж! В „Лирик“ също всички места бяха продадени. Не, денят беше изключителен, премиерата — най-щастливото събитие в нейните двадесет години!

Присъствието на три звезди — голямата певица и още двама: баритон и тенор — беше объркало реда зад кулисите. Тясното пространство бе претъпкано с хора: камериери, фризьори, шивачи, друг персонал и много поклонници на прочутата звезда. Вълнението обхващаше постепенно всички — от импозантния директор до най-скромния фигурант. Хористките трепереха от страх — режисьорът недвусмислено им беше дал да разберат, че ще бъдат глобявани безмилостно, ако не пеят с всички сили и възможности. Единствено Изабел плуваше в безвъздушното пространство на своя възторг. Най-великата вечер в живота ѝ настъпваше...

— Хайде, деца, долу, бързо на сцената! — изкомандва режисьорът. — Внимавайте, тази вечер успехът зависи и от вас!

Ятото хористки се спусна по тесните стълби. Изабел ги следваше като насън. Не обърна внимание на странното оживление в централните гримьорни, почти не забеляза Анри Тален, който леко я докосна. Цялото ѝ същество беше съсредоточено към звездата, блестяща, покрита с фалшиви бижута и много грим, която пееше с вълшебен глас.

Първото действие беше чуден сън за Изабел. Тя пееше, движеше се в синхрон с останалите хористки, но се беше превърнала в Силви Вакри, беше се сляла с нея, несъзнателно и безгласно повтаряше сложната партия. Антрактът след първото действие ѝ се стори безкраен и девойката не дочака другарките си, промъкна се по-рано на сцената. Водеше я мечтата, детството ѝ оживяваше. Стоеше свита в един ъгъл, за да не притеснява сценичните работници, и мислеше, мислеше... Внезапно тревожното оживление, обхванало всички на сцената, я накара да надзърне, да се огледа.

— Повикайте лекар! — крещеше като луд режисьорът. — Телефонирайте, нека дойде бърза помощ!

— Боже мой, какъв провал! — удряше главата си директорът. — Препълнена зала, всички чакат второто действие... Как ще върна толкова пари?

Изабел не посмя да попита какво се е случило. Един работник сам ѝ обясни — великата певица не можела да пее без стимулиращо лекарство. Тя уверявала всички, че то придава повече сила и звучност на гласа ѝ, но истината беше друга, просто този глас остаряваше, не беше в състояние да изпълнява някои сложни арии. За нещастие тази вечер прекалила с дозата етер и лежала в безсъзнание в гримьорната си, не можела да пее.

Девойката беше шокирана. Никога не си беше представяла, че подобно нещо е възможно, не знаеше за тази тъмна страна на успеха на големите артистки. Радостта ѝ помръкна. Не изпита дори съжаление към директора, който скубеше косите си от отчаяние. Не бяха успели да намерят заместничка, налагаше се да прекратят представлението.

Изабел сама не разбра как събра сили и кураж, изненада се от собствения си глас, който заяви пред всички, че тя може да изпее, да изпълни ролята. Изведнъж се беше раздвоила. Една част от нея, която представляваше хористката, се свиваше от страх, другата, която въплъщаваше таланта, твърдеше, че познава отлично операта и може да пее Лучия. Никой не искаше да ѝ повярва, бяха потресени не помалко от нея, но упоритата двойница продължаваше да настоява, че знае всяка нота, че дълго е разучавала операта, че няма да се изложи. Чак тогава директорът си спомни за хористката, която беше приел на работа, за прекрасния глас, който го беше развълнувал. В очите му проблесна лъч надежда. Помнеше, тоест вече си спомняше за тази

девойка. Тя имаше данни, но беше толкова млада, можеше ли да се справи? Режисьорът изглеждаше скептичен, всички други изплашени. А хористката изведнъж запя. Гласът ѝ трепереше в първата музикална фраза, личеше си вълнението, но тя бързо се овладя и кристалният глас се изля във водопад от чисти, ясни трели.

— О-о! — възкликна баритонът, запляска с ръце.

— Момичето си го бива! — зарадва се скептичният режисьор. — Ще стане, ще изкараме представлението до края. Какъв късмет, какъв късмет!

Тенорът не криеше възхитата си. Младата партньорка беше великолепа, щеше да облекчи и неговото изпълнение.

— Ще се справите ли? — попита развълнувано дирек торът. — Ще издържите ли?

Изабел само кимна с глава.

— Слушай, дете — наведе се към нея той, потупа бащински по бузата, — искам да съм сигурен, нали няма да спреш по средата?

— О, не, господине! — погледна го тя с лъчистите си открити очи. — Зная операта, по нея съм се учила да пея, няма да сбъркам нито една нота.

— Добре, добре! — въздъхна той. — Ти си храбро момиче и нещо ме кара да ти вярвам! Хайде, отивай да те гримират.

Десетина ръце хванаха Изабел и тя, вече разтреперена от страх, беше направо отнесена в гримьорната. Така и не чу думите на господин Равано, който сподели с напрегнатия режисьор:

— Тя ще спаси представлението! Имам доверие в нея! Винаги съм смятал, че в гърлото ѝ се крие славей!

— Затова ли я криехте в хора? — попита иронично тенорът.

— Знаете как става — вдигна рамене директорът. — Трябваше ѝ малко сценичен опит, скъпи господине! Всяко нещо си има значение в театъра!

Певецът не искаше да го дразни излишно. Забавляваше го ситуацията, имаше да развеселява приятелите си с тази случка. Опитният господин Равано беше проспал един талант в собствения си театър, какво по-смешно от това! А че девойката беше надарена, в това нямаше съмнение. Имаше чист, силен, добре школуван глас, можеше да ѝ се даде шанс. Вечерта нямаше да се провали. Всеки щеше да даде повече от себе си, блясъкът на представлението нямаше да помръкне.

— Ако малката се справи тази вечер, ще отиде далеч, ще се издигне много, уверявам ви — говореше на някого директорът.

Повтаряше тази фраза постоянно. И пред своите хора, и пред поклонниците на Силви Вакри, които се безпокояха повече за състоянието на певицата. Така уверенията му наелектризираха всички, които малко или много бяха свързани с музиката, с театъра, с певците. — Аз също искам да ви говоря за нея — обади се глух мъжки глас и господин Равано с изненада откри, че това с Анри Тален.

Милионерът беше свой човек. Търпяха го зад кулисите, защото не се скъпеше с помощта си. Всъщност той беше дал повече от петстотин хиляди франка за премиерата на „Лучия ди Ламермур“.

— Изабел Фуке ли ви интересува? — попита сухо господин Равано.

Никак не му харесваше, че милионерът проявява интерес именно към девойката, чиято звезда щеше да изгрее тази вечер. Беше задължен на щедрия меценат, но не искаше да жертва истинския талант за капризите на един млад нехранимайко.

— Да, точно тя ме интересува — потвърди нахално Анри Тален. — Искане ми се да получи роля или роли, които да й дадат възможност да печели достатъчно, за да живее добре, без лишения.

— А-а, значи сте готов да помогнете, да бъдете щедър?

— Твърде щедър, ако средствата са само за нея.

— Сериозно ли говорите?

— Напълно! И очаквам вашия отговор.

Господин Равано не бързаше да го даде. Искане му се да изпрати по дяволите младия нахалник и знаеше, че не може да го направи. Затова си го изкара на един нещастен фигурант, наруга го съвсем незаслужено. Но не почувства облекчение. Изабел Фуке си беше негово откритие, защо трябваше този фукльо да претендира за нещо, да поставя условия?

— Драги мой, вашата молба ми е неприятна — измънка накрая. — Малката е целомъдрена и много благоразумна...

— Точно така! — съгласи се нахалникът. — Ако печели повече при вас, ще остане по-дълго време такава.

— Съмнявам се — поклати глава директорът. — Вашата щедрост означава нещо съвсем друго.

— Кое си е само моя работа — заяви студено младият мъж.

Директорът на „Лирик“ се смяташе за добър психолог и доколкото беше в състояние, следеше в живота на неговите момичета да не се случват много лоши неща. Държанието на Тален му подсказа, че той е много далеч от победата и това донякъде го успокои. Младият мъж не искаше нищо непочтено, просто се грижеше за кариерата на начинаещата певица. Господин Равано нямаше понятие за кошмара на Анри Тален, за страданията, които той изпитваше. Девојката живееше в мизерия, носеше с достоинство закърпената си вълнена рокличка и упорито отблъскваше неговата щедрост. Господин Равано нищо не знаеше, той само се страхуваше за бъдещето на певицата и с този страх оскърбяваше влюбения Тален.

Човек рядко влага състрадание в любовта си. Особено такъв като Анри Тален. При него всяко великодушие трябваше да се материализира в някаква отплата. Поне до срещата с Изабел, отношенията му с жените се развиваха в този план. Беше се смятал за неуязвим, но вече нищо не очакваше, не си даваше сметка какво изпитва, просто даваше, без да има надежда за отплата. Изабел щеше да се сърди за намесата. Така че той действаше в името на някакво свое вътрешно чувство, помагаше, въпреки желанието на тази, която не го допускаше до себе си, която постоянно го отблъскваше и щеше да го отблъсква.

Господин Равано го подозираше в корист, в тайни сметки и правеше голяма грешка. Без да съзнава любовта си, Анри Тален постъпваше като истински влюбен.

— Тази работа не ме радва — продължи да се мръщи и разсъждава директорът. — При всички случаи загубата ще е за мен. Ако тя отстъпи, вие ще ми я вземете. Ако откажа, вие ще я оставите в ръцете ми с договор, който ще ме накарате да подписа. На всичко отгоре ще оттеглите и помощта си. Как мога да съм сигурен, че малката ще се справи, как да съм сигурен и във вас?

Анри Тален го погледна с открита омраза. Оскърбяваха най-чистите му чувства и той сигурно щеше да отговори нещо остро, ако не му беше попречила самата Изабел. Тя беше толкова прелестна в бялата рокля, че той се разтрепери от вълнение.

— Погледнете я — каза с пресипнал глас, — и сам решете! Нима тя е от тези, които човек ще остави в ръцете ви? По-скоро трябва да внимавате да не я изгубите, да не ви я откраднат други.

— Да, прелестна е — отговори през зъби господин Равано, — но аз и друг път съм ви виждал в подобно състояние, както и след него, когато сте отегчен и преситен. Не мога да ви вярвам и така си е.

— Никой не ви иска това! — ядоса се Тален. — Кажете ми „да“ или „не“ и да приключим разговора.

— Вие знаете, че ще кажа „да“, какво друго да направя? Неприятно ми е, признавам, но отговорът е положителен. Нека да поговорим утре за сделката, в момента грижите ми са други.

Напълно удовлетворен от това полусъгласие, Анри Тален побърза да се оттегли. Тревожеха го свирканията, бурните възгласи, политащи от залата. Не искаше да смущава и Изабел, която и без друго тръпнеше от напрежение. Тя беше изправена пред най-трудното изпитание, тя трябваше да доказва таланта си. Защото публиката тропаше и свиреше, защото хората открито изразяваха недоволството и разочарованието от дългия антракт, от неочакваната поява на дубльорка. Та нали всички бяха дошли заради Силви Вакри!

Публиката беше настроена враждебно, но младостта и очарованието на младата певица я принудиха да смири малко негодуванието. За известно време, докато я чуят как пее...

Изабел беше свикнала със сцената. Само че този път не усещаше раменете на другарките си, а беше сама. За щастие осветлението на рампата ѝ пречеше да вижда човешките лица, а много скоро ролята така я погълна, че тя забрави къде се намира и пред кого пее. Няма човек, който да не се е вълнувал от прекрасната ария, от сцената на полудяването на Лучия. Познавачите разбираха колко трудна е за изпълнение и колко опит, колко увереност се иска от всяка певица. Изабел пееше и играеше съвсем сама, без суфльор, без каквато и да е поддръжка. Но тя чувстваше само вълшебството на музиката, влагаше цялата си душа и изпълнението ѝ беше възхитително чисто, играта искрена, прочувствена. Последните ноти, когато падаше на земята, когато песента бавно заглъхваше, изправиха цялата публика на крак. Хората крещяха от възторг, овациите не спираха...

Викаха я повече от двадесет пъти на сцената. Обсипаха я с цветя. Разкошните букети и кошници, приготвени за Силви Вакри, бяха в краката ѝ. Девојката смутено се покланяше и бързаше да се скрие, за да излезе пак и пак, и пак. Беше пяла от цялата си душа, за да помогне в трудния момент на своя театър, да спаси честта на артистите и не си

даваше сметка за пожънатия успех. Учудваше се, че я посрещат така радушно, стесняваше се от овациите, направо се разплака, когато господин Равано я прегърна, когато я заобиколиха, когато започнаха да я поздравяват. Успехът надмина всички очаквания и нямаше човек, който в този момент да не поиска да я прегърне, да я поздрави — от директора до последния сценичен работник. Изабел не се противеше, приемаше с открито сърце поздравленията. Така не разбра как се намери в прегръдките на Анри Тален. Устните му страстно притиснаха нейните и тя за миг изпита вълшебството на първата целувка. После отблъсна досадника, погледна го с детски учудени очи, в които радостта бавно помръкваше.

— Как не ви е срам! — прошепна огорчено. — Каква отвратителна самоувереност! Да се възползвате по този недостоен начин от объркването ми...

Анри Тален я гледаше виновно. Беше прекалено развълнуван, за да се оправдава, и стискаше устни, сякаш да запази по-дълго сладостта на откраднатата целувка. Тези виновни очи обезпокоиха напълно девойката и тя обяви с треперещ глас, че отива да се преоблече.

— Вървете, моя малка, вървете! — побутна я бащински господин Равано, който беше забелязал дръзката постъпка на Тален и кипеше от гняв. — Утре сутринта елате в кабинета ми. Ще ви се отплатя.

Анри Тален опита да срещне погледа на директора и видя само неговия гръб. Господин Равано беше зле настроен към младия милионер. Точно в тази вечер на голямо тържество той направо го ненавиждаше. За Изабел това отношение беше от много голямо значение. Важният шеф, страшният директор, беше повярвал в таланта ѝ и бе взел своето решение — господин Анри Тален можеше да си прави най-различни сметки, директорът нямаше да му помага, а щеше да бди над разумната и скромна хористка, която за една нощ се беше превърнала в звезда.

VI.

Положението на никому неизвестната Изабел Фуке се промени моментално, сякаш под влияние на вълшебна пръчица на някоя добра фея. Първото, което ѝ беше съдено да почувства, беше огромната разлика в гримьорните. За нея изведнъж се намери самостоятелна гримьорна, около нея се завъртяха хора, които искаха да ѝ помогнат. Това малко я вълнуваше. Девојката все още преживяваше успеха, все още беше там на сцената, където беше постигнала своя триумф. Беше толкова щастлива, че дори и дързостта на Анри Тален не помрачаваше радостта ѝ, остана някъде в паметта ѝ като неизбежното неудобство, съпътстващо живота на всяка актриса.

Не искаше да мисли и за собствената си слабост, за новото чувство, обзело я при тази целувка. Най-после разбираше успеха си и тръпнеше от блаженство. Затова остави с огромно съжаление разкошната рокля на Лучия и облече монашеската черна дреха. Точно в този момент господин Равано влезе, придружен от един непознат господин.

— Госпожице — започна тържествено, — позволете ми да ви представя мистър Симпсън, прочут импресарио от Америка, който гори от желание да ви поздрави.

Изабел се изчерви от удоволствие и стисна решително подадената ръка.

— Вие имате късмет, моя малка — продължи директорът. — Господинът много хареса изпълнението ви и иска да ви лансира пред американската публика. Той ви предлага ангажимент с много изгоден договор и аз ви съветвам внимателно да изслушате предложението. За вас едно такова турне е от голямо значение.

Девојката беше поразена. Не беше дръзвала да мечтае за такъв шанс, за такъв тласък на кариерата ѝ. Големите лъчисти очи погледнаха доверчиво непознатия господин и изразиха съвсем ясно това, което изпитваше сирачето, докато слушаше съсредоточено невероятните планове. От няколко часа събитията се развиваха

стремително, тласкаха я напред и тя не можеше да се противопоставя, оставаше се да я носят. Не искаше да се изправя срещу съдбата. Най-после тя беше обърнала слънчевата си страна към нея, страхуваше се да не я разгневи с нещо. Но не беше в състояние да мисли, да защитава интересите си, нищо не разбираше от подобни договори.

Господин Равано побърза да я успокои. Той лично щеше да се занимава с тази страна на въпроса. Изабел не подозираше нищо, но той беше очарован от внезапната оферта, от възможността да изиграе номер на нахалния господин Тален, да измъкне талантливата птичка от ръцете му. Директорът посъветва Изабел да приеме ангажимента, зае се веднага да разисква точка по точка договора и след един час младата певица можеше да се похвали със следното: осемдесет хиляди долара хонорар, всички разноски за тоалетите ѝ, осигурени пътни и разноски в най-скъпите хотели по време на турнето ѝ в Аржентина, Бразилия, всички големи градове на Южна Америка. За една година, цели дванадесет месеца, през които нямаше да има притеснения, а щеше да пътешества и да радва другите с таланта си, да пее, да пее и пак да пее.

Единственото нещо, което Изабел си позволи да поиска от благоразположените господа, беше да наложи участието на приятелката си Лиз Рол в турнето. Защото за Южна Америка щеше да пътува и драматична трупа. Не знаеше дали това ще се хареса на Лиз, но все пак поиска договор и за нея.

Новината за успеха на Изабел беше долетяла и до театъра на Лиз Рол. Малката мансардна стаичка остана да свети почти до сутринта, звънките момински гласове не спираха да говорят, да се смеят, пак да говорят. Нормандката беше изненадана и възхитена от собствения си договор. Изабел се беше показала като истинска приятелка и двете не спираха да строят своите въздушни кули за възделеното бъдеще.

Щастливата Изабел проспa утрото, младият организъм искаше почивка. Трябваше ѝ съвсем малко време, за да почисти стаичката си и да облече вечната черна рокличка. Беше готова да посети Лиз в нейната стая, когато на вратата се почука. Само че не я посещаваше портиерката, нито Лиз, както си мислеше. На вратата се показва Анри Тален и смутено се усмихна при неволния ѝ вик на зачервеното от изненада лице.

— Не можах да чакам повече — поклони се той. — Искам пръв да поднеса поздравленията си и да ви кажа колко съм щастлив от

вашия невероятен успех.

— Защо сте дошли тук?

— За да ви поздравя, нещо, което не успях да направя снощи, и да узная истината от вас.

— Истина? Каква истина? — смути се още повече Изабел.

— В театъра се говори, че сте приели ангажимент, който ще ви отдалечи за дълго от Париж, че сте подписали договор.

— Да, така е, приех този ангажимент, подписах договор.

Той беше смаян, потресен от новината и девойката изпита трепетно чувство. Само че беше прекалено невинна, много обезпокоена от нахлуването му в нейната моминска обител, и не знаеше какво да стори. Стоеше права пред него и виновно мълчеше. Анри Тален се отпусна на единствения стол и обърна към нея нещастното си лице.

— Не исках да повярвам, не исках! — простена той, погледна я с тъжните си очи. — Объркан съм напълно... Знаех, че не мога да се надявам на внимание от ваша страна, и се бях примирил, задоволявах се само с щастието да ви виждам... Не допусках, че ще се решите да отпътувате от Франция.

Той страдаше, търсеше опора, някакво малко потвърждение за нейната милост и понеже в нищо конкретно не се беше провинил, Изабел счете за свой дълг да извини, да оправдае решението си.

— Щеше да е истинска лудост от моя страна да откажа — промълви объркано. — При моето положение този ангажимент означава много, твърде много...

— Господин Равано трябваше да подпише с вас същия договор — прекъсна я той. — Вие можехте да направите кариера и в „Лирик“.

— Моят директор сам доведе господина в гримьорната, посъветва ме да подпиша договора. Той направи толкова неща за мен.

— А-а, значи господин Равано се крие зад този договор! — избухна младият мъж. — Проклет измамник! Хитрецьт се подигра с доверието ми, но ще съжалява за това! Той знае, че ви обичам, и въпреки това се осмелява да ви съветва да заминете.

— Какво искате да кажете? — попита учудено девойката. — Как така ви е измамил господин Равано и защо свързвате това с мен?

— Помолих го да ви ангажира с подходящи роли в „Лирик“, да ви осигури по-добро възнаграждение — призна неохотно Тален. — Не

можех да ви гледам пак да пеете в хора след блестящия успех. Той тържествено ми обеща и... вместо това... О-о, аз ще си отмъстя! Господинът ще разбере на какво съм способен, ще плати за хитростта, за лукавството си!

— Роли в „Лирик“, добро възнаграждение — повтори замислено тя, — не виждам как може да стане. О-о! — възкликна и се изчерви. — Разбирам. Вие сте обещава да поемете разноските!

— Защо не? От мен не искате да приемете нищо, а на Равано нямаше да откажете, още повече че щяхте да получавате това, което ви се полага. Какво значение имат парите, щом вие ще живеете по-добре, щом само по този начин мога да ви помогна?

Всичко това беше изказано с такова искрено огорчение, че Изабел изпита странна мъка, трогателна нежност блесна в лъчистите ѝ очи. После замръзна. Една нова мисъл я порази. Нима почтените девойки трябва да се трогват от любовните разочарования на младите господа като Анри Тален, които се занимават само с това — да тичат след жените, да ги ухажват, да се гордеят с победите си. Тя не искаше да е поредният номер в дългия списък на Анри Тален, мечтаеше за любов, истинска, дълбока, не за прекрасни удоволствия.

— Защо точно вие трябва да се грижите за моите роли, за моето възнаграждение? — попита напрегнато.

— Защото искам да сте по-самостоятелна, да живеете по-добре!

— Значи моето скромно положение ви притеснява, така ли?

— В сравнение с моето богатство? Може би, о-о, да, разбира се! — отговори подигравателно той, защото му се стори, че долавя насмешлива нотка в тона ѝ. — Да мислиш постоянно за една жена, която е лишена от всичко и да не можеш нищо да направиш за нея, при положение че разполагаш с повече, отколкото е необходимо, е глупаво и смешно! Коктейлът от удоволствия, за които жадува всеки човек, придобива горчив вкус, не намирате ли?

Изабел не отговори веднага. Очите ѝ блуждаеха по покривите на къщите и тя дълго обмисляше дали да се обиди на думите или да вземе под внимание фалшивия смях. Надделя благоразумието, както и при Анри Тален, който не желаше и не можеше да се откаже от своя начин на живот, от схващанията си.

— Може би — започна със същия фалшив смях тя, — вие сте сметнали, че няма да е зле да разбере какво значи да имаш повече

пари, че няма да е лошо да изпитам и нещичко от благосъстоянието на богатите. После, когато това изчезне, аз ще стана по-сговорчива, нали? Ще плащате известно време, господин Равано ще ми дава роли и после край, аз ще трябва да изпълня вашето желание...

— Боже мой, каква фантазия! — избухна гневно той. — Очевидно аз съм такъв негодник, че не мога да замисля нищо друго, освен коварни и подли планове. Боже мой!

— Н-не зная — заекна смутено Изабел. — Не исках да ви обидя, не ви подозирам в подли замисли, просто търся някаква подбуда, която ви е накарала да постъпите така.

— И естествено допускате само лошата, непочтената, нали? — попита с горчива ирония младият мъж. — Аз непременно трябва да имам користни цели, аз... аз...

Той не довърши. Изразеното съмнение го улучи право в сърцето. За миг изпита омраза към Изабел. Потънала в собственото си благородумие и почтеност, тя не искаше да направи разлика между добрите и лошите намерения. Защо трябваше да я преследва със своята несподелена любов, със страстното желание да я притежава? Защо трябваше да я унижава и да проси любовта на една хористка, когато имаше толкова други жени, готови да му я подарят? Не, тя не заслужаваше! Тя също се кичеше суетно със своето целомъдрие, печелеше актив, но един Тален никога нямаше да се хване на въдицата, никога!

— Всъщност вие сте права! — извика и скочи, изправи се пред нея. — Искате да бъда искрен, добре, съгласен съм! Благородумието ми досажда, чувате ли? Гуляи, метреси, това е за мен, това ми трябва! С парите си мога да купя всяка жена...

Смееше се в лицето ѝ, подиграваше се с нейната чистота, с целия свят и смехът му беше странно горчив, пълен с мъка и сарказъм.

— Анри Тален не дава любовни клетви, никога не е бил верен само на една жена! — продължи възбудено. — Той може да се държи като джентълмен, но не трябва да му се вярва... Това е моята репутация, така говорят хората за мен. Същото си мислите и вие.

Гласът му се пречупи. В душата му бушуваха долни страсти, искаше да я нарани, да ѝ причини зло, да я накара да страда, да ѝ внуши, че и нейното доверие е излъгано. Пробуденият чисто мъжки инстинкт да разрушава го владееше напълно и той безмилостно

рушеше крехките връзки между тях. Беше готов да говори още дълго, когато видя сълзите в очите ѝ, и изведнъж посърна, объркано се огледа. Буцата в гърлото го задушаваше, беше готов да заплаче, ако един Тален е способен на подобно нещо...

— Аз съм един глупак — отрони тъжно. — Нещастен грубиян, който не мисли какво говори.

Съвсем машинално той пак се отпусна на стола, скри главата си с ръце, направи опит да се овладее. Ръката на Изабел нежно погали неговите.

— Господин Тален, вие грешите — започна тихо. — Никога не съм мислила така за вас и съм убедена, че вие можете да бъдете, че сте по-добър от другите. Вие винаги сте били лоялен с мен, никога не сте ме лъгали с празни обещания и аз живеех с чувството, че ме уважавате, гордеех се с тази почит.

Той я погледна изпитателно. Устните му целунаха нежно малката ръка, която за първи път не се отдръпна.

— С вас винаги съм бил честен...

— Не се съмнявам — продължи тъжно тя. — Аз съм тази, която ви разочарова. Съжалявам, но не мога да се променя. Може да съм глупаво старомодна, но съм си обещала да бъда честна девойка така, както аз разбирам това, и няма да отстъпя. За нищо на света!

— Отдавна съм го разбрал! Вие не сте като другите.

— За жалост, човек трудно се променя. Вие също не можете да се промените, а и никой не го иска от вас. Просто трябва да ме забравите, да проявите благоразумие и да престанете да мислите за мен. Не ви казвам това само защото трябва да говоря нещо. Инстинктивно чувствам, че трябва да имам друг живот. Не мога да се примиря с една временна връзка, за мен тя е безчестна.

— А аз не съм свободен да ви предложа друго — изсмя се той. — Родителите ми имат съвсем различни планове за моето бъдеще, нямам право да ги разочаровам, да им причиня мъка.

— Но те се помиряват със сегашния ви начин на живот, с постоянното тичане след удоволствията! — възмути се тя.

— Не мислете, че това им харесва. Просто приемат лудориите ми, прощават капризите ми. За тях това е естествено. Защото всичко е до определено време. Те си запазват правото да определят и ръководят

бъдещето ми. Обещал съм да се ожения за една девойка, която те са избрали и която обичат като дъщеря.

— О-о, не знаех, че сте сгоден!

— Не съм. Все още не искам да се женя. Бракът ме ужасява.

— Във всеки случай сте дали дума, ангажиран сте — каза девойката и внимателно издърпа ръката си.

— Не съм — повтори той и проследи малката ръка с тъжните си очи. — Това е обещание, дадено само пред родителите ми. Всъщност то е без значение, защото не искам да се женя и няма да го направя. Никога!

— Не бива да говорите така — прошепна Изабел. — Рано или късно човек се решава. Вие сте длъжен да го направите, защото родът трябва да съществува. Човек не може да оправдае съществуването си на земята, ако няма деца.

— Вашата философия не е за мен. Човечеството ще бъде пощастливо, ако не населява така гъсто земята. Това не ме тревожи особено, аз гоня друг мираж... О-о, Изабел, защо не искате поне малко да ме обичате!

Девойката поклати глава. Най-голямото нещастие за нея щеше да бъде именно любовта към човек като Анри Тален. Тя беше много строга към своята любов и бъдещия любим. Искаше да обича и да я обичат всеотдайно, как можеше да се влюби в човек, който честно я предупреждаваше, че бъдещето му е свързано с друга жена? Всичко в нея се бунтуваше против тази възможност. Не търсеше изгода за себе си в любовта, но държеше да я получи изцяло.

В стаичката надвисна тежко мълчание. Анри Тален потъна в нерадостните си мисли и объркани чувства, а тя пак зарея поглед към парижките покриви, проследи полета на два гълъба, които кацнаха на съседен комин. „Животните не са толкова сложни като хората — въздъхна дълбоко, — но сигурно са пощастливи. Те следват само своя инстинкт, не се страхуват от брак или от изоставяне...“

— Изабел, кажете ми, че няма да заминете — долетя до нея страстната молба на Анри Тален.

Тялото ѝ изведнъж се разтърси от нова, чувствена тръпка и тя изплашено се сви.

— Не, ще замина — заяви твърдо, стресната от чувството, което разкъсваше сърцето ѝ. — Не мога да наруша договора, да се откажа от

него.

— Аз ще платя неустойките, ще уредя всичко!

— Защо? В качеството на какъв ще платите? Това е великолепна възможност за мен, не желая да се отказвам!

— Но аз не мога да живея, без да ви виждам! — изтръгна се от сърцето му. — Вашето заминаване ме съсипва.

Сърцето ѝ усилено биеше, но дълбоко вкоренените в нея догми за благоприличие потушиха слабите кълнове на любовта. Изабел не знаеше още, че обича, нямаше представа каква мъка е тъгата по любимия, тя упорито бранеше честта си, доброто си име.

— Господин Тален, вие знаете много добре, че между нас не може да има нищо. Вие сам заявихте, че не сте свободен да разполагате с живота си, а аз изложих моите схващания за любовта...

— Да, започвам да разбирам, че проявих глупава лоялност — изсмя се той. — Можех да ви обещавам всичко, което поискате, да ви накарам да вярвате, както правят толкова други. Тогава сигурно щяхте да мислите по-различно?

— Не е така — поклати глава тя. — Възпитана съм твърде строго и не бих приела лесно вашето предложение. Не забравяйте, че жените не вярват много на красивите обещания. Но дори да бях ваша годеница, пак нямаше да ви позволя да плащате за мен. Защо не помислите колко унижително е това плащане за жените? Аз също не желая да се омъжвам, особено за богат мъж. Не желая неравен брак, не желая да създам семейство и нищо да не внасям в него. Тези два милиона франка, които ще спечеля, не са за пренебрегване.

— Два милиона! — извика презрително Тален. — Тази сума ви заслепява и само заради нея сте готова да напуснете родината!

— За мен сумата е огромна — усмихна се Изабел. — При това — спечелена с моя труд...

— Е, да — прекъсна я той с лека досада в гласа, — честно спечелени пари, единствено тях приемате.

Нейните принципи винаги го дразнеха, не ги разбираше, просто беше принуден да се примирява с тях. Толкова жени имаше в живота си, никоя от тях не се сети за принципи, не се противопостави на желанието му... Защо най-желаната и любимата трябваше да ги изтъква постоянно, защо?

— Не мога да се боря с вашите схващания за честността — каза уморено и стана. — Колко време ще трае турнето ви?

— Една година. След това ще се върна отново в Париж.

— Сигурна ли сте, че няма да приемете ново предложение, да подпишете друг договор?

— Не знам какво да ви отговоря — обърна се девойката. — Сигурна съм, че ще се върна в Париж, преди да поема друг ангажимент, само това мога да кажа.

— Значи ще се видим след една година — промълви тъжно и някак стеснително я погледна, изчерви се, преди да се реши да попита: — А този... другият мъж, той как се отнася към решението ви?

— Кой мъж? — изненада се Изабел.

— Този, за когото споменахте. Е-е, вашият гост на рождения ви ден...

— А-а! — усмихна се тя. — Мъжът! Нямахте такъв, Лиз Рол ви е казала истината, празнувахме само двете.

— Но вие казахте...

— Беше шега, глупаво забавление...

— Истина ли?

— Уверявам ви! Но има и друга истина... Намерих този пръстен в моето парче от тортата, то... беше предварително белязано за мен, с малко захарно цвете... Тортата беше от Лиз естествено, подаръкът — също. Но аз съчиних баснята за очарователния принц, който ми се е обяснил в любов по този оригинален начин. Всички момичета мечтаят за този принц... Въображението ми създаде един прекрасен образ и моят принц носеше всичките качества, които бих искала да притежава истинският любим.

— Какви качества?

— О-о, не питайте, моля ви! Това бяха детински мечти. Очарователният принц обичаше само мен и жертваше всичко заради своята любима... Той работеше, правеше и невъзможното, за да се оженим, и ние бяхме много щастливи... Защо ли ви казвам всичко това? Празно бленуване, глупости на едно сантиментално момиче.

Не бяха глупости. Говореше с ироничен тон, присмиваше се над себе си, но очите бяха пълни със сълзи. Побърза да ги изтрие с ръка и се разсмя. Анри Тален остана сериозен, не прие признанието като забавна шега. Очите му не се откъсваха от пръстена.

— Ще го носите ли? — попита сурово.

— Разбира се! Той е от Лиз Рол и е много скъп за мен. Спомен за две неща едновременно — за моята двадесетгодишнина и мечтата, която сирачето Изабел би искала да е истина.

— О-о, носете го! — настоя Тален. — Той ще е вашият талисман. Знае ли човек, може би мечтите влияят на бъдещето?

— Не, не! — поклати глава Изабел. — Моята мечта беше твърде хубава, за да се сбъдне!

Той сякаш не я разбра.

— Обещавате ли, че ще бъдете свободна след една година? — попита с трескава настойчивост.

— Свободна ли?

— Да, да! Нито омъжена, нито свързана с някой друг!

Изабел потрепери, очите ѝ не издържаха погледа му, смутено пробягаха встрани, после завесата от дълги мигли ги откри. Сама не разбра как устните промълвиха:

— Обещавам, ще бъда свободна. Впрочем — побърза да пресече надеждите му, — аз едва ли ще имам време да мисля за любов, за някой определен човек. Ще бъда заета с изкуството си, нали разбирате?

Анри Тален и разбираше, и не разбираше. Странното и нелогично допълнение на обещанието го зарадва и развълнува. Малката хористка, която беше преследвал така упорито, успя да го научи на някои неща, но тя беше толкова хубава, толкова привлекателна, можеше ли да вярва, че мъжете по света ще бъдат лоялни и честни към нея? Мъжете, които тя щеше да срещне по пътя си!

— Изабел, закълнете се, че няма да бързате през тази година, ще изчакате! Закълнете се, моля ви! Толкова неща могат да се променят! Може би ще мога да ви предложа това, което вие искате и което в настоящия момент не зависи от мен.

Целият свят се завъртя в буйна вихрушка пред очите на Изабел, в душата ѝ. Той я обичаше, но тази любов можеше ли да е щастлива или щеше де донесе нещастие? Какво щеше да ѝ даде тази година, свещена благословия или разруха на мечтите?

— Ще бъда свободна, обещавам — повтори тя, без да си дава сметка как се ангажира в този изключителен момент.

— Закълнете се!

— Обещавам, това е достатъчно!

И двамата бяха много развълнувани, не смееха да се погледнат. Анри Тален обиколи няколко пъти малката стаичка, за да се успокои, да не я грабне в прегръдките си, да не каже нещо, за което после ще съжالياва, защото няма да е в състояние да сдържи думата си.

— Ще ми пишете ли, Изабел?

Беше готов да падне на колене и се проклинаше за това смешно желание. Разбираше, че е попаднал в собствената си клопка, че за първи път е влюбен, и още повече се разтреперваше.

— Не! Не искайте това от мен! — изплаши се девойката.

— Но защо?

— Не разбирате ли? — трепна тя. — Писмата създават илюзии... надежди... Съмнявам се, че... струва ми се...

Търсеше най-подходящите думи, с които да обясни страха си, думи, които да не го обидят. Неговата любов я вълнуваше, но тя смяташе, че няма право да дава свобода на въображението си, да си строи въздушни кули за бъдеще с този толкова непостоянен и толкова очарователен млад мъж. Познаваше добре характера си и знаеше, че няма да може да наложи вето на сърцето си. Кореспонденцията щеше да поддържа една празна надежда за любов, една химера. Анри Тален не знаеше колко много беше страдала и колко се страхуваше да не се влюби в него... Любовните думи стават още по-опасни, когато се напишат на хартия. За нея това означаваше да се напишат и в сърцето ѝ. Не искаше това, не можеше, изключено беше да си пишат с Тален.

Но и той не настояваше. Чувстваше, че часът на раздялата настъпва, че ще си тръгне много по-нещастен, с много по-малка надежда. Ръката притискаше горещото чело... Главата му се въртеше, огромните очи на Изабел го мамеха, привличаха. Беше готов да изгори. Трябваше да се пребори с огромно изкушение... Ужасно беше, ако ѝ кажеше любовни думи, ако ѝ дадеше нелепи клетви! Мъжкият инстинкт се противеше, бунтуваше се срещу обвързването с жената, която го правеше слаб, безволев... Насили се да мисли неща, които да го въоръжат срещу нея.

„Мъжете много лесно се ангажират — внуши си, — когато са под влияние на страстта. Тогавя не мислят и след това съжالياват, но непоправимото е станало. Един мъж, един Анри Тален, не беше

толкова глупав, нямаше да се остави да го изиграе малкото, невинно и разсъдливо момиченце! По дяволите, с нейната маниакална идея за брак! Та тя е артистка, винаги може да изиграе ролята си, да покаже възбуждане! Как само разигра историята с пръстена! Лиз Рол сигурно всичко си е признала и той се хвана като последен глупак, започна да ревнува, да губи разсъдък... Всичко беше лъжа, всичко се правеше с цел да го спечелят!“

Анри Тален беше нещастен, Анри Тален не познаваше други жени като нея, не беше имал близост със същество като Изабел. Той беше мъж, който винаги плащаше за удоволствията, за любовта и не искаше да вярва на Изабел. Та дори в неговата среда браковете се уреждаха с много предварителни сметки, как да вярва в желанието за безкористна, чиста, всеотдайна любов? Истеричен смях разтърси тялото му и той възвърна предишната си самоувереност. Изабел напразно се взираше в лицето му, напразно се мъчеше да разбере какво, предизвика промяната, превърнала го в стария циник.

— Да се разделим, госпожице — поклони се насмешливо пред нея той. — Нека всеки от нас следва своя път, нали така сте решили? Позволете да целуна ръката ви за сбогом! Дано тази година ви донесе желаните успехи, които да заменят другите неща. Успех и пари! Пожелавам да спечелите всичко, всичко! Довиждане, Изабел! До следващата година!

— Довиждане — повтори объркано тя и лицето ѝ пребледня, устните потрепнаха като на дете, готово да се разплаче.

Господин Тален застана неподвижен на прага и си позволи да хвърли последен поглед на малката стаичка: тясно легло с разпятие над него, малко букетче теменужки, поставени в краката на Христос, и едно посърнало дете в черна рокличка, което беше изгубило една от надеждите си. Някаква желязна ръка стисна гърлото му, задуши го. Теменужките! Не ги ли подари той за нейния рожден ден? Не, не, всичко беше лъжа, всичко бе въображение! Като златния медальон, който тя не сваляше и който вероятно беше спомен от първото участие... Не, жените са приучени да лъжат, в природата им е заложено да примамват мъжете! Дори да допусне, че Изабел е изключение, не беше ли истинска лудост да се стреми да я покори, да победи нейната добродетел? Господ ще трябва да ѝ прати ангели пазители, които да бдят над нея... Та тя го победи, малката хористка с

нейната проклета добродетел излезе по-силна от изкусителя, от новия Фауст, от демона, позволил си слабостта да се влюби в една чиста девойка и загубил силата си! Господин Тален обезумя, гордостта му беше жестоко наранена, затова и вратата яростно хлопна зад гърба му, затова тичаше по стълбите надолу и самодоволно подсвиркваше. Излезе навън с високо вдигната глава, сякаш се надсмиваше над невидим враг.

— Полудявам! Защо? Заслужава ли си? — произнесе с глух глас и се изсмя с неприятен, саркастичен смях.

Ръцете му бяха свити в юмруци, скри ги в джобовете, за да не ги гледа, да не му напомнят за вълнението, което раздираше душата му. Очите гледаха с една нова, плашеща твърдост, която не предвещаваше нищо добро за хората. Как ли щяха да се смеят познатите му, ако узнаеха за това негово поражение! Тален да гони една жена, едно момиченце, което се подиграваше с него, с желанието му! Какъв гуляй само ще организира, за да прогони спомена за тази лудост! Сухият смях пак го разтърси. Щеше да извърши доста лудории и баща му трябваше да бръкне по-дълбоко в кесията си... Свършено беше вече с коректността, със своеобразната мъжка честност. Най-напред щеше да си го получи господин Равано... О, той щеше да плати за хитростта, за измамата! Пазител на женска чест, на честта на една артистка! Смешна и глупава история, която най-после приключи... Без победител, без победен, без нищо...

VII.

Изабел остана в малката си стаичка, вперила невиждащи очи в затръшнатата врата. Не помнеше колко време е стояла така, но силни конвулсии разтърсиха тялото ѝ и тя се разплака с глас. Неотслабващи хълцания разтърсиха гърдите ѝ, а устните мълвяха името на Анри Тален. Трябваше той да си отиде по този начин, за да разбере най-после, че е влюбена. Сърцето ѝ принадлежеше на лекомисления, непоправимия гуляйджия, свикнал да обикаля нощните заведения, мъжа, комуто никоя сериозна жена не би вярвала. Сърцето ѝ биеше учестено и тя проклинаше това, с което се беше гордяла — доброто възпитание, морала, оказали се по-силни от любовта, обричащи я на една постоянна мъка...

Лиз Рол не научи нищо за посещението на Анри Тален. Изабел се срамуваше и инстинктивно криеше чувствата си. Щеше да е много мъчително да слуша справедливите упреци на суровата нормандка. Може би щеше да ѝ олекне, ако споделеше с нея, но тя знаеше, че артистката няма да одобри поведението на младия мъж, няма да хареса обяснението му в любов и ще се изплаши, като разбере за полуобещанието, което беше дала. Полуобещание за Тален, но и за нея — Изабел за пръв път обичаше и любовта ѝ беше всеотдайна.

Кошмарен спомен — с него щеше да тръгне за Америка, той щеше да изпълва цялото ѝ същество, да я посещава нощем. Какво означаваха думите на Анри? Не беше ли някакво задължение от негова страна да се ожени за нея след година? Каква опияняваща надежда! Само че искрен ли беше и щеше ли да остане такъв през дългите дванадесет месеца, когато нямаше да се виждат? Девојката се страхуваше да си отговори на този въпрос. Анри Тален бе изтръгнал от нея обещанието, без да се ангажира. Ако Лиз знаеше тази „малка“ подробност, щеше да положи всички усилия да го очерни, да накърни вярата ѝ в него. Малка вяра. Изабел постоянно си повтаряше това, изтъкваше, че той не може да е сериозен, искрен, и въпреки всичко изпитваше желание да сдържи своето обещание. Приемаше го като

въпрос на чест и така се самоуспокояваше, стараяше се да не забелязва трепета на сърцето и душата. Беше много влюбена и съвсем недоверчива, разумът ѝ нашепваше да не вярва на думите на младия богат безделник. Но защо сърцето ѝ се подчиняваше вече на някаква друга логика, защо биеше учестено и болеше, болеше...

Изабел полагаше всички усилия да ги помири. Толкова ѝ се искаше сърцето да се подчини на разума, да слуша. Беше заета точно с тази непосилна работа, когато Лиз Рол влезе в стаичката ѝ.

— Хайде да отидем и изберем куфарите, които ще ни трябват за пътуването! — предложи тя.

— О-о, точно днес нямам желание! — промълви девойката. — Но ако държите на това, веднага ще се приготвя.

— Бела! — учуди се нормандката. — Не ви разбирам! Защо е тази меланхолия? Вие бяхте толкова щастлива, че ще заминем.

— Но аз съм щастлива...

— Вие се радвахте, че напускаме Франция, че ще видим други страни... Защо е това отчаяние сега?

— Наистина ли така изглеждам? — попита измъчено Изабел и, за да отвлече вниманието на приятелката си, добави: — Четох една книга, която ми навя смущаващи мисли. Става въпрос за психологически проблем, който се върти в главата на всяка девойка...

Лиз Рол внимателно я погледна и помоли да ѝ разкаже с няколко думи историята, докато се приготвя за излизане. Даваше ѝ възможност да излее душата си, беше много по-опитна и знаеше, че изповедта винаги носи облекчение. И Изабел се възползва с радост от изгодния случай — щеше да сподели измъчващите я чувства и мисли с предпазливи думи, без да открива горчивата истина на приятелката си. Свята наивност!

— Ами-и — започна развълнувано, — става въпрос за девойка, която усилено работи и която е преследвана от някакъв мъж. Лекомислен човек, който се влюбва, но девойката не вярва. Естествено тя има право да не вярва на любовните му думи и когато тя заминава...

— Заминава?

— Да, да! Тя отива при семейството си, далеч, много далеч... Но преди да замине, той идва при нея...

— Така ли? — попита тъжно Лиз. — Вероятно е направил това с една-единствена цел — да я накара да се откаже от пътуването?

— И да ѝ говори за своите чувства, за любовта си. Той е честен, признава, че не може да се ожени за нея, че не е свободен да взема сам решения...

— Значи е женен?

— Н-не.

— Тогава? Един мъж, който не е обвързан с брак, е свободен да прави това, което иска — забеляза логично Лиз.

— Да-а, очевидно е така, но този е обвързан с обещание към семейството си. Много е богат и неговото семейство го оставя да върши най-различни лудории, като си запазва правото да избере бъдещата съпруга, почти е избрало.

— Разбирам! Значи това пречи? И какво разрешение е намерил авторът?

— Авторът?

— Но да, Изабел. Писателят трябва да е разкъсал някак този омагьосан кръг.

— Не, и това е, което ме занимава. Той се задоволява със заминаването на девойката, така свършва — нито с щастлив край, нито с лош.

— Умен писател. Дилемата е неразрешима и това е най-доброто, което е могъл да направи.

— Така ли мислите? Неразрешима ли е?

Лиз Рол не бързаше да отговори. Гледаше замечтаното лице на малката си приятелка с нямо съчувствие и търсеше подходящи думи.

— Бела — започна внимателно, след доста дълга пауза, — този писател дава свобода всеки сам да избере края на историята, да прехвърли измисления сюжет в реалния си живот, да сравни и да реши.

— Може би...

— Нека се опитаме да разнищим неговите внушения по следния начин: да приемем, че девойката сте вие или аз...

— Естествено, всяка от нас можеше да е героинята.

— Добре. Хайде сега да намерим прототип и на младия мъж, който не иска да се ангажира. Например Камино, тенорът... Не, той не подхожда! Първо — работи, второ — така се грижи за гласа си, че няма да си позволи лудории, и трето — за него кариерата е по-важна от любовта. Не, той не може да бъде лекомисленият младеж от вашата

книга. Да потърсим друг... Не виждам кой точно би подходил най-добре. А-а, сетих се, чудесно! Анри Тален е най-подходящ!

Лицето на Изабел пламна, тя сведе очи и пак не видя с каква тъга, с какво разбиране я гледа приятелката ѝ.

— И така, поставен е вечният проблем — продължи тя, старайки се да не обръща внимание на смущението на нещастната девойка. — Значи, аз или вие — от една страна и Тален — от друга. Допускам искреността на любовното обяснение, искам да кажа, че той вероятно изпитва силни чувства, когато говори с любимата, но ние познаваме миналото, знаем как живее той и това не бива да се забравя. Ние просто не можем да вярваме на обещанията, на думите. Вероятно той е воден от амбицията, от желанието да победи една честна девойка и да се забавлява, да вкуси от това забранено удоволствие. Предполагам, че за него ще е върховна наслада да опита и любовта на една благовъзпитана девойка, която от своя страна не може да приеме любов без брак. Права ли съм, Бела?

— Донякъде, може би...

— О, съвсем не е донякъде, трябва да погледнем истината такава, каквато е! Е, нито вие, нито аз искаме да играем роля на жертва, на изоставената и страдаща от любовта си девойка. В нашето положение писателят ни насочва точно към това разрешение. Впрочем, един млад мъж, който заявява, че не е в състояние да предложи брак, би трябвало сам да знае колко е неподходящ за честната девойка. Такива красавци като вашия герой винаги се измъкват от заплетеното положение, намират оправдание за постъпката си. Така вероятно успокояват съвестта си, но за мен са подлещи, които искат да се наслаждават на радостите на живота, без да поемат задължения. Според мен такива типове заслужават единствено презрение.

— Но може да има и друг край — проплака Изабел. — Не може ли да се допусне, че и сред този тип мъже се среща влюбен, който сериозно се замисля, който има желание да сдържи обещанието си, който е искрен?

— Мога да допусна и такова изключение, защо не. Никой не знае кога и как ще се влюби, всеки е подвластен на това чувство и го изпитва поне веднъж в живота си. Да вземем Тален, когато ние избрахме за герой на вашата книга. Е, добре, не искам да съм несправедлива към него и мисля, че той, когато се влюби истински, ще

промени напълно живота си. Той има силен характер и е способен да се откаже от лудориите си заради жената, която обича. Предполагам, че заради тази любима ще наложи и волята си пред своите родители и вероятно точно така ще стане. След години ще го срещнем като сериозен мъж, глава на семейство, добър баща. Но неговото време още не е дошло...

— За тази, която обича, нали така казахте, Лиз? — попита замечтано девойката. — Значи на такъв човек може да се вярва?

Лиз Рол прехапа устни. Беше сбъркала, последните ѝ думи останаха нечути.

— Сигурно — заяви тя и избухна в смях. — Казах ви, Изабел, неговото време още не е дошло. И той, о-о, той ще се бори дълго и упорито, преди да промени живота и навиците си, ще защитава мъжката си репутация, мъжката си чест! Само страхът да не загуби любимата ще го накара да се замисли...

— Моята героиня заминава, но не завинаги. Тя ще се върне един ден и... обещава да... да остане свободна...

— О-о, аз лично бих предпочела тя да не се предава така лесно!

Изабел отново се изчерви и срамежливо обясни:

— Тя го прави, за да не убива надеждата, разбирате ли?

Лиз всичко проумя, но беше достатъчно честна и не желаше да осъжда бързо кое да е чувство, да бъде несправедлива.

— Има нещо искрено и почтено в обяснението му — забеляза замислено, — но Тален е специалист в съблазняването на жените, макар че си има принципи. Ако героят ви прилича на Тален, девойката може да бъде измамена.

— Лъжете се, Лиз — поклати глава Изабел. — Ако девойката е една от нас, вие или аз, то тя по-скоро ще стъпче сърцето си, но няма да отстъпи.

„Точно там е трагедията!“ — помисли тъжно нормандката и побърза да се съгласи.

— Така е, Бела, по отношение на нас двете е така. Но и ние имаме сърца и... страданията са ужасни, жертвата — мъчителна...

— Жертва! — възкликна Изабел. — Намерихте точната дума — жертва! Трябва да се пожертва нещо, за да се спаси останалото, най-важното! Хубаво е да не бъдеш победена...

— Хубаво е — повтори с въздишка нормандката. — Ние все някога ще преживеем съдбата на вашата героиня, ще се влюбим, ще сме готови на всякаква лудост. Надявам се да проявим повече воля и разум и по-малко фантазия. Така само ще се измъкнем невредими.

— Наистина, трябва да забраним на въображението да ни влияе. Така е най-добре.

Всичко беше казано. Изабел не почувства облекчение, но повярва, че е налучкала правилния път. Разбра, че гордостта ѝ е равна на любовта, че няма да се остави да я победят...

Повече не говориха за тази измислена книга, не споменаваха и името на Анри Тален. Дните отлитаха с мълниеносна бързина и заминаването ставаше все по-реално. Тален не се появяваше. Изабел тъгуваше, измъчваше се. Защо изчезна? Нима вече съжаляваше за слабата надежда, която ѝ беше дал, и се криеше, избягваше я? Или се страхуваше, че тя има надмощие с това изтръгнато обещание? Та той изобщо не я познаваше! При нея нещата не ставаха насила, тя почиташе повече добрата воля...

Изабел и Лиз трябваше да отпътуват за Хавър, където щеше да ги чака мистър Симпсън. Както става в такива случаи, на гара Сен Лазар се събра малко общество от изпращачи — колежките от двата театъра. Лиз говореше със своите колежки за своя театър, Изабел беше заобиколена от хористките.

— Знаете ли — каза ѝ една от тях, — вашият влюбен не идва повече в „Лирик“!

Девојката с мъка надви смущението, погледна въпросително, с високо вдигнати вежди.

— Но да — усмихна се хористката, — не идва! Анри Тален повече не ни удостоява с вниманието си.

— Така ли?

— Знам, че имал сериозна разправия с нашия директор. За малко да се сбият. Господин Равано издаде заповед Анри Тален да не се допуска повече зад кулисите.

— Значи портиерът не го е пуснал — промълви девојката.

— О, не се наложило да го гонят! Тален просто не идва повече.

— Разправят — обади се друго момиче, — че гуляел като побъркан. Имам приятел, който го е срещал по баровете. Той ми каза, че Тален всяка вечер вдигал голяма шумотевица по заведенията.

Винаги се явявал заобиколен от момичета, плащал много щедро, пиел, държал се скандално.

Лицето на Изабел се вкамени. Новината я удари право в сърцето, но гордо вдигнатата глава и искрящите очи изразяваха единствено презрение.

— Знаех, че е лекомислен — заяви студено, — но не допусках, че е и пияница.

— Вие малко познавате богатшите, мила — забеляза трета. — Напиват се всяка вечер и за тях това е без значение. Нали плащат, винаги ще се намери услужлив келнер, който да ги натовари след това на колата. Задачата на шофьора е да ги откара по домовете.

— Чудя се само къде намира момичета, които да търпят пиянството му? — промълви Изабел.

— О-о, намират се и то много! — усмихна се осведомената хористка. — Та всички те имат интерес да са край него. Освен веселието в заведението Тален не иска нищо друго, а плаща богато. Моят приятел ми каза, че никой не го е видял да си отива с жена.

Девојката се усмихна. Новият образ на Анри Тален — пиян, заобиколен от леки момичета — я ужасяваше. Не можеше да си представи, че един добре възпитан мъж е в състояние да се държи така, да падне толкова ниско. Но последните думи на хористката ѝ подсказаха, че това е повече демонстрация, отколкото истинско пиянство.

Влакът тръгна, двете с Лиз се настаниха в купето и чак тогава Изабел се реши да сподели наученото за Тален. Нормандката също беше дочула нещичко за гуляите му, дори знаеше подробности, които се чудеше дали да издума, но присъщата ѝ откровеност победи:

— Тален е гулял и правил скандали по заведенията три нощи — каза тихо. — Това е достатъчно, за да говорят всички, но никой не иска да признае и другото: бил е много тъжен, търсил е забрава в алкохола, давел е мъката си. Не допускам да е направил нещо наистина неприлично. Разбрах, че на четвъртия ден заминал. Майка му била болна, извикали го с телеграма. Все още е при родителите си.

Презрението изчезна, сърцето на Изабел се изпълни със съчувствие. „Горкият Тален — помисли, — всички го хулят, а на него му се струпаха толкова неща изведнъж... И тази болест на майка му. Трябва да се помоля за оздравяването ѝ...“ Бедната! Съчувстваше и

страдаше, но нито за миг не помисли, че пиршествата са били от мъка по нея.

Мистър Симпсън ги посрещна с подобаваща тържественост. Беше се постарал да им запази луксозни каюти и двете девойки не можеха да се нарадват на заобикалящия ги разкош. Лиз, която беше поразсъдлива и хладна, веднага започна да се приспособява. Но Изабел — мечтателна и сантиментална — остана навън, пожела да се прости с родината. Никого не очакваше, гледаше родния бряг, старееше се да запомни очертанията. Изведнъж една дълга синя кола наруши покоя ѝ. Сърцето на девойката силно заби. Не знаеше кой ще се покаже, но нещо ѝ подсказваше, че ще е той... Той! След това, което научи от Лиз, надеждата да го види я изостави напълно. Но именно той, той тичаше към нея! Изглеждаше отслабнал, странно сериозен, загрижен... А ръцете сами се срещнаха, потънаха в дълго докосване.

— Надявам се, че майка ви е добре — каза сърдечно тя.

— Да, добре е. За щастие всичко се оказа лъжлива тревога. Оставих я тази нощ в чудесно настроение и съм спокоен.

— Тази нощ?

— Но да! Идвам направо от Луарет...

— Пътували сте толкова дълго...

— За да ви видя! Не можех да не ви видя! Страхувах се само да не закъснея!

— Паракордът ще отплава след половин час.

— Боже мой, това означава веднага! Последните минути винаги минават светкавично!

Той внезапно я изостави, но след секунда се върна с разкошен букет.

— Откъснах ги за вас от нашия цветарник — каза тихо и ги положи в ръцете ѝ. — Цветя от Франция... от дома... Нека те да ухаят в каютата ви, да напомнят за изоставените приятели.

— Ще го пазя дълго! — обеща развълнувано тя.

Той прехапа устни и впи очи в лицето ѝ.

— Нали не сте забравили обещанието си, Изабел? — попита с мъчителна настойчивост.

— Това беше едно глупаво обещание — усмихна се девойката.

— Защо глупаво?

— А необходимо ли е това обещание на един постоянен посетител на баровете, който гуляе в компанията на най-различни момичета?

— А-а, госпожица Рол е побързала да ви осведоми.

— Не го научих от нея.

— Тогава коя осведомителна агенция се занимава със скромната ми личност?

— Казаха ми колежките от „Лирик“. Нима са ме излъгали?

— Не, Изабел — наведе глава той. — Казали са ви истината.

— Ето, виждате ли? — поклати глава девойката. — Точно затова е глупаво да ви имам доверие, да обещавам...

С едно нежно движение Анри Тален вдигна наведената глава, погледна я право в очите и попита:

— Действително ли изпитвате доверие?

— Не — каза тя с желание да го нарани. — Никоя жена не трябва да има доверие в човек като вас.

— Естествено — обиди се Тален. — На всички е известно, че пройдоха като мен не може да е искрен.

— Но вие правите точно това, убеждавате всички, че не заслужавате доверие! — възкликна отчаяно Изабел.

— Значи ли, че споразумението между нас вече не съществува?

— Не зная, не зная! — смути се девойката. — Мисля, че подобно споразумение, както се изразявате вие, изисква някаква взаимност... Вие действително ли държите на обещанието?

— Да — отсече той. — Трябва да ми вярвате, защото и сега настоявам за същото.

— Мисля, че лесно ще се утешите, ако не...

— Ако не изпълните обещаното — прекъсна я той. — Защо? Не искате ли?

— Боже мой! — изплака тя. — В живота ви има толкова много момичета... какво мога да направя аз? Празненства, шумотевица, скандали — за вас може да са дребни неща, но едно глупаво и старомодно момиче като мен не може да ги разбере или оправдае.

— Младостта е винаги много принципна и строга.

— Зная. Само че аз имах друго предвид. Никога няма да мога да бъда безгрижната приятелка, от която вие имате нужда...

— Да, да, вие искате друго!

— Дори и да ми предложите това друго, аз пак не съм сигурна, че ще ви дам с доверие ръката си...

— А-а, пак ли стигнахте дотам! — избухна младият мъж. — Все същите лоши мисли за недостойния Тален!

— Така поне си мислех, докато пътувахме с влака.

— И съвсем естествено решихте заедно с напускането на родината да забравите и обещанието?

— Нима това не е най-умното разрешение?

Тален подложи разгорещеното си лице на вятъра, зарея поглед към морето, към високите вълни, които бяха в синхрон с бурята в душата му.

— Значи напразно бързах толкова — отрони след дълго мълчание. — Напразно съм се надявал... Очаквало ме е единствено разочарование.

Бедната малка, наивна Изабел! Всичко, което беше казала, беше продиктувано от инстинкта на влюбената. И тя като всички други искаше нейният любим да е идеален, безупречен. Разделяха се за дълго, в тази изрядност се криеше малката ѝ надежда за щастие. Искеше ѝ се да чуе оправдания, обещания за добро поведение, за благоразумие, а срещна съвсем друго. Анри Тален не се развълнува, не се изплаши от думите ѝ, че няма да държи на обещанието.

— Защо мълчите, малък, жесток сфинкс, който няма милост към нас, бедните мъже? — попита с трепетна надежда Тален. — Не казвайте нищо!

Тя не го разбра, той също не отгатна мъката ѝ, разминаха се.

— Какво да ви кажа? — прошепна. — Заминавам...

— Като запазвате свободата си — напомни саркастично младият мъж. — Имате намерение да не изпускате случая и да се омъжите веднага, ако срещнете достойния човек.

— Не, не! — възмути се тя. — Изобщо не съм мислила за това, нямам такива намерения!

— Но вашата разсъдлива приятелка и пазителка мисли точно така. Каза ми го при последния ни разговор.

— Лиз е честна и благоразумна и... има известно право.

— И вие споделяте нейното мнение?

— Нима това не е най-разумното?

Не, не се разбираха, отново бяха на две различни страни, гледаха се предизвикателно.

— Значи заминавате, без да потвърдите обещанието?

— Нямам какво да обещавам на един постоянен посетител на баровете! — отговори остро девойката. — Той и аз не си подходяме!

— Това е глупав предразсъдък, извинение — избухна на свой ред Тален. — Когато бяхте в „Лирик“, прекарвах вечерите си в театъра, във вашата среда.

— Били сте там и преди мен...

— Но тогава не ви познавах!

— А след това? Променихте ли се?

— Много повече, отколкото можете да си представите!

— О, да! Стоите цяла вечер зад кулисите, а след това... след това бързате към поредното заведение...

— Боже мой! Защо сте толкова предубедена, Изабел? Все някъде трябва да отида, щом не мога да бъда с вас!

— А говорите за промяна... Навиците остават същите, животът ви е невъзможен без заведения, без гуляи, без скандали. Създали сте си тази репутация и държите на нея.

— Животът ми е невъзможен без вас!

— О-о, не смесвайте нещата! — извика тя. — Мисълта, че съществувам, никак не пречи на забавленията ви, на...

— Изабел — прекъсна я гневно Тален. — Ще ми кажете ли най-после какво искате от мен? Да постъпя в манастир?

— Нищо, абсолютно нищо! — погледна го възмутената девойка, тропна с краче.

Този гняв издигна висока стена между тях. Непоносимото мълчание ги потисна, а времето напредваше, не ги щадеше.

— Изпитвам лудото желание да ви настигна в Америка — промълви мъжът.

— Не, забранявам ви! — изплаши се Изабел. — Не виждам какво ще правите? Само ще ме компрометирате. Не искам!

— За мен е по-важно да ви пазя от другите мъже!

— Но това е глупаво и смешно! Нима си позволявате да ме пазите през целия ми живот, да пречите на други да се приближат до мен? Що за претенция?

— Точно така — претенция! Може да е глупава и смешна, но аз се смятам в правото си да ви пазя! Вие ме отблъсквате упорито...

— Знаете ли, учудвате ме...

— Какво чудно има в това, че ви обичам? Аз само съм един влюбен мъж, който се съмнява! Не мога да ви задържа, вие заминавате и може би ще срещнете друг, който ще развълнува сърцето ви, ще стопи леда в душата ви.

— Всичко е против нас — изплака тя. — Разделя ни.

— Нищо не ни разделя — възрази Тален, — нищо, освен волите ни, характерите. Защо нито за минута не си помислихте, че мога да бъда искрен, да страдам? Вие сте толкова горда, не проявявате снизхождение към грешките на другите. Тази ваша добродетел! Нямате представа колко съм я проклинал и колко искам да я победя! Но вие, вие имате добро оръжие, винаги изправяте срещу мен моето минало и моето лекомислие...

— А как иначе? — попита наивно Изабел.

— Никаква воля нямаше да ми попречи да ви спечеля — продължи той, — ако бях почувствал вашата нежност, вместо вечната разумност, ако бяхте сложили ръката си в моята с доверие... Мъжът завладява жената, която обича, но... но не може да бъде порицаван този, на когото не вярват, не прощават. Мъжът се нуждае от доверието и възхищението на своята избраница... Вие ми предложихте само презрение, подигравка, недоверие. Дори и в този момент, когато се разделяме. Пропътувах цяла Франция, за да ви донеса цветя, да се сбогуваме и срещнах вашите упреци, вашия сарказъм.

Изабел слушаше тирадата, в която всичко се променяше по странен начин и трепереше от несправедливите думи, чувстваше се виновна.

— Но аз... аз не разбирах... не знаех, че ви причинявам мъка, страдания! — прошепна отчаяно.

— Причинявахте и то често — потвърди той.

— Била съм лоша, без да съзнавам...

— Лоша не — възпротиви се веднага влюбения, — но прекалено строга.

— Наистина не знаех — обърка се напълно Изабел. — Все едно, вече е късно.

— О, не, не! — атакува моментално Тален. — Не е късно, моя малка! Все още не сте заминала, все още сте до мен!

Думите бяха изречени с такава жар, че девойката съвсем по детски се обърна да види парахода, да се убеди, че не е отплавал.

— Изплашихте ме — въздъхна тя. — Помислих, че са вдигнали котва без мен...

— О-о, да можеше да стане така! — промълви нежно той и я привлече към себе си, прошепна: — Любима, останете, не ме напускате, не мога без вас! Ще платя неустойката... Вие ще бъдете моя...

— А вашите родители? — попита с тръпнещо гласче тя.

— Какво ме интересуват те, щом ние се обичаме!

За миг, един невероятен миг, тя се притисна към гърдите му, после бързо се отдръпна.

— Не, господин Тален — каза твърдо, — това няма да стане. Обещанието към родителите е по-свято от клетвата на любимата. Вие заявихте, че съм била много строга, че съм ви причинила страдания и аз ви вярвам. Само, не знаете кое ми даваше сила да се съпротивлявам...

— Очевидно репутацията ми на лекомислен човек — иронизира той.

— Не — отговори честно тя и вдигна към него лъчистите си очи. — Това нямаше да е достатъчно. Говореха лоши работи за вас, но аз виждах, че вие сте само при мен, че не тичате след другите момичета. За мен вие не бяхте така вятърничав, признавах си, че можете да се влюбите, да обичате чисто и всеотдайно. За мен това е най-важното и не вашата репутация ме отдалечаваше от вас.

— Тогава какво? Безразличието, равнодушието...

— Не и това — прекъсна го бързо девойката. — Мога да ви го кажа най-после, да призная... след десет минути параходът ще ме отнесе далеч, много далеч. Аз постоянно мислех за вас... Това невинаги се разбира веднага, особено когато човек е млад и неопитен като мен... В началото се терзаех, измъчвах се от мисълта, че сте богат...

— Моя малка Изабел! — промълви нежно Тален. — Как можахте да бъдете толкова жестока?

— Трябваше. Аз също бях свързана с едно обещание...

— Обещание? — трепна ревниво той. — На кого?

— На моята майка — усмихна се девойката. — Вие почти нищо не знаете за мен. Аз бях много нещастна при моята леля, която постоянно ме укоряваше, че ям хляба ѝ, че съм в тежест, че съм непризнателна към благодетелката си. Напуснах съвсем необмислено нейния дом и тогава разбрах, че съм съвсем сама в света, че нямам близък, който да ме защити, да се погрижи за мен. И всеки ден черпех сили от обещанието, което мълвях пред портрета на покойната си майка: „Мамо, обещавам да бъда добра и разумна, все едно че си при мен, че ме съветваш!“ Тези думи ме поддържаха, единствено те! Може да ви се стори глупаво и детинско, но за мен те бяха скъп обет, който се пазеше...

Изабел замлъкна. Беше удържала обещанието си. Но на каква цена? Губеше щастието да бъде любима, разделяше се с любовта! Наистина се разделяше, защото корабната сирена разцепи въздуха.

— Чуйте последния зов — оживи се изведнъж тя, — трябва да ви напусна, господин Тален...

— Заминавате?

— Трябва! — повтори тя с принудена усмивка. — Така е по-добре, повярвайте ми! Бъдещето е в ръцете на Бога, една година... тя ще мине бързо.

Той я задържа, хвана ръцете ѝ.

— А обещанието, което дадохте на мен? — попита пламенно.

— Ще ме чакате ли?

— Заклевам се! — стисна ръцете ѝ той така силно, че ѝ причини болка.

— Какво ще правите? — попита срамежливо Изабел и се изчерви.

— Ще гуляя, разбира се — изсмя се нервно Тален и прочел мъката в чистите очи, бързо я привлече в обятията си, прегърна я с отчаяна сила. — Останете ми вярна, Изабел! — прошепна страстно. — Пишете ми понякога, само понякога! — помоли. — Ще имам нужда от вашето насърчение и ако успея, о-о, ако успея, нищо няма да ни раздели!

— Нищо! — повтори девойката и затвори очи.

— Да, нищо!

Сирената повтори своя зов и сирачето, без да съзнава какво прави, само се притисна към любимия, положи глава на рамото му. И двамата бяха забравили всичко на света... Анри Тален целуна чистото чело, после устните им се сляха...

— Моя малка Изабел! — прошепна победоносно. — Скъпа моя, завинаги, нали? Завинаги моя любов!

— Да, ваша, единствено ваша! — отговори клетвено Изабел.

С безкрайна деликатност тя не го обвърза с нищо, не поиска нещо в замяна, отдаде сърцето си без условия, изцяло. Не спомена нищо за вярност, за ангажимент, за брак, не искаше да се разделят с нов спор, ново несъгласие. Призна любовта си, знаеше, че ще остане вярна на клетвата, но беше сигурна, че споровете и разногласията между тях ще възникнат веднага, щом тя се върне. Анри Тален не беше я победил. Тя го обичаше, но не можеше да живее в безчестие, нямаше да приеме безнравствена връзка.

Анри Тален беше безумно щастлив. Най-после малката хористка се предаде и макар параходът да я отнасяше далеч от него, тя пак беше негова, принадлежеше му. Той не знаеше другото. Духом Изабел беше изцяло негова, физически нямаше да му принадлежи.

— Пишете ми! — извика след отдалечаващия се параход. — Не ме забравяйте, моля ви!

Изабел помахала, изпрати целувка с върха на пръстите си. И това беше всичко. Параходът се стопи в далечината и Тален, объркан както, никога в живота си, остана сам на кея...

Родната земя бързо изчезваше, брегът потъваше в мъгла, превръщаше се в тъмна ивица. Изабел плачеше. Раздялата беше жестока, но тя отнасяше в душата си една лъчезарна надежда, гореща вяра, благодарност към съдбата, че я беше дарила с любовта на Анри Тален. Това беше най-хубавото нещо в живота й... Но трябваше да помисли и за Лиз, да се опомни, да скрие вълнуващите чувства, преди приятелката й да е отгатнала всичко.

— О, Лиз — спусна се към нормандката, — ужасна егоистка съм! Напълно ви забравих...

— Не се извинявайте, моя малка приятелко — прекъсна я тъжно артистката. — Не ми обяснявайте нищо. Видях как се простихте с вашия влюбен герой и разбрах, че той е успял да ви убеди в своята искреност.

— Не, не ме е убедил — въздъхна девойката, — но аз действително го обичам и щеше да е много жестоко, ако не го бях казала. Той беше пътувал цяла нощ, за да ме види, да се сбогуваме... Не можех, няхах сили...

— Аз не ви упреквам, мила — усмихна се Лиз. — Може би стана добре, че най-после му повярвахте. Знае ли човек какво мисли един мъж в такива случаи. И при тях има моменти на проблясъци, когато разумът ръководи действията им. Вероятно и с него е така. Виждате ли колко съм благосклонна към Тален и колкото повече се отдалечаваме, толкова добрите ми чувства ще нарастват.

— Вие постоянно го подозирате...

— Той не е единственият, моя малка Изабел. Да, съмнявам се, но по-скоро ме плаши животът и това, което ви очаква. Ако бяхте останали във Франция, щях да се страхувам още повече.

— Ако бяхме останали, аз никога нямаше да призная любовта си! — извика девойката.

Лиз Рол знаеше и това. За нея тази година и това турне бяха най-хубавото в живота на Изабел. Кой знае какво щяха да донесат нижещите се един след друг месеци, множеството градове, хората, които ще срещнат. Времето лекуваше много неща, времето поднасяше много изненади... Само че малката и влюбена Изабел не изглеждаше убедена в това...

VIII.

Дните, седмиците, месеците се превърнаха в триумфално шествие на блестящата певица Изабел Фуке по големите сцени на Южна Америка. Успехът ѝ беше невероятен и тя се завърна във Франция вече известна и почитана, богата, отрупана с подаръци, обкръжена с внимание и поклонници, но все така чистосърдечна и естествена. Изабел не се промени, остана си същото наивно и влюбено дете, което подари доверието и сърцето си на любимия мъж.

Писмата, които си бяха разменили влюбените, бяха малко. Винаги на път, от град на град, от сцена на сцена, Изабел нямаше време за дълги писма. Тя старателно избягваше всеки намек за връзката им, криеше собствените си чувства и надежди с единствената мисъл да не го задържи с нещо, да не го обремени със съществуването си. Обичаше го, но нямаше да прави опити да го задържа насила. Затова към Анри Тален летяха пощенски картички от всички големи градове на непознатия континент. Те образуваха броеница от последователни дати, даваха увереност, че далечният приятел не е забравен. „Винаги ваша“, „Спомням си...“, „Моята мисъл е с вас...“, „Вашата малка приятелка скучае и тъгува...“, тези и още подобни фрази поддържаха любовната връзка, без да я задълбочават.

Друго нещо безпокоеше постоянно Изабел. Беше обещала да пише, а не знаеше адреса на Анри Тален. Лиз Рол не можа да ѝ помогне. Тя не искаше да изпраща писмата си до „Лирик“, подозираше, че сърдитият господин Равано няма да ги препрати. Затова прибягна до единствения познат адрес — кантората на големия автомобилен завод. Нейното местонахождение беше известно на целия свят. Бележката „Моля да се препрати“ изглежда действаше безотказно, защото получателят така и не посочи друг адрес. Точно това притесняваше девойката. Защо Анри Тален не обръщаше внимание на това неудобство? Страхуваше ли се. Така притеснението роди първите съмнения.

Изабел се въздържаха да пита, но непрекъснато се измъчваше. „Боже мой, какъв ли живот живее той!“, тази мисъл не я напускаше. В писмата си Тален също не говореше за чувства. Бяха по-дълги, пълни с новини за родината и само като завършек той си позволяваше да напомни: „Не ме забравяйте, любима!“, „Пазете вярата си в мен!“ В едно писмо беше написал: „Бих искал да скрия от всички вашата красота! Бих искал очите ви да не виждат друг, освен мен, усмивките ви да са запазени само за мен, мислите ви, отправени само към мен... Страдам жестоко, че сте толкова далеч, скъпа приятелко. Кажете ми, че нищо не ви привлича в този далечен свят, че никой не е запленил от вашия чар, от несъзнателното ви кокетство...“ Любовни думи, които обвързваха единствено Изабел и тя живееше в постоянно напрежение.

Едно нещо увеличи страховете ѝ, смути я, отвори рана в сърцето ѝ. Неусетно писмата намаляха. В началото Тален ѝ пишеше почти всеки ден, после усърдието му секна и тя се радваше, ако получи поне едно писмо през седмицата. После стана още по-лошо. Младият мъж се оправдаваше, пишеше, че е много зает и много изморен. Изабел се питаше в какво точно се състои тази заетост, но понеже нейният живот беше едно постоянно пътуване, съвсем естествено се разрешиха и отговорите. Затова смяташе, че не е честно да се оплаква и засяга. Понякога получаваше по две писма и тогава Анри Тален биваше опрощаван напълно. За съжаление, колкото повече приближаваше денят на завръщането във Франция, толкова по-редки ставаха писмата му. Последните месеци бяха изпълнени с трескаво напрежение, трябваше да се изпълнят всички ангажименти и често се случваше да започва деня с песен в един град и да го завърши с прощална ария в друг. Прибираше се капнала от умора в хотела, без представа за времето. Едва когато ангажиментите приключиха и тя започна да стяга багажа си за връщане, си даде сметка, че няма писмо повече от месец. Лиз Рол, която беше вече при нея, опита да я успокои.

— Едно писмо лесно се губи — заяви неуверено. — Помислете, Изабел, ние бяхме постоянно в движение.

— Може и така да е — съгласи се тъжно девойката. — Във всеки случай скоро ще узная. След две седмици ще бъдем в Бордо.

— А защо не му изпратите телеграма? Така ще сте по-спокойна.

Изабел се зарадва на тази идея. Тя така и не видя състраданието в очите на приятелката си. Разсъдливата Лиз Рол смяташе, че никой

мъж, особено Анри Тален, не може да остане верен в продължение на една година, когато любимата е далеч, когато ги дели безбрежен океан.

Разредяването на писмата беше сигурен признак — тя допускаше, че непостоянният и разглезен Тален е намерил кой да го утеши. Но не губеше надежда. Беше сигурна, че чувството му към Изабел е по-дълбоко и силно, и искаше да вярва, че той пак ще се влюби. Достатъчно е да се видят, да се срещнат...

За жалост, никой не ги очакваше на родна земя. Тален не се виждаше. Изабел толкова се беше радвала и мечтала за тази среща, че изглеждаше напълно смазана. Огорчението и мъката станаха по-силни, когато не получи и никакво известие. Това беше лошо предзнаменование.

В Париж беше още по-лошо. Тален не даваше признак на живот. Странното и обидно мълчание измъчваше Изабел, тя не криеше отчаянието си. Нямахте и с кого да сподели мъката си. Лиз Рол беше заминала за Нормандия да посети майка си, сестра си, да се похвали с успехите си, да им занесе купените с много обич подаръци. Девојката живееше в пълна самота и мъчителните съмнения се увеличаваха, превръщаха се в ужасна реалност. Не можеше да си обясни защо той не се обажда, къде беше изчезнал...

Не искаше и не можеше да пита за него в кантората на баща му. Много предпазливо разпита някои от старите си другарки от „Лирик“, но никоя не знаеше нищо за Тален. Той просто беше изчезнал и в театъра не си спомняха за него. Гордостта ѝ забраняваше да пише още веднъж. Беше го предупредила за завръщането с писмо и с телеграма, негов ред беше да я потърси, да се обади. Ако не го направеше, тя трябваше да го забрави, нищо друго не ѝ оставаше.

Изабел Фуке беше станала известна. Това изпълваше деня ѝ с много тичане, със срещи и разговори за нови предложения и договори. Така поне часовете на самотен размисъл намаляваха и девојката беше много доволна. Радваше се, че получи много предложения, бе поласкана от поканата, дошла от прочутата Парижка опера. Покана за участие в едно галапредставление в полза на сирачетата от театъра. Поканата означаваше признание, защото всички вестници, които коментираха предстоящото събитие, отделиха доста редове и на младата певица. Всъщност с представлението пред парижката публика щеше да бъде показана звездата, която беше подлудила Южна

Америка. Около нея се вдигна много шум, но този, когото най-много очакваше, не го чу, не се появи.

Нещата се изясняваха, положението на Изабел — също. Въпреки това, противно на всякаква логика, тя реши, че той ще я изненада на представлението, ще го види в гримьорната си. Навярно имаше нещо сериозно, което го държеше далеч от нея, нещо, което тя не знаеше. Но той щеше да дойде за премиерата, нямаше да пропусне великия ден в живота ѝ и тогава...

Девојката заживя с това очакване. Уви! Много знаменитости се изредиха да постојат в гримьорната ѝ, да я поздравят с успеха, само Анри Тален не беше сред тях. Получи много цветя и много покани, защото всички се надпреварваха да спечелят разположението на звездата. Само един, единственият, който имаше значение, не се интересуваше нито от нея, нито от успеха ѝ.

Лиз Рол, завърнала се специално за премиерата, също не криеше подозренията си.

— Не мога да го разбера — повтаряше объркано тя.

— Много съм огорчена — призна Изабел.

— Не сте видели добре, мила. Невъзможно е сред всичките тези цветя и покани да няма нещичко и от него. Та той е почитател на таланта ви, вярваше в успеха ви.

— Наистина е необяснимо — въздъхна девојката. — И много обидно! Поне да ми беше писал! Дори чувствата да са отлетели, нищо не му пречеше да изкаже съжаленията си и да се сбогува като порядъчен човек.

— Вероятно има някаква причина — разсъждаваше Лиз. — Тален не е такъв, щеше да се обади. Нещо друго го задържа.

— Нова страст, която го е обсебила изцяло — изтъкна една от причините Изабел. — Любовта е егоистична и човек става небрежен към другите.

— Не, Изабел, не бързайте да правите заключения, които ще ви отведат далеч. Всичко ще се изясни от само себе си, ще видите. Дори и да е влюбен, Анри Тален е светски човек, няма да си позволи проява на лош вкус. Друго е, друго.

Само че тя беше стигнала точно до това заключение и не искаше да слуша разумни доводи и основания. Разочарованието, ревността, унижението, развалиха вечерта на нейния триумф. Имаше само едно

желание — да се прибере в стаичката си, да даде воля на сълзите. — Много е чудно — продължи Лиз, — но никой нито е виждал, нито е чувал нещо за Анри Тален. Човек като него не изчезва, без да остави следи. Внимателно разпитах на много места. Отвсякъде чух само едно — от деня на заминаването ни той не се е появил в нито един театър, в нито едно заведение. Това поведение говори в негова полза, затова ви съветвам да не бързате със заключенията. Възможно е господин Равано да знае нещо повече, трябва да го попитаме.

— Няма смисъл — отрони сирачето. — Вече го попитах, но той така се развика, намръщи се, не пожела да говори за Тален. Каза ми, че е по-добре да се хвърля във водата, отколкото да мисля и търся подобна личност. Точно така ми каза.

— Те бяха близки — замисли се нормандката и свъси вежди. — Хубаво приятелство! Някога гуляеха, забавляваха се заедно, а сега господин Равано не знае нищо за него, позволява си да се изразява така за своя стар другар! По-благородно щеше да е, ако си мълчи!

Мълчеше обаче Изабел. Тя най-добре знаеше, че лошата репутация на нейния любим много трудно ще намери оправдания дори и в артистичния свят, където нравите са съвсем други. Лиз се опита да я разсее, започна да разказва приключенията си, докато е търсила следи от Тален.

— Няма да повярвате, мила — засмя се тя, — но аз ходих и в няколко бара, посетих дори „Рая на Мюзет“ и „Пчелата на Самос“, все заведения със съмнителна слава, които нашият Тален обичаше. Разбира се, спомняха си за него, но никой не го беше виждал. Всички до един говореха едно и също — заминал е някъде, не е във Франция. Разумно предположение, не смятате ли?

— Но невероятно, защото щеше да пише, ако смята да пътува. По-скоро е сменил заведенията, Париж е голям... Освен това няма смисъл да го търсите.

Лиз Рол понечи да възрази, но нова тълпа от почитатели я изблъска встрани и Изабел пак трябваше да се усмихва, да се покланя и благодари, да приема покани и цветя. Блестящ успех, подплатен с много горчивина и тайна мъка! Пълна самота сред огромната тълпа от възторжени почитатели! Дори родната ѝ леля, на която тя беше изпратила билет и пари за път, не благоволи да се появи, да я поздрави.

Безразличие? Ненавист? Изабел не знаеше, но си повтаряше, че леля ѝ също беше мечтала за този успех, че поне в този случай би трябвало да прости бягството ѝ, да си спомни за племенницата си. Не, нямаше никой на света, освен Лиз Рол, който да се интересува от нея, да я обича!

Затова се зарадва много на съпружеската двойка от Рио де Жанейро, дошла да я поздрави в последния антракт. Беше пяла в двореца им и бразилците се бяха отнесли много добре към нея. Семейство Да Силва от няколко седмици били в Париж и не познавали никого. Дошли специално да поздравят младата певица. Бяха любезни, излиятелни хора и искрено се радваха да се срещнат отново в Париж. Радваше се и Изабел, те я откъсваха от мъчителните мисли, връщаха я в дните, когато беше обичана и щастлива. Затова веднага прие поканата им за вечеря след представлението. И от тази вечер между тях се зароди хубаво приятелство. Започнаха често да се срещат, да излизат заедно. Изабел се остави напълно в ръцете и фантазията на госпожа Да Силва, която се грижеше за нея като майка и гореше от желание да ѝ поръча хиляди изящни тоалети. През времето, когато те бяха в луксозните ателиета и магазини, господин Да Силва обикаляше музеите, които бразилката ненавиждаше. Така всички си бяха полезни един на друг и чувството на благодарност ги сближи още повече, започнаха да се наричат по име, да споделят доста неща — повече експанзивните бразилци, отколкото тъжната и затворена французайка. Но тя наистина им беше признателна за вниманието, обикна ги.

Един ден господин Да Силва помоли тайнствено Изабел да го придружи. Искаше да изненада съпругата си с една луксозна кола и се надяваше да избере с помощта на Изабел най-подходящата. Девојката изведнъж реши също да се сдобие с автомобил. В Америка се беше научила да шофира, беше привикнала към удобството да се вози в автомобил. Освен това тя имаше възможност да научи нещичко за своя любим, поне повод да посети прочутата фирма „Тален“.

Нищо неподозиращият бразилец остана доволен, че ще го заведат на най-подходящото място, и не спираше да приказва през целия път. А Изабел събираше сили за всякакви изненади. Очакваше да научи за женитбата на Анри с непознатата девојка, избрана от родителите му. От всички предположения това ѝ се видя най-

приемливо, само то можеше да обясни мълчанието на неверния любим.

Тя изглеждаше прелестна, защото беше положила много усилия да е такава и защото си беше прелестна. Наистина беше въоръжена с целия си кураж и в огромното хале на голямата търговска къща, където бяха изложени над триста модела, влезе не влюбената девойка, а една самоуверена красива млада жена. Навсякъде имаше много цветя, автомобилите бяха подредени с вкус и всичко показваше богатство и пак богатство.

Посрещнаха ги любезно. Сериозните купувачи си личаха от пръв поглед и един опитен продавач започна да ги развежда, да им обяснява качествата на колите, да изрежда предимствата. Бразилецът не поглеждаше към цените. Той търсеше оригинална кола, луксозна и сигурна, достойна за една дама. А Изабел се интересуваше от нещо по-скромно и по-евтино, което да съответства на положението и парите ѝ. Естествено нейното желание остана на заден план и приказливият продавач ги поведе към втория етаж, където, според него, било изложено чудото на века, на изяществото и красотата, най-голямото постижение на автомобилната индустрия. Точно там Изабел се срещна със своята мъка, с наказанието си. В дъното на големия салон имаше стъклена стена, която отделяше кантората, и точно оттам излизаха един старец, младо хубаво момиче и... Анри Тален. Все едно, че я удариха с камшик! Той беше, както винаги, елегантен и много самодоволен. Държеше се съвсем интимно с младата особа, дори в един момент я хвана за ръката, прегърна я през раменете и девойката само се засмя, не се отдръпна, старецът също се усмихваше.

Изабел беше замръзнала на място. Въпреки предварителната подготовка, изненадата я свари съвсем неподготвена. Лицето ѝ почервения, после страшно пребледня, краката ѝ се подкосиха. Господин Да Силва, зает изцяло с разглеждането на колата, не забележа нищо. А Изабел изпадна в луда паника. Двамата мъже и девойката трябваше да минат край тях, срещата ставаше неизбежна, а тя имаше едно-единствено желание — да се скрие. Движението да мине зад един голям автомобил в никакъв случай не беше продиктувано от разума, но даде резултат. Анри Тален отмина, без да я забележи, хвърляйки дискретен поглед към продавача и явно богатия клиент.

Нещастната девойка проследи отдалечаващата се групичка и се олюля. Трябваше да се облегне на каросерията на колата, за да не се свлече на пода, да не припадне. Точно тогава Анри Тален прегърна красивата девойка, която весело се разсмя, вдигна изящните си ръце към главата му, наведе я и прошепна нещо, което предизвика ответния смях на младия мъж. Изабел трепереше, агонизираше в ужасни мъки. Всичко беше от ясно по-ясно. Този, когото в мислите си наричаше „свой годеник“, я беше измамил и изоставил. Една година беше напълно достатъчна, за да я забрави, а и новата любов, явно, се одобряваше от семейството. Човек като Анри Тален не можеше да остане верен на една любима, заминала далеч от него, на една жена, която не беше притежавал.

Минаха няколко минути, през които девойката не съзнаваше къде се намира. През мъглата на замрежените очи тя видя как Тален маха с ръка на красивата особа, която му изпраца целувка от колата. Този жест ѝ напомни отплаването на парахода, сбогуването в Хавър. Тя също беше изпратила целувка с върха на пръстите си, той ѝ беше махал с ръка. Всичко беше минало, любовта ѝ беше поругана, надеждата се стопи напълно.

Анри Тален нищо не подозираше. Той вървеше безгрижно към малката преграда от цветя, където беше бразилецът. Изабел узна със сетивата си, че има намерение да се включи в разговора, да побъбри с богатия клиент. И тогава разбра, че той е на работното си място, че именно той ръководи този отдел. Невероятно, но факт — Анри Тален се беше отказал от удоволствията и забавленията, бе станал сериозен човек. Под влияние на друга любов, на друга жена... Някаква тайнствена сила я накара да се изправи. Нямахме да покаже мъката си, вълнението, нямахме да подхранва суетността на господин Тален. Съвсем ненадейно в главата ѝ прозвучаха думите на нейна колежка от „Лирик“ „Трябва да се надсмиваме в лицето на тези сладкодумци! Нашите сълзи ги вдъхновяват, правят ги още по-самодоволни...“ Същата сила я тласна към господин Да Силва и понеже краката ѝ още трепереха, тя се облегна на неговата ръка. Бразилецът ѝ се усмихна с открита, сърдечна усмивка.

— Какво ще кажете, Бела? — попита нежно. — Тази кола ми харесва, струва ми се, че е подходяща.

— Да, колата е чудесна — насили се и изобрази усмивка тя, продължи да го държи за ръката.

— Харесва ли ви цветът? — не спираше господин Да Силва. — Прекрасна е! Тя сякаш ни кани да се спрем точно на нея!

Анри Тален беше точно зад тях. По тялото ѝ полазиха мравки и бедната девойка разбра, че най-после са я познали.

— Да, да — отговори с глас, който идваше като че ли от дъното на дълбока пропаст. — Цветът ми харесва, изглежда колата е удобна, комфортна.

Беше готова да се разплаче и събираше сили за жестока игра. Накърнената гордост и унижението я подтикнаха да се приближи към колата, а чисто женският инстинкт я накара да извика:

— Жозе, опитахте ли седалките? Нищо не е толкова неприятно, както твърде меките пружини или обратно — прекалено еластичните.

Не съзнаваше колко двусмислени са думите ѝ, какво поражение нанасят. В тази игра, в това търсене на недостатъци беше спасението ѝ и тя играеше.

— Тези са прекрасни, госпожо — намеси се продавачът. — Повярвайте ми, фирмата дава гаранция за най-добро качество!

Присъствието на шефа правеше впечатление и човекът беше готов за много красноречиво описание. Само че младият човек наблюдаваше изумено купувачите и постепенно лицето му се покриваше с капчици пот, ставаше смъртно бледо. Той хапеше до кръв устните си, за да не извика името на Изабел, с усилие на волята принуждаваше краката да не тръгнат към нея, ръцете да не се протегнат. Присъствието ѝ в техния представителен магазин беше толкова невероятно, че се страхуваше, това да не е сън. Но събуждането беше ужасно. Изабел седеше на предната седалка, говореше оживено, твърде оживено и интимно с господина, не го забелязваше. Тя само за секунда се отпусна уморено назад, затвори очи и Тален потръпна, толкова красиво беше нейното лице. После гласът ѝ радостно звънна (Тален не си и представяше, че това беше звън на гордостта, която нямаше да позволи той да открие мъката):

— Жозе, качете се при мен! Ще видите, ще усетите колко приятна и нежна е тапицерията...

Бразилецът не разбираше, но се подчини. Капризът на девойката го забавляваше и той важно се настави до нея.

— Тръгвайте, Жука! — заповяда с тежест тя и двамата избухнаха в смях при тази заповед към въображаемия шофьор.

Смехът ѝ стана още по-звънък, защото погледите им — нейния и на Анри Тален — се кръстосаха. Стрелите, които изпуснаха неговите очи, сигурно щяха да я смразят, ако в съзнанието ѝ не беше все още образът на красивата девойка, сцената на нежното прощаване. Смехът стана предизвикателен, защото прикриваше риданията.

— Напред! Щастието е пред нас! — извика онази нейна двойница, която се радваше на измъченото лице на неверния любим.

— Колата ми харесва, да харесва ми! — извика бразилецът. — Щом и вие я одобрявате, Бела, значи ще я купя!

Той излезе пръв, отвори по-широко вратата пред Изабел, протегна ръка. Само с един скок Анри Тален го изпревари и застана пред сирачето. Изабел го изгледа предизвикателно и най-спокойно сложи ръката си в неговата. Анри Тален заприлича на диво животно, което дебне и е готово да грабне жертвата. Усмивката на девойката направо го побърка от гняв, развихри ураган в душата му. Така стисна пръстите ѝ, че тя неволно извика от болка. Тален с радост установи, как очите ѝ се пълнят със сълзи. Беше готов да я разкъса на парчета, но почака бразилецът да се обърне към продавача и тогава се наведе към нея, попита с неузнаваем глас:

— Откога сте в Париж?

— От три седмици — отговори послушно девойката, неспособна да се противи на мрачния поглед, на суровото лице.

— И аз дори не зная...

— Аз ви писах, дори изпратих телеграма...

— Лъжа!

Изабел високомерно го изгледа, устните ѝ се изкривиха в презрителна усмивка.

— Защо ме разпитвате, щом не ми вярвате?

— Как да ви вярвам? Разбира се, че не ви вярвам! Кой е този мъж, какво прави до вас, защо сте с него?

Тален изреждаше въпросите си, а ръката грубо стискаше рамото ѝ. Изабел почувства как мъжките пръсти раздират нежната кожа през плата. Болката я принуди да вдигне към суровото лице очи, в които имаше само молба за жалост. Но Анри Тален вече не се владееше. Недоразумението беше изцяло в полза на Изабел. Тя веднага разбра

мислите му — той смяташе Да Силва за съпруг или най-малкото — годеник. Тази ревност беше отвратителна. Как смееше? Той беше престанал да ѝ пише, той не я бе потърсил, пак той прегръщаше и целуваше друга жена пред очите ѝ и в същото време си позволяваше да ревнува, да се сърди, че тя е с друг... Точно той, който се отнасяше така лекомислено с жените, който беше сменял толкова любовници и ги бе изоставял напълно безгрижно, който беше забравил и нея по същия начин, се осмеляваше да се засяга и гневи! Само суетността му беше болно накърнена, нищо друго... Суетността! Изабел щеше да му покаже, щеше да поочупи разноцветните пера, с които се кичеше този лекомислен и неверен мъж. Тя рязко се отдръпна и подхвърли в лицето му:

— Това е моят съпруг, защо да не съм с него!

Ръцете му се отпуснаха като пречупени. Нещо в него се прекърши, но Изабел не остана да събира лаврите на победата. Тя побърза да намери закрила при господин Да Силва. Лицето ѝ беше позеленяло, трепереше и имаше нужда да се облегне на нечия ръка. Чак когато се намери на сигурно място, тя се осмели да погледне към Анри Тален. Той не беше помръднал, очите му изпусаха искри, а лицето изразяваше пълно объркване. Наистина не проумяваше — как така тя да е в Париж, в техния магазин и с друг мъж?

Надигащата се в гърдите му ярост прогонваше в този момент болката, притъпяваше я. Все още не разбираше собствената си трагедия. Последните картички, които беше получил, бяха нежни и с нищо не подсказваха промяна на чувствата, наличие на някой друг. Вярваше в честността ѝ, но защо не го беше уведомила за завръщането си? Кой беше този мъж, който я придружаваше? Наистина съпруг или...

Анри Тален притисна пламналата глава с ръце. Мозъкът му гореше, полудяваше. Толкова изненадващо и необяснимо беше всичко! Само едно бе ужасяващо ясно — Изабел беше с друг мъж и се държеше дръзко, неподобаващо дръзко! Имаше желание да се хвърли към този мъж, да го удари, да изтръгне девойката от ръцете му. Опитът с жените лукаво подсказва друга тактика. Трябваше да се съвземе и го направи. Изобрази на лицето си стереотипно любезна усмивка, приближи се до бразилеца и с убедителен тон, който умееше да взема

при определени обстоятелства, особено когато искаше да наложи волята си, каза:

— Колата е много хубава, господине, и ви съветвам да я предпочетете пред всички други. Не ми се вярва да намерите нещо по-добро.

Изабел го гледаше като хипнотизирана.

— Ще я взема — реши бразилецът и галантно се обърна към девойката: — Нали и вашето мнение е такова, скъпа приятелко? Вие знаете какво иска Рита и сте по-опитен съдия от мен.

Рита! Тя почувства как всичко пропада, как цялата мъчителна игра отива в един миг по дяволите.

— Смятам, че точно такава кола ви трябва — каза съвсем машинално.

Беше готова за подобно бягство, но очарованият от одобрението господин Да Силва не я пусна.

— Съгласен съм, купувам я! — заяви важно той. — Сега нека да се позанимаем малко с вас, Изабел. Какво си избрахте вие?

— Ще помисля, ще видя, още не съм решила — запелтечи тя.

— Госпожата също искаше да купи автомобил — обади се продавачът и Изабел беше готова да го убие за това напомняне.

— За госпожата ли? — възкликна Тален. — О, ние имаме специална продукция за дами! Ще ми позволите ли да ви посъветвам, госпожо?

Продавачът смаяно го погледна. Никога шефът не се беше показвал толкова усърден и любезен. Стоманените очи го отпратиха, после се насочиха към красивата млада жена и гласът ласкаво продължи:

— Погледнете светлата кола, там долу, между двете сиви! Искате ли да я разгледате отблизо? Елате, ще ви я покажа. Тя е истинско чудо! Тапицировката е направена така, че да разкрива женската красота. Обърнете внимание на съдържаността на гарнитурата, сребърна е... Светлината е насочена по начин, който да подчертае изящния тоалет на парижанката... Приближете се, госпожо, сама ще се уверите, че това е кутия за скъпоценности, не кола...

Продавачът забрави да затвори устата си. В топлия глас имаше невероятна ласка и девойката силно се изчерви. Не искаше да види тази кола. За да го последва, трябваше да изостави господин Да Силва

и сигурната си закрила. А гласът мамеше... Бразилецът сам я побутна напред и тръгна след нея. Но понеже нямаше представа за драмата, разигравана под носа му, започна да се спира пред всеки автомобил...

Анри Тален чакаше. Изабел тръгна към него с блуждаещи очи, все едно че върви към гилотината. Очите му екзалтирано горяха. Изведнъж те се спряха на ранената ръка, която тя по детски притискаше към гърдите, за да намали малко болката, причинена ѝ от него, и потъмняха. Влюбеният моментално съжали за жестокостта си, а уязвеният напомни, че това наказание е малко, че тя заслужава да я разкъсат. Да, искаше му се да я удря, да я удря и удря, докато тя загуби сили и разкаяна падне в обятията му. Да я има най-после — виновна, каеща се, победена... Мъжкият нагон се наслаждаваше на тази рафинирана жестокост, събудената сила на опитния съблазнител решително действаше. Господин Да Силва се беше заплеснал по друга кола и Тален властно дръпна ръката на Изабел. Девојката простена от болка, а неговите пръсти внимателно опипаха ставите на посинялата нежна ръчичка. Изабел беше пленница и неволно вдигна лъчистите си очи към лицето му и то се сгърчи от непоносимо страдание, от страх.

— Защо направихте това? — попита властно и тя сведе очи, за да не се издаде, да не покаже слабостта си. — Защо не почакахте? Ще полудея от разочарование, нанесохте страшен удар...

Изабел изплашено трепна. Дълбоката въздишка, страдацията глас я замайваха. Наложил се да извика пак образа на красивата девојка, за да не признае истината. Тален с мъка откъсна очи от прекрасното лице и пак погледна посинялата ръка. Да Силва беше далеч и той бързо се наведе, целуна един по един пръстите на тази нежна ръка. Пръсти, които трепереха под жарката целувка. Тогава видя и пръстенчето.

— Винаги ли го носите? — попита глухо, обърна кръгчето, сякаш искаше да го изтръгне от пръста ѝ.

— Нося го, защото е от Лиз — отговори тя и върна пръстена на мястото му.

— А ако беше от мен?

Лицето ѝ стана още по-бледо, червените устни ярко се откроиха и се сбърчиха в нещо като усмивка.

— Вие имате ли нещо от мен, пазите ли го?

— Може би — прошепна Тален и извади портфейла си, после показа малкото топче, банкнотата, която някога беше стъпкал. —

Вижте сама... Това е единственият спомен и то взет без ваше разрешение.

Изабел се олюля. Вълнението победи всички други чувства и измъчените очи се потопиха в неговите. За няколко секунди разширените от отчаяние зеници проведоха драматичен диалог, в който и двамата питаха, настояваха за отговор. После бразилецът застана до тях.

— Тази кола е точно за вас, госпожо — овладя се с мъка Тален. — Заповядайте утре, ще ви покажа как се управлява. Нашите автомобили са малко по-различни от тези, с които сте свикнали. Утре ще ви дам първия урок.

— Наистина в колата има много шик — обади се Да Силва. — Изабел, вие имате вкус, тя е очарователна! Колко струва?

— Сто и петдесет хиляди франка — извика някъде отзад продавачът.

Бразилецът подсвирна от учудване. Внимателно се вгледа в девойката, която го беше убеждавала, че иска нещо съвсем скромно, но нищо не каза. А тя се ужаси. Не можеше да си позволи такава цена.

— О-о, не — промълви объркано, — прекалено скъпа е за мен! Аз исках съвсем обикновен автомобил...

— Колата е създадена за вас, госпожо — настоя Тален, който мислеше само за урока на следващия ден. — Вече пет седмици тя чака тази, която трябва да се вози в нея. Повярвайте ми, тя е само за вас. Построена е по мой проект и може да се каже, че съм мислил за вас, когато съм конструирал.

Гласът му трепереше. Автомобилът наистина беше предназначен за Изабел и беше много жестоко да ѝ го казва в присъствието на друг мъж, когото тя бе представила за свой съпруг. Жестоко и за двамата, защото очите им бяха признали любовта и страданието. Да Силва непоносимо го дразнеше, но точно неговото присъствие позволи на влюбените да се овладеят, да не направят нещо недопустимо.

— Господинът е прав, Изабел — започна авторитетно той. — Тази кола е само за вас и заслужава цената си. Тя е направена за хубава жена като вас.

— Н-не. Не мога — заекна девойката. — Цената...

— Цената! — повтори Тален и тонът му подсказваше, че това е ужасно нищожен проблем пред драмата, която владееше и двамата.

Очите му отново мрачно заблестяха. Как можеше да се колебае, след като ѝ беше казал, че колата е правена за нея? А Изабел, развълнувана и напълно победена, мълчеше. Омаяна от неговия поглед, тя забрави, че не е вече негова любима, че беше преживяла кошмарни дни. Цената! Щеше да я плати, какво толкова! Беше готова да даде всичките си пари, само някой да ѝ каже, че не е видяла как той прегръща и целува друга жена. Беше готова да остане без сантим, само по-скоро да се махне от това хале, от погледа, който я правеше слаба и зависима, от неверния любим.

Анри Тален тържествено ги поведе към канцеларията. Господин Да Силва подписа чек за избрания от него автомобил. Тогава продавачът, който всъщност си вършеше работата, попита дали господинът ще плати и другата кола и шефът го смрази с поглед. Само че беше вече късно, бразилецът веднага попълни втория чек.

— Честито, Изабел — засмя се той и подаде чека. Девојката искаше да протестира, но случайно съзря омразата, която се трупаше в очите на Анри Тален и замълча. Друг мъж беше платил парите за колата, която той бе конструирал за Изабел. Ужасна подигравка, ирония на съдбата, удар под кръста! В този момент богатият и разглезен младеж разбра как един мъж е способен да убие друг, защо може да измъчва любимата... Изабел беше ужасена от тази омраза, от убийствения пламък и инстинктивно застана между мъжете. Разделяше ги, макар че единият нищо не подозираше, а другият не беше помръднал.

— Благодаря — каза бързо. — Утре ще дойда за първия урок, господине. Струва ми се, че за Франция ще ми трябва ново разрешително.

Говореше с излишна припряност, изпитваше мъчителен страх от погледа на Тален, вторачен в невинния Да Силва, от омразата, която излъчваше.

— До утре сутринта — каза по-високо, за да привлече вниманието на Тален, и протегна ръка.

Той сякаш се събуди от сън. Убийственият пламък продължаваше да гори в стоманените зеници.

— До утре — повтори грубо, защото беше напълно под влиянието на други мисли и чувства.

Изабел се усмихна. Нейните очи го гледаха с нежност и любов и постепенно пламъкът в неговите угасна, той се отпусна, успя да се покаже любезен на сбогуване.

* * *

... След една безкрайна безсънна нощ, през която непрекъснато беше повтаряла събитията от деня, Изабел отиде на срещата, на урока, който ѝ беше обещал Анри Тален. Отиде като ранена кошута, преодоляваща с мъка желанието да изпрати телеграма, да се извини, да отложи неизбежното обяснение и тласкана от страха да не стане нещо ужасно, да не се стигне до сбиване между изпълнения с омраза французин и буйния бразилец, който на всичко отгоре беше съвсем невинен.

Не можеше да си обясни поведението му. Беше му писала, беше известила за пристигането си, а изглежда той не знаеше нищо. Изненадата му беше очевидна и съвсем непресторена. Но не четеше ли вестници, не знаеше ли нищо за галапредставлението? В това трудно можеше да повярва... Но дори да приемеше невъзможното, как да си обясни държанието му към красивата девойка, как да оправдае нежната прегръдка, целувката? Обаче не можеше да отрече вълнението му, объркването, когато я видя, както ревността и гнева му. Доказателството беше изписано със сини петна по рамото ѝ, по пръстите. В очите му светеше любов, те изразяваха неподправена мъка, разочарование... Целувките по наранените пръсти, страстните погледи, които изразяваха едновременно страдание, упрек, обич, откликваха в душата ѝ, превръщаха се в надежда. Възможно ли беше всичко да е жалка комедия, лъжа? Или трябваше да приеме, че един мъж може да обича две жени едновременно? Не, само това не! Любовта ѝ към него съществуваше, дори беше станала по-силна, по-чувствена, но да дели любимия с друга жена, само това не! То беше противоестественно, отвратително... Да, тя бе чувала нещо подобно, но целомъдрената ѝ душа го отхвърляше напълно...

Срещата щеше да е мъчителна, но по-добре беше и двамата да стигнат до истината бързо. Нищо не трябваше да ги разделя, ако наистина се обичаха! А ако раната станеше по-дълбока, ако той се

окажеше недостоен, така щеше да е по-добре, болката щеше да я излекува от любовта. Ако в живота на Тален имаше друга жена, ако той не беше в състояние да ѝ даде това, което очакваше от него, то тя щеше да скъса. По-добре да умре от мъка, да остане вечно нещастна, с незараснала рана в душата си, отколкото да тъне в неизвестност. Всичко трябваше да бъде открито, истината щеше или да ги сближи, или да ги раздели завинаги.

Посрещна я продавачът, който беше проявил такава нетактичност предния ден. Явно имаше строга заповед, защото беше много почиттелен, много любезен.

— Моля госпожата да ме последва... колата я очаква в гаража.

— Кой ще ми даде първия урок?

— Естествено господин Тален, госпожо.

Изкушението да разбере нещо повече за личния живот на Анри Тален беше много силно и тя предпазливо подхвърли:

— Мисля, че имах удоволствието да се запозная у приятели с една госпожа Тален...

— О-о, нашият господин Анри не е женен! — възкликна продавачът. — Вероятно са ви представили на неговата майка.

— Така ли? Не, струва ми се... Тя беше млада, може би — годеница?

— Не е невъзможно — промърмори човекът, а тя почувства как краката ѝ се подкосяват. — На мен лично не ми се вярва, макар че какво ли не се говори. Няма нищо официално, разбирате ли, но и това все някога ще стане. Вероятно точно по тази причина господин Тален създаде този магазин.

— Сигурно бъдещите роднини искат той да има по-определено занятие...

— Може и така да се каже — смотолеви продавачът.

Тя не попита нищо друго. Счете, че знае достатъчно, за да устоява на всички главозамайващи декларации и уверения от страна на господин Анри Тален.

Господинът я чакаше пред гаража и нервно пушеше. Краката ѝ пак се подкосиха. Сърцето се сви, когато го видя така хубав, елегантен, изискан. Нищо не очакваше вече и все пак изпита мъка, че друга ще му се радва, ще го притежава, ще се грижи за него с любов и ще получава любов. Дълбока въздишка се откърти от гърдите. Напразно си

внушаваше, че тя е известна певица, че е независима и богата, че има свой път в живота. За Тален тя си оставаше малката хористка с жалката черна рокличка, артистката в един скромен квартален театър. Такава я беше видял и обикнал, но тя ставаше само за приятелка, не за съпруга. Тези грозни и несправедливи мисли я насочиха към изхода от неприятното положение — нямаше защо да се колебае, трябваше да подпише договора за турне в Съединените щати.

Младият мъж я посрещна със старата изискана учтивост, която пленяваше всички жени.

— Радвам се да ви видя — каза той. — Ако не бяхте дошли, щях да причиня нещастие...

Не довърши, но тя разбра и виновно сведе очи. Лицето му също носеше следите на безсънна нощ. Никой не проговори, не се върна към сблъсъка от миналия ден. Тален я настани в голямата синя кола, седна зад кормилото, насочи се към Етоал.

— Само ще излезем от потока коли и тогава вие ще седнете зад волана — подхвърли, без да погледне към нея.

— Къде отиваме?

— Все едно, безразлично ми е. Иска ми се това пътуване да е последно и ние никога да не се върнем, нито вие, нито аз...

— О-о, защо са тези думи! — прекъсна го с тъжен протест Изабел. — Не бива да говорите така!

Тален прехапа устни, усили скоростта и загледа право напред.

— Ах, вие, вие! — просъска в същото време. — Можете да се гордеете със себе си, можете да се похвалите, че объркахте живота ми напълно! Само не си мислете, че ще ви се размине... Никой не се подиграва безнаказано е един Тален!

Изабел не реагира, нямаше за какво да я упрекуват.

— Една жена, в която безгранично вярвах — продължи той. — Една жена, която издигах над всички други, която поставих на пиедестал, пред която се прекланях и смирено молах да обърне внимание на мен, недостойния влюбен! И тази жена се оказа комедиантка като всички други, незначителна артистка, която гони един мираж, която иска да блести с показен блясък и преследва само богатия мъж... Мъжът, който да предложи брак, да я измъкне от незавидното положение... Кажете ми... Не, няма нужда — махна с ръка Тален и натисна газта. — Тази жена ме измами. Кошмарната й

черна рокля е била една сполучливо избрана маскировка... Бях прекалено самоуверен и глупаво се насадих, попаднах в клопката на интригантката. Аз, който познавам жените, тяхното лукавство и неизчерпаемо въображение да измислят нови и нови уловки, аз се хванах, повярвах на тази рокличка, в малката бяла якичка, в чистия, ангелски поглед, в невинния глас на малко дете, което си тръгваше винаги само, което вървеше под дъжда, загръщайки се в тънкото манто... Всичко е било игра, а аз вярвах! Предложих богатство, благополучие и ме отблъснаха с жестоко презрение... Аз пак вярвах, вярвах, че най-после съм срещнал мечтаната добродетел, чистата душа, а всичко е било лъжа... Така мечтаех да притежавам тази чистота, виждах как живея щастливо и в любов с тази жена, винаги заедно... И ме измамиха. Мен, Анри Тален, ме измамиха, сякаш съм новак в любовта, измамиха човека, който винаги е отгатвал женските преструвки, устоявал е на уловките...

Ръцете му здраво стискаха кормилото и гумите жестоко пропищяха при острия завой.

— Ще се убием без никаква съществена причина — забеляза студено Изабел.

Думите му не я трогваха и това още повече го раздразни.

— Чудесно! Нека да загинем заедно! Вашият бразилец ще страда и ще плаче, но поне няма да преживее ужасното разочарование. Допускам, че сте отгатнали какво изпитвах. Бях готов да го убия, него невинния, мечтаех за насилие, за отмъщение. Изпитвах удоволствие да си представям как повреждам колата му и как тя хвърчи по пътя, как се търкаля и как той умира...

— Това ще е предумишлено убийство — заяви спокойно девойката. — Не можете да желаете подобно нещо, точно вие, порядъчният човек!

— Усещам иронията ви — въздъхна той. — Не го направих, но ме спря само мисълта за баща ми, не порядъчността... Изабел — обърна се към нея, избухна, — не разбирате ли какво направихте, какво зло ми причинихте?

— Истина е — съгласи се със същото спокойствие тя, — нищо не разбирам.

— Защото никога не сте ми вярвали!

— Вярвах! — прекъсна го тя. — Само че от вярата нищо не остана...

— Боже мой! Какво трябва да направя, за да ви докажа най-последната любовта си?

— Нищо. Думите и протестите са излишни. Предполагам — нещо друго, но и аз не зная какво.

— Но аз промених целия си живот, за да ви харесам! Отказах се от всичко...

— Заради мен ли започнахте да работите? — развълнува се за първи път девойката.

— Разбира се, че заради вас! Обещах ви да променя живота си и го направих.

Изабел изумено го погледна. Най-невероятната новина! Не беше допускала, че е способен на подобна жертва. Но можеше ли да му се вярва, не я ли лъжеше отново?

— Пак ли заради мен се сгодихте за друга? — попита с тиха, неудържима ярост.

— Аз да съм се сгодил? Кой ви каза тази лъжа?

Обвинението беше съвсем неоснователно и той изпита досада, реши, че тя измисля това обвинение, за да оправдае собственото си поведение.

— О-о, може да не е официално, но е почти решено!

— Изабел, това е глупаво! Не разбирам?

— Той не разбира! — избухна тя. — А ще отречете ли, че вчера прегръщахте тази, която, предполагам, ще стане ваша съпруга?

— Какви ги приказвате? — извика той и натисна спирачките.

Вече половин час обикаляха алеите на Болонския лес. Имаха късмет, че бяха сами, че нямаше други коли.

— Каква жена съм прегръщал, Изабел, ще ми кажете ли? — обърна се към нея, впи очи в лицето ѝ.

— О-о, видях ви! — изчерви се тя. — Тя ви шепнеше на ухото вчера и двамата се смеехте, тя ви изпращаше целувки от колата! Бяхте толкова щастливи...

— Няма такова нещо — прекъсна я Тален, — вие си измисляте!

— Достатъчно ме обиждахте! — извика буйно тя. — Видях ви със собствените си очи! Видях ви вчера, преди да дойдете при нас...

Тален истерично се разсмя.

— Боже мой! Вие сте ме видели с Николет! — извика и за секунда в очите му проблесна нежност. — Нима ревнувате, Изабел?

Тя предизвикателно вдигна красивата си главичка и отрече. Това пак развали настроението на мъжа. Колата отново полетя.

— Очевидно не жената, която сте видяла вчера, ви е накарала да нарушите обещанието си и да изберете за другар този палячо Да Силва. Той ви обсипва с подаръци, обожава ви, предугажда желанията ви... От него приемате всичко...

— Жозе е очарователен — потвърди сухо тя. — Той е най-добрият човек, когото познавам. Във всеки случай, не той и неговото съществуване на този свят ви попречи да ме посрещнете в Бордо, въпреки писмото и телеграмата.

— Нищо не съм получил. Нямах никакви новини от вас и много се тревожех. Слава Богу, Лиз Рол ми писа...

— Аз също.

— Вече зная. Вчера вдигнах страхотен скандал във фабриката и писмата ми бяха открити. Оставили ги настрана, за да ми ги препратят в Берлин, където бях по това време, и после забравили да ми ги дадат. Бях много зает. Уреждах там същия магазин като този, който видяхте.

— Кога се върнахте?

— Преди една седмица.

— Затова ли не бяхте в Операта?

— Боже мой! Какво е имало там? Какво да правя там?

— Просто... да ме видите — прошепна тя. — Имаше галапредставление, в което участвах...

— Кълна ви се, не знаех! Щях да дойда от Германия, за да ви чуя... Виждам, че пак не ми вярвате. Изабел, нима ме смятате за толкова лош? Ако знаех, че сте във Франция, щях да дойда в Париж, уверявам ви!

— Защо да се срещате с мен, да си създавате излишни неприятности, когато имате онова хубаво момиче? Тя ви вярваше, беше напълно сигурна в чувствата ви? Какво е за вас една незначителна артистка, че да се безпокоите?

— Не, така няма да се разберем — спря устрема ѝ той. — Ще отговоря на всичките ви въпроси, но преди това ми кажете защо се омъжихте за този американец?

Девојката измъчено го погледна и замълча, обърна глава към пустия път.

— Защо не отговаряте, Изабел?

— Мисля, че няма смисъл да говорим за Жозе Да Силва...

— Напротив, напротив! Той много ме интересува, точно за него ще говорим. Искам да знам как тази личност, как този палячо с телешки очи, скрити зад кръглите очила, ви е привлякъл, с какво, защо се доверихте точно на него! А, да, предполагам, че е богат.

— Богат е.

— И това беше достатъчно, за да се омъжите за него?

— Господин Да Силва не е мой съпруг — призна честно Изабел и го погледна с лъчистите си очи, изгори нещо от натрупаната злоба в душата му.

— Искате да кажете, че не сте омъжена? Тогава какво правеше при вас, какво по дяволите?

— Той е мой приятел. Мисля, че е единственият ми приятел.

— Когото, разбира се, повече цените от хората, които са се осмелили да имат други чувства?

— Във всеки случай — подразни го с лека усмивка тя, — той винаги е бил много внимателен. Спомнете си какво направихте с ръката ми...

— Бих искал да ви набия — промълви младият мъж, — да ви измъча по-жестоко заради злото, което ми причинихте.

— Много мило! — продължи да го дразни Изабел. — Постъпихте като дивак, едва си държа ръката, осакатихте ме, можете да сте доволен. Ще ви покажа!

Ръката ѝ бързо дръпна ръкава и нежното бяло рамо се оголи. Бяла плът с големи сини петна.

— Виждате ли, това е вашето дело, вашата обич или омраза, не знам, не знам!

Очите на мъжа се разшириха от ужас. Нима наистина той беше направил това?

— Вчера можех да ви убия — призна с неузнаваем глас. — Бях полудял...

Изабел се усмихваше, гледаше го нежно покровителствено, така му се стори, и грубостта се върна.

— Да повтора ли въпросите или ще отговорите сама? Може би предпочитате да ви нараня пак? Готов съм!

Удвоената ярост озадачи девойката и тя бързо свали ръкава, закопча копчетата. Защо беше толкова несправедлив, след като му каза, че Жозе не ѝ е съпруг? Защо всеки допир с този човек, когото обичаше, носеше само огорчения? Та той беше търсил в нея жертвата, която да задоволи мъжките му апетити, и понеже не успя, я обвиняваше в какво ли не! Очите ѝ бяха пълни със сълзи и тя повече не го погледна, криеше ги.

— Не е ли по-добре да се връщаме? — попита след тягостна пауза, успяла да овладее поне гласа си.

— Къде се запознахте с вашия бразилец? — продължи да разпитва неумолимият Тален.

— В Рио де Жанейро — отговори предизвикателно тя, но не обърна главата си. — Той ме аплодира в Минеаполис, после пях и в дома му...

— В дома му? — възмути се той. — Пели сте в неговия дом?

— Защо да не пея? Това е обичайна практика. Той ми предложи като благодарност чудесна перлена огърлица. Беше щастлив от удоволствието, което изпитаха гостите му.

— От хубаво по-хубаво! — изсмя се младият мъж. — Поздравявам ви! Естествено, от този момент не сте го напускали?

Изабел не обръщаше главата си. С крайчеца на ръката тя избърса сълзите и тихо заяви:

— Видях го отново в Париж.

— И загубихте всякакво достойнство, приехте като подарък една скъпа кола, както сте приели и перлената огърлица.

Гърбът на девойката трепна.

— Въображението ви е непристойно...

— Да, да! — започна да креци Тален. — Вчера аз сънувах, бях сляп и глух, нищо не виждах, не чувах! Не видях как се опирахте на ръката му, не чух как ви наричаше Бела! Все още се чудя защо не го убих веднага?

— Как преиначавате нещата! — избухна Изабел и се обърна към него, макар че лицето ѝ беше обляно със сълзи. — Никой мъж, включително и вие, не може да се похвали, че съм позволила някаква

интимност! И мисля, че моето поведение беше по-добро от това на младата особа, която ви изпращаше целувки от улицата.

— Особата, за която говорите, беше сестра ми! — прекъсна я Тален. — До нея бе моят баща. Тя можеше да се държи така, а вие, вие ревнувате!

Девојката смаяно го погледна. Очите ѝ внезапно засияха и тя, сдържайки с мъка радостта, попита:

— Ваша сестра? Анри — нарече го по име, — наистина ли е ваша сестра? Възможно ли е?

— Щом ви го казвам — потвърди той с треперещ глас.

Тя го беше нарекла по име и плачеше, без да крие лицето си, бършеше с малкото си юмруче сълзите и те пак течаха. Имаше детски трогателен вид и сърцето на влюбения мъж сладостно заби.

— Виждате ли сега какво направихте? — прошепна. — Нямахте право да си играете така с мен!

— Не съм помисляла да си играя с вас — изплака Изабел. — Вашето мълчание ме измъчи. Питам за вас, никой не беше ви виждал, никой нищо не знаеше... Ужасно страдах и започнах да си мисля най-лоши неща...

— Обясних ви неприятното недоразумение, а вие продължавате да не ми вярвате...

— Сърцето ми през цялото време вярваше, не се подчиняваше на разума.

Анри Тален не искаше да прости и разбере. Образът на Да Силва го преследваше, ревността не му даваше покой. Изабел се пребори със свенливостта и сама хвана ръката му, притисна се до него.

— Вашето заслепение е равно на моето — произнесе с щастлив глас. — Жозе Да Силва е съпруг на моя приятелка, която по цял ден тича по магазините, и понякога аз го придружавам. Той наистина е безпомощен, не познава никой друг. Не разбирате ли, Да Силва много обича жена си. Искаше да ѝ подари кола и понеже аз също имах желание да взема, двамата решихме да купуваме заедно. Рита се уповаваше на моя вкус, а аз... аз исках да разбира нещо за вас, затова се намерихме във вашия магазин. Моите приятели са една прелестна съпругеска двойка, обожават се и не са престанали да се обичат. Те бяха очаровани да ме срещнат в Париж и така станахме приятели...

Младият мъж вдигна с ръка лицето ѝ, изпитателно я погледна.

— Приятелка, на която съпругът дава пари — изрече обвинението сричка по сричка.

— Не сте прав — поклати глава девойката. — Вашият продавач просто го принуди да даде капаро и за мен. Аз веднага му върнах сумата. Можете да проверите, ще ви покажа талона от чека, който дадох. Ето, погледнете — размаха чекова книжка тя, накара го да прочете сумата. — Не искам да оставя такива обидни съмнения в душата ви.

— А колието от перли?

— Рита ми го подари. Можете да я попитате.

— Боже мой, Изабел, вие наистина сте жестока! Защо ме измъчихте така? Защо ме оставихте в това ужасно заблуждение? Та аз щях да умра от мъка и ревност, щях да направя хиляди глупости!

Лицето ѝ стана алено, устните трепнаха, но очите гледаха честно, открито.

— Нямах никакви вести от вас, страдах ужасно и вчера ви видях да прегръщате една красива девойка... Помислих си, че... че сте ме изоставили...

— Вие заслужавате да насиня и другата ви ръка, малко жестоко момиче — прошепна Тален. — Нима не знаете на какво е способен влюбеният мъж, когато го накарат да мисли, че любимата му е била невярна?

Изабел вдигна очи и дълго гледа сериозното му лице.

— Една жена може да е невярна само на своя съпруг или годеник — произнесе ясно. — С какво право ми се сърдите, готов сте за отмъщение?

— А обещанието, което ми дадохте, забравихте ли го? Скъпа малка невернице — усмихна се широко, щастливо, — аз трябваше да ви победа по някакъв начин, обичах ви, обичах ви, повярвайте най-после! И понеже няма друг, мога ли да ви помоля да станете моя съпруга? Не мога да ви задържа иначе!

— О-о!

Нищо повече не можеше да каже. Беше победена напълно... Петнадесет месеца терзания, любов и съмнения, бяха твърде много за една бедна девойка, имаща единствено гола чест като свое достойнство. Действителността се оказа по-хубава от съня, от всеки блян, от мечтата! Обичаха я! Нейният любим се беше променил заради

нея, беше заживял по нов начин, за да заслужи доверието ѝ, защото тя му беше дала любовта си без никакви условия.

— Любима! Скъпа моя — привлече я към себе си Анри, — не плачете, моля ви!

Сълзите се стичаха по лицето ѝ, макар че Изабел се усмихваше. Анри натисна спирачките и колата закова на място. Натискът на ръцете му стана по-силен и той щеше да я задуши в обятията си.

— Обожавам ви, Изабел! — извика тържествуващо и със страстен шепот призна: — Вашата черна рокличка ме подлуди, превърна се в най-големият ми кошмар, но тя отблъскваше всичките ми атаки... Толкова е хубаво да се чувстваш победител! Дивото момиче, което не искаше да вярва, не искаше нищо да разбере...

— Аз и тогава ви обичах, Анри — усмихна се девойката. — Обичах ви, приписвах ви всички възможни грехове, за да ви забравя, и още по-силно ви обиквах! Толкова бях нещастна и съвсем безпомощна пред вас...

— О-о, греховете ми бяха много повече! Трябваше една малка девойка да се появи в живота ми, да се превърне в кошмар с тази рокличка и така да ми завърти главата, че най-после да прогледна, да разбере какви глупости върша и как провалям живота си.

— Аз вече имам хубави рокли — засмя се тя, — няма ли да ме обичате повече? Ще извадя любимата си рокличка, готова съм...

— Те са спечелени с труд и аз ви харесвам...

— Аз само пеех...

— Едно малко щурче, което радваше всички с песента си. Благоразумно и работливо щурче, което вече ще пее само за мен!

— Госпожица Фуке умира за втори път, не е ли жалко?

— Понякога ще я възкресяваме като госпожа Тален. Вашият глас ще бъде най-големият ни лукс, едно богатство, което няма да прахосваме, но няма да заключим и за света.

— Истински сън! — притисна се тя към него. — Вълшебна мечта! Само вашите родители...

— Те ви очакват, скъпа. Майка ми отдавна знае за моята любов към вас и благодари на Небето, че нейният пораснал син ви е срещнал, че най-после е поумнял.

— А баща ви?

— Когато споделих с него желанието си да работя и да бъда независим, той разбра, че мисля за женитба. „Дай Боже, жената, която си избрал, да бъде умна! Трябва да е чиста и порядъчна, за да създаде истински дом, ново семейно огнище...“ Това бяха думите му. Той ви прие и обикна като дъщеря, защото вие сте точно това, за което мечтаеше.

— Щастieto! Какво чудо е то! Винаги ли ще е така? Няма ли да има разочарования?

— Малка невернице! Няма да има разочарования, няма! Нито за вас, нито за мен! Докато не решите пак да ме ревнувате от моята сестра, докато аз не изпитам отново желание да убия вашия американец...

— Бедният Жозе! — звънна нейният кристален смях, разсипа се като малки звънчета. — Той не подозира колко леко се отърва, както и че е бил мой съпруг...

Той я притисна още по-силно и на лицето ѝ неволно се изписа болка. Тогава вдигна ръкава и притисна устни към бялото рамо, към голямото синьо петно.

— Прости ми! — прошепна и пак прилепи устни към нежната плът, която направо го влудяваше. — Прости ми! Бях лош, луд от ревност... Ако имах оръжие, можех да убия... Боже мой, да убия вас, теб! Какво ли не прави страстта, в какво ли не превръща любовта един ревнив мъж! Преди осемнадесет часа се бях превърнал в дивак.

— Никога няма да ви дам повод за ревност, Анри! — обеща тържествено Изабел.

— А аз винаги ще вярвам! — закле се той. — Каква идиотска история! Достатъчно беше да се загубят писмата и аз се усъмних във вашата невинност, трябваше само да видя този добряк до вас и да подивея... Не, никой не знае какво може да се случи на един влюбен! Но вече съм спокоен и щастлив... Господи, щастлив!

Устните му пак докоснаха синьото петно, дълго останаха там.

— Това никога няма да забравя! Такава жестокост! Изабел, ако някога стана лош, припомнете ми за тази синина. Това ще е най-голямото ми наказание, любов моя!

Девойката доверчиво облегна красивата си главичка на широкото мъжко рамо. Нямаше да има повод за наказания. Вярваше му

безрезервно. Щастието най-после беше дошло при нея... Поднесе му свежите си устни и потъна в блаженството на страстната целувка.

* * *

Само след месец прелестната Изабел Фуке излизаше от църквата, облечена цялата в бяло. Сияещият младоженец понесе своята любима към една кола, тапицирана със светла коприна, пълна с цветя. Той внимателно постави своето съкровище на седалката и със светнали от щастие очи прошепна:

— Аз ви победих, любима! Вие ми принадлежите напълно, не можете да ми откажете нищо, не можете да отблъснете любовта ми, желанието да ви притежавам... Но всъщност победителят е вашата черна вълнена рокличка с бяла якичка, която преобърна глупавите ми теории за жените и ме постави в краката ви... Сега сте моя, единствено вие имате значение за мен... Само моя!

Изабел Фуке, госпожа Тален, мило се усмихваше, гледаше с любов сведената мъжка глава... Анри не знаеше, че рокличката е вече в дома им...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.